Storbybibliotekundersßkelsen 2025:

Hvem er de, hva gjßr de og hvorfor kommer de til biblioteket?

Heidi Kristin Olsen, Sunniva Evjen, P¬l Csaszni Halvorsen, Maria Reinholdt Jensen, Birgit Kvikne, Michael Preminger, Kim Taller¬s

OsloMet Skriftserien 2026 nr. 9

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET

Storbybibliotekundersøkelsen 2025

Hvem er de, hva gjør de og hvorfor kommer de til biblioteket?

Heidi Kristin Olsen, Sunniva Evjen, Pål Csaszni Halvorsen, Maria Reinholdt Jensen, Birgit Kvikne, Michael Preminger, Kim Tallerås

CC-BY-SA versjon 4.0

OsloMet Skriftserie 2026 nr 9

ISSN 2535-6992 (online)
ISBN 978-82-8364-780-8 (online)

OsloMet – storbyuniversitetet
Universitetsbiblioteket
Skriftserien
St. Olavs plass 4,
0130 Oslo,
Telefon (47) 64 84 90 00

Postadresse:
Postboks 4, St. Olavs plass
0130 Oslo

Fil oppdatert 21. oktober 2026

Godkjent for publisering: Instituttleder Kim Tallerås ved Institutt for arkiv-, bibliotek- og informasjonsfag

Trykket hos Byråservice

Trykket på Scandia 2000 white, 80 gram på materiesider/200 gram på coveret

Forord

Folkebiblioteket er blant Norges mest besøkte kulturinstitusjoner og spiller en viktig rolle i lokalsamfunn over hele landet. Med lovendringen som trådte i kraft 1. januar 2014, fikk folkebibliotekene et tydeligere samfunnsoppdrag som arenaer for læring, kulturopplevelser og aktiv formidling. Samtidig ble folkebibliotekene gitt et særskilt ansvar som uavhengig møteplass og arenaer for offentlig samtale og debatt.

Lovendringen fra 2014 har ført til svært store endringer i bibliotekene, samtidig som de tradisjonelle bibliotekoppgavene fortsatt står sterkt. Den teknologiske utviklingen endrer selvsagt også betingelsene for bibliotekene betydelig, men ikke nødvendigvis på måter det er lett å forutse. For bare få år siden spådde mange papirbokens død, men bibliotekstatistikk viser at utlånet av papirbøker øker.

For å videreutvikle bibliotekene i en tid preget av nye premisser og raske endringer er det viktig å basere seg på et solid kunnskapsgrunnlag. Det trengs blant annet inngående kunnskap om bibliotekets brukere. Hvem er de, hvordan bruker de biblioteket, hva mener de er særlig viktige tjenester og hvordan ønsker de at biblioteket skal utvikle seg videre?

Denne rapporten presenterer resultater fra en fersk og omfattende undersøkelse av norske storbybibliotek, og følger brukerundersøkelsene som ble utført i 2007 og 2015. Bergen, Kristiansand, Oslo, Stavanger, Trondheim og Tromsø deltok i undersøkelsen i 2015. I årets undersøkelse er også Bærum, Drammen og Lillestrøm med, slik at datagrunnlaget nå omfatter ni store norske byer.

Det var både hensiktsmessig og nødvendig å endre metodene for datainnsamling i denne undersøkelsen. Vi har valgt å kombinere fokusgruppeintervjuer, en spørreundersøkelse og trafikktellinger for å få et bredere og mer nyansert bilde av bibliotekbruken.

Prosjektet har mottatt økonomisk støtte fra Nasjonalbiblioteket. Initiativet springer ut av Storbybibliotekenes arbeidsgruppe, som igjen etablerte en egen prosjektgruppe for å utvikle og gjennomføre undersøkelsen. OsloMet har ikke vært en del av denne prosjektgruppen, men har bidratt i metodeutviklingen og hatt ansvar for analyse av datamaterialet og utarbeidelsen av denne rapporten. Arbeidet er gjennomført av Institutt for arkiv-, bibliotek- og informasjonsfag, med bidrag fra Maria Reinholdt Jensen. Rapporten ble kvalitetssikret av Nils Arne Lindaas ved NIBR, OsloMet. Innsamlede data vil bli gjort åpent tilgjengelig via Sikt i løpet av 2026.

Det er lagt ned en betydelig innsats i prosjektet, både i utviklingen og tilpasningen av metodene og i gjennomføringen av datainnsamlingen ved deltakerbibliotekene. Prosjektgruppen har hatt en avgjørende rolle i dette arbeidet, og prosjektet ville ikke

vært mulig å gjennomføre uten deres omfattende bidrag. Prosjektgruppen har vært ledet av Øystein Reiersen fra Bærum bibliotek. Gruppen har ellers bestått av Elsa Margrete Rasmussen (Bergen offentlige bibliotek), Marianne Tveterås (Bærum bibliotek), Anja Mulder Røste (Drammensbiblioteket), David Alfsen (Kristiansand folkebibliotek), Henning Mongstad og Anett Kristin Kolstad (Lillestrømbibliotekene), Ragnhild Elisabeth Holgersen (Deichman, Oslo), Håkon Hestvik (Sølvberget bibliotek og kulturhus, Stavanger), Synnøve Baustad (Tromsø bibliotek) samt Marit Terese Balstad og Jannicke Røgler (Trondheim bibliotek).

Abstract

Storbybibliotekundersøkelsen 2025 has aimed to map the use of Norwegian big-city libraries though focus group interviews, a survey, and “tracking the traffic” (TTT) Central questions for the data collection are tied to usage patterns in main libraries and branches, use of staffless libraries, time spent at libraries — and not least whether it is possible to see changes since the previous big-city survey in 2015. To make the data more accessible, we have, as in previous surveys, created user profiles that capture important trends in the material.

Overall, the survey shows that big-city libraries still have a heterogeneous user base, and the libraries provide space for both quiet, focused work as well as events and social gatherings. Borrowing and returning books remains the most used service in all libraries, but study spaces and events also rank highly. Because different methods have been used, we cannot directly compare findings from earlier surveys with figures from 2025. Nevertheless, the following trends in the material are worth noting:

- Users spend, on average, approximately the same amount of time at the library as in 2015, as shown by both self-reporting from the questionnaire and traffic tracking.
- Cultural and debate events are well attended and are important for a large share of respondents, especially women over 60.
- Focus group interviews confirm that library users appreciate the accessible and versatile meeting-place offered by the library. Survey respondents indicate that good seating areas and hang out areas are important for them – not least the younger respondents.
- Branches and main libraries are used differently, in the sense that people spend more time at main libraries, while branch libraries are more frequently used by families and those who borrow/return books.
- Staffless libraries are used steadily throughout the week, mainly by those who already use the physical library, especially as a place for work or study, or by families on the weekends.
- Users of the big-city libraries are happy with their libraries their libraries – over 95% are satisfied or very satisfied with the overall library services.

Sammendrag

Storbybibliotekundersøkelsen 2025 har hatt som mål å kartlegge bruk av norske storbybibliotek ved hjelp av fokusgruppeintervju, spørreundersøkelse, og tverrgående trafikktelling. Sentrale spørsmål for undersøkelsen er knyttet til bruksmønstre i hovedbibliotek og filialer, bruk av meråpent bibliotek, tidsbruk – og ikke minst om det er mulig å se endring fra den forrige storbyundersøkelsen, som ble gjennomført i 2015. For å gjøre dataene mer tilgjengelige har vi, som i tidligere undersøkelser, utviklet brukerprofiler som fanger opp viktige tendenser i materialet.

I hovedtrekk viser undersøkelsen at storbybibliotekene fortsatt har en heterogen brukermasse og at bibliotekene gir rom for både konsentrasjonsarbeid og arrangement. Utlån og levering av bøker er fortsatt den mest brukte tjenesten i alle bibliotek, men studieplasser og arrangementer rangeres også høyt. Siden andre metoder er tatt i bruk kan vi ikke direkte sammenligne funn fra tidligere undersøkelser med årets resultater. Likevel er det verdt å merke seg følgende tendenser:

- Brukerne oppholder seg like lenge på biblioteket som før, det viser både selvrapportering fra spørreskjema og trafikktellingene.
- Kultur- og debattarrangementer besøkes mye og har blitt viktig for en stor andel respondenter.
- Møteplassfunksjonen er sentral. Trafikktellinger viser at rundt halvparten av brukerne i biblioteket er der sammen med andre, og for mange – særlig yngre respondenter – er det viktig at biblioteket tilbyr gode steder å sitte og slappe av.
- Filialer og hovedbibliotek brukes litt ulikt. Generelt oppholder brukerne seg lenger på hovedbibliotekene, mens filialene brukes hyppigere av familier og dem som låner/leverer bøker.
- Meråpent bibliotek brukes jevnt over hele uken, men stort sett av de som allerede bruker det fysiske biblioteket, og særlig til arbeids- og studieformål.
- Brukerne av storbybibliotekene er fornøyde med tilbudet. Over 95 prosentprosent oppgir å være fornøyd eller svært fornøyd med bibliotektilbudet totalt sett.

Forord i
Abstract iii
Sammendrag iv
1 Innledning 8
1.1 Problemstillingene 8
1.2 Om storbybiblioteksamarbeidet 9
2 Historikk – to tidligere rapporter 11
2.1 Hovedpunkter 2007- 2015 11
2.2 Endrede rammer – ny metodisk tilnærming 12
3 Metode 14
3.1 Spørreskjemaundersøkelsen 14
3.2 Tverrgående trafikktelling 15
3.3 Fokusgruppeintervjuer 17
3.4 Undersøkelsens begrensninger 18
4 Resultater 20
4.1 Spørreundersøkelsen 20
4.1.1 Kjennetegn ved respondentene 20
4.1.2 Bruksmønster og tilfredshet 22
4.1.3 Brukerprofiler 27
4.1.4 Hovedbibliotek og filialbruk 43
4.1.5 «Boblere» 46
4.2 Funn fra trafikktellingene 47
4.2.1 Når er brukerne i biblioteket? 48
4.2.2 Soner 54
4.2.3 Aktiviteter 59
4.2.4 Gjennomsnittlig oppholdstid 63
4.3 Funn fra fokusgruppeintervjuene 64
4.3.1 Møteplassen – «det er liksom som en stue nummer to» 65
4.3.2 Arena for samtale og debatt – «Hva vil det si å stille seg helt nøytral?» 67
4.3.3 Synlighet og kjennskap til bibliotektjenester – «Å ja, går det an å booke et rom? Det ante ikke jeg før nå» 68
4.3.4 Bibliotekarens rolle – «Jeg blir sett når jeg kommer inn» 70
4.3.5 Gratisprinsippet – *«alle de tilbudene som gjør det lettere hvis du har det økonomisk trangt»* 71
4.4 Oppsummering: Bibliotekbruk i storbybibliotekene 2025 71
4.4.1 Kjernen i bibliotektilbudet: samlingen 72
4.4.2 Arrangement og biblioteket som demokratiarena 73
4.4.3 Møteplass og sosial bruk av biblioteket 75

4.4.4 Studiebruk og biblioteket som arbeidsplass 75
4.4.5 Barnefamilier og barns bibliotekbruk 75
4.4.6 Meråpent bibliotek og tilgjengelighet 76
5 Hvordan kan vi forstå resultatene? 77
6 Hva vil vi vite mer om? 81
7 Om deltakerbibliotekene 84
7.1 Bergen Offentlige Bibliotek 84
7.2 Bærum bibliotek 85
7.3 Drammensbiblioteket 87
7.4 Kristiansand folkebibliotek 88
7.5 Lillestrømbibliotekene 89
7.6 Deichman, Oslo 90
7.7 Sølvberget bibliotek og kulturhus, Stavanger 92
7.8 Tromsø bibliotek og byarkiv 93
7.9 Trondheim folkebibliotek 95
Referanser 97
Vedlegg 1: Spørreskjema til Storbybibliotekundersøkelsen 2025 99
Vedlegg 2 Trafikktelling 106
Vedlegg 3 Intervjuguide fokusgruppe-intervju 108

Tabeller

Tabell 1 Antall respondenter pr. kommune spørreskjemaundersøkelsen 15
Tabell 2 Bibliotekene som gjennomførte trafikktelling 17
Tabell 3 Varighet og besøksfrekvens. 23
Tabell 4 Fordeling av brukerprofiler pr. kommune 31
Tabell 5 Når oppgir profilene at de bruker biblioteket 37
Tabell 6 Brukerprofilenes vurdering av hva som er viktig ved biblioteket i prosent 39
Tabell 7 Profilenes motivasjon for å bruke bibliotek i prosent 42
Tabell 8 Hovedbibliotek- og filialbruk i de ulike storbyene 46

Figurer

Figur 1 Respondentenes alder og kjønn 22
Figur 2 Hvilke aspekter ved bibliotek er viktigst for deg (flere svar mulig) 24
Figur 3 Hvilke tjenester bruker du i biblioteket 25
Figur 4 Hvor fornøyd er du med biblioteket fordelt på byer 26

Figur 5 Tilfredshet med ulike tilbud og aspekter ved bibliotekene 27
Figur 6 Fordeling av profilene blant respondentene..... 29
Figur 7 Andelen uten profil for de forskjellige aldergruppene 36
Figur 8 Andelen i prosent uten profil i ulike kategorier etter hverdagssituasjon. 37
Figur 9 Brukerprofilenes følelser etter bibliotekbesøk..... 43
Figur 10 Antall respondenter fordelt på gjennomsnittlig besøkslengde , filial og hovedbibliotek..... 44
Figur 11 Respondentenes bruk av hovedbibliotek og filial fordelt på brukerprofiler.. 45
Figur 12 Brukere fordelt på tidsrom, alle bibliotek alle dager..... 48
Figur 13 Brukere fordelt på tidsrom og kommune i prosent..... 49
Figur 14 Fordeling i tidsrom og ukedager. 50
Figur 15 Bruk fordelt på betjent og meråpen tid på ulike ukedager. Alle bibliotek. ... 50
Figur 16 Er brukerne alene eller sammen? Fordelt på tid..... 51
Figur 17 Andelen som er på biblioteket alene eller sammen med andrepå hovedbibliotek og filial 51
Figur 18 Fordeling av brukere i tidsrom i 2015 og 2025..... 52
Figur 19 Fordeling av brukerne på soner..... 54
Figur 20 Bruk av soner i betjent og meråpen tid 55
Figur 21 Bruk av sonene gjennom dagen i prosent pr. tidsrom 56
Figur 22 Gjennomsnittlig antall observasjoner i alle bibliotek fordelt på tidsrom og soner 57
Figur 23 De 5 vanligste aktivitetene fordelt på de 8 mest brukte sonene..... 58
Figur 24 Fordelingen av alene og sammen med andre i ulike soner..... 59
Figur 25 Andel observerte brukere fordelt pr. aktivitet..... 60
Figur 26 Aktiviteter fordelt på dager..... 61
Figur 27 Fordeling på aktiviteter innenfor betjent og meråpen tid 62
Figur 28 Gjennomsnittlig oppholdstid i minutter for tre ukedager 63

1 Innledning

Folkebibliotekenes samfunnsoppdrag er bredt. I norsk bibliotekstrategi slås det fast :

> *Bibliotek er grunnsteiner i det norske samfunnet. De er grunnleggende for formidlingen av litteratur, som sentre for informasjon og kunnskap, og som inkluderende og gratis tilbud for hele befolkningen uavhengig av inntekt, sosial status eller geografi. Bibliotekene skal være uavhengige møteplasser og arenaer for samtale og debatt.* (Kultur- og likestillingsdepartementet, 2023, s. 7)

For at bibliotekene skal kunne fylle denne rollen, og tilpasse seg endringer, er det nødvendig med oppdatert kunnskap om hvordan de faktisk brukes og hvilke behov brukerne har. Det er elleve år siden forrige Storbybibliotekundersøkelse. De to tidligere undersøkelsene som ble gjennomført i 2007 og 2015, kartla hovedsakelig bruk av biblioteket gjennom observasjon. Tilfeldig utvalgte brukere ble fulgt gjennom biblioteket, og aktiviteten deres ble registrert. Undersøkelsene stilte spørsmålene «Hvem er de og hvor går de?» (2008) og «Hvem er de og hva gjør de?» (2017).

Denne rapporten presenterer resultatene fra Storbybibliotekundersøkelsen 2025, der bruken av bibliotekene Bergen, Bærum, Drammen, Lillestrøm, Kristiansand, Oslo, Stavanger, Trondheim og Tromsø ble undersøkt. Undersøkelsen ble basert på flere metoder: Spørreundersøkelse og fokusgruppeintervju ga innsikt i bruksmønstre, motivasjoner og opplevelser, mens trafikktellinger ga supplerende kunnskap om i hvilken grad og på hvilken måte ulike soner i biblioteket ble brukt.. Samlet har dette resultert i et bredere grunnlag for å analysere hvordan publikum bruker og opplever bibliotekene, hvilken betydning bibliotekene har i brukernes hverdag.

Kombinasjonen av metoder har gjort det mulig å undersøke sider ved bibliotekets rolle som ikke sto like sentralt i de tidligere undersøkelsene. I 2014 trådte nye bestemmelser i folkebiblioteksloven i kraft. Her ble det ble slått fast at biblioteket skal være en uavhengig møteplass og en arena for offentlig samtale og debatt (Andel, Pek Van, 1994; Folkebiblioteksloven, 2013). Mens de foregående rapportene i større grad var orientert mot hvem brukerne er, hvor de beveger seg i biblioteket og hva de gjør der, åpner denne undersøkelsen også for spørsmål om hvorfor de oppsøker biblioteket, og hvilken betydning biblioteket har i hverdagslivet deres.

1.1 Problemstillingene

Da Storbybibliotekenes arbeidsgruppe søkte Nasjonalbiblioteket om midler til å gjennomføre en ny undersøkelse i 2025, var et viktig mål å kunne analysere utviklingen i storbybibliotekene over de siste ti årene. Det var derfor hensiktsmessig

å videreføre flere av spørsmålene fra Storbybibliotekundersøkelsen fra 2015, der utviklingen fra 2007 til 2015 var et sentralt tema.

I planleggingen av 2025-undersøkelsen ble det samtidig av etiske hensyn og personvernhensyn besluttet å gå bort fra datainnsamlingsmetoden som ble benyttet i de to foregående Storbybibliotekundersøkelsene (GDPR).[1] Det var også et ønske om å ha et flermetodisk undesøkelsesdesign med bruk av både kvantitative og kvalitative datakilder. Det nye undersøkelsesopplegget sørger dermed for en bredere datainnsamling samtidig som det ivaretar respondentenes anonymitet. Dette har konsekvenser for muligheten for å sammenligne funn mellom undersøkelsene, men det åpner også for nye spørsmål og nye funn. Blant annet er det tatt med nye spørsmål om bruk av «meråpen tid».[2]

I søknaden til Nasjonalbiblioteket ble spørsmålene formulert slik:

- Hvem *er* bibliotekbrukerne?
- Hva *gjør* bibliotekbrukerne på biblioteket utover det å låne bøker og annet materiell?
- Hvor *lenge* er brukeren opptatt med de ulike gjøremålene?
- Hvilke av bibliotekets soner oppholder brukerne seg i?
- Når i uken og når på dagen finner besøket sted?
- Kommer den enkelte til biblioteket alene eller sammen med andre?
- Hva er de viktigste utviklingstrekkene siden de to tidligere rapportene i 2007 og 2015?
- Hva er de største forskjellene mellom filialene og hovedbibliotekene?
- Hva skiller bruk av meråpent bibliotek?

1.2 Om storbybiblioteksamarbeidet

Storbybibliotekene er et uformelt nettverkssamarbeid mellom de største folkebibliotekene i Norge. Formålet med nettverket er bibliotekutvikling, etablering av større prosjekter og inkludert evalueringer og brukerundersøkelser. Nettverket er en sentral aktør i sektoren og skriver ofte høringsuttalelser og innlegg om

[1] Personopplysningsloven (2018) som gjennomfører EUs personvernforordning (GDPR) i norsk rett: Lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven)
[2] Meråpen tid defineres som perioder der biblioteket er åpent tilgjengelig for registrerte bruker uten at det er betjent av bibliotekets personale.

bibliotekpolitikk, særlig på nasjonalt nivå. Departementene har nå også storbybibliotekene på sine lister over høringsinstanser når de inviterer til høringer om blant annet bibliotek- og litteraturpolitikk.

Historisk sett har det vært et nært samarbeid mellom Deichman og Bergen Offentlige Bibliotek mens Trondheim og Stavanger ble med i dette samarbeidet fra ca. 1990. Et stort felles utviklingsprosjekt om bibliotekenes tilbud til innvandrere var starten på utvidelsen av nettverket til å gjelde alle storbyene. Oppfordringen til denne utvidelsen kom fra Nasjonalbiblioteket (det var den gang KOSTRA gruppe som avgjorde hvilket bibliotek som var storbybibliotek). Storbybibliotekene har jevnlige møter med Nasjonalbiblioteket, som kommer i stand når storbynettverket ber om det. Det er altså ikke noe formelt samarbeid mellom Nasjonalbiblioteket og storbybibliotekene som gruppe. Storbybiblioteknettverket har initiert og gjennomført mange av de største utviklingsprosjektene i norske folkebibliotek, og det har vært stor overføringsverdi fra mange av disse prosjektene til andre norske bibliotek.

2 Historikk – to tidligere rapporter

Den første storbybibliotekundersøkelsen ble gjennomført i 2007 (ABM utvikling, 2008). En oppfølgende observasjonsundersøkelse ble gjennomført i 2015 (Sentio Research Norge AS, 2017), i kjølvannet av den reviderte folkebiblioteksloven fra 2014. I begge undersøkelsene informerte bibliotekene om observasjonene gjennom oppslag. Samtidig er det usikkert i hvilken grad de observerte alltid var klar over dette, noe som innebærer at metoden kan karakteriseres som en form for skjult observasjon. Dette reiser flere etiske problemstillinger, som drøftes i metodekapittelet i denne rapporten.[3]

Foto: Hayat Al Sharif

Rapporten fra 2015 inneholder en grundig gjennomgang av de to undersøkelsene, som vi oppsummerer i det følgende.

2.1 Hovedpunkter 2007- 2015

Sammenligningen mellom undersøkelsene i 2007 og 2015 viste flere markante endringer i brukeradferd. Bruken av biblioteket som møteplass og sosial arena økte, og andelen som var sammen med andre under bibliotekbesøket, steg fra 26 til 30

[3] https://www.forskningsetikk.no/ressurser/fbib/metoder/kvalitativ-metode/

prosent. Bibliotekbesøkene ble også betydelig lengre, med en økning i gjennomsnittlig besøkstid fra 35 til 47 minutter. Lån og retur av bøker og andre medier holdt seg stabilt som en av kjerneaktivitetene, men biblioteket ble i større grad brukt til lesing og studier. Andelen som leste eller studerte på biblioteket, økte fra 11 til 21 prosent.

Det var også en økning, fra 9 til 16 prosent, i andelen som oppholdt seg i biblioteket uten å benytte konkrete tjenester; de dette gjaldt, brukte blant annet biblioteket til sosialt samvær og mobilbruk. Bruken av biblioteket som arrangementsarena fremstår som begrenset i observasjonsdataene fra 2015, men dette er trolig en underestimering. Mange arrangementer foregikk utenfor ordinær åpningstid, og observasjonene registrerte enkeltpersoner, slik at deltakere som ankom samlet (for eksempel på klassebesøk), ble underrepresentert. Kun 2,5 prosent av de observerte deltakerne var til stede på arrangementer under undersøkelsesuken i 2015.

En gjennomgående tendens var at andelen besøkende med annen språkbakgrunn enn norsk var høyere enn innvandrerandelen i byene, noe som kunne indikere at dette var en gruppe som bruker biblioteket mye.

2.2 Endrede rammer – ny metodisk tilnærming

Rammene rundt bibliotekbruk har endret seg i perioden 2007–2025, med nye medie- og lesevaner, omfattende digitalisering, inkludert utbredt bruk av mobil teknologi, og fremvekst av meråpne bibliotek, for å nevne noe. Også bibliotekenes fysiske utforming og tjenester har endret seg. Dette innebærer at både brukeradferden og bibliotekenes funksjon i dag har andre forutsetninger enn for bare ti år siden.

Metoden som ble brukt i 2007 og 2015, observasjon av enkeltbrukere, lar seg i mindre grad anvende i dagens bibliotekkontekster, blant annet som følge av personvernregelverket (GDPR)[4]. I lys av dette er 2025-undersøkelsen utformet med et bredere og mer nyansert metodedesign, der trafikktellinger, spørreundersøkelse og fokusgruppeintervjuer kombineres. Datagrunnlaget er derfor ikke direkte sammenlignbart med de tidligere undersøkelsene, men gir mulighet for å forstå nye sider ved bibliotekbruk, for eksempel hvordan møteplassfunksjonen oppleves av brukerne.

Mens Storbybibliotekundersøkelsen fra 2015 primært fanget opp observerbar adferd, fanger 2025-undersøkelsen også opp opplevd nytte og hva biblioteket betyr for

[4] Se Datatilsynets veiledning om samtykke som behandlingsgrunnlag etter GDPR: https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/virksomhetenes-plikter/om-behandlingsgrunnlag/

brukerne i hverdagen. På den måten utvides forståelsen av biblioteket som møteplass fra et fysisk og sosialt rom, til også å omfatte aspekter som sosialt fellesskap og samvær. Vi får ikke bare innsikt i *hvordan* biblioteket brukes, men også *hvorfor*. Samlet tegner de tre undersøkelsene et bilde av storbybibliotekenes utvikling i en periode preget av store samfunnsendringer, og gir et oppdatert grunnlag for videre utvikling av fremtidens folkebibliotek.

3 Metode

I dette kapittelet presenterer vi de tre datainnsamlingsmetodene som ble brukt i undersøkelsen, og den praktiske gjennomføringen. Vi gjør også rede for undersøkelsens begrensninger.

3.1 Spørreskjemaundersøkelsen

Prosjektgruppen ønsket å samle inn informasjon direkte fra bibliotekets brukere. For å få så mange svar som mulig ble det utarbeidet et digitalt spørreskjema. Skjemaet dekker et bredt spekter av temaer, fra hvilke bibliotek og tjenester respondentene bruker, og hvordan disse oppleves, til deltakelse i andre kulturaktiviteter. Respondentene ble også bedt om å oppgi ikke-identifiserende opplysninger, som kjønn, alder og postnummer.

Spørreskjemaet ble utformet av en arbeidsgruppe bestående av representanter fra deltakerbibliotekene. I arbeidet ble det hentet inspirasjon fra tidligere studier, både i Norge og internasjonalt. Det ble særlig sett til rapporten *Libraries and well-being* fra New York Public library (Blatt, D. et al., u.å.). Andreas Roaldsnes fra Bergen kommune bidro som kvalitetssikrer i arbeidet. Skjemaet er godkjent av Sikt[5].

Undersøkelsen ble gjennomført ved hjelp av Nettskjema[6] og grundig testet av ansatte i deltakerbibliotekene og forskere ved OsloMet. Alle bibliotek benyttet samme spørreskjema, med unntak av listen over bibliotekfilialer, I spørsmålene om hvilke filialer respondentene benyttet mest og hadde besøkt det siste året. Denne listen var naturlig nok lokalt tilpasset.

Datainnsamlingen foregikk i perioden 3. november til 7. desember 2025. Det ble iverksatt en rekke rekrutteringstiltak for å nå ut til brukerne. Informasjon om undersøkelsen ble formidlet gjennom plakater, løpesedler og oppslag med QR-kode i bibliotekene. Ansatte oppfordret aktivt brukere til å delta, enten via nettbrett tilgjengelig i biblioteket eller ved bruk av egne enheter. Flere bibliotek benyttet enkle insentiver, som smågodt, for å øke deltakelsen. I tillegg ble undersøkelsen promotert gjennom bibliotekets digitale kanaler, inkludert nettsider og sosiale medier, og i enkelte tilfeller gjennom betalt annonsering i sosiale medier og lokalaviser. Noen bibliotek distribuerte også informasjon internt i kommunen.

[5] Sikt (https://sikt.no/) er kunnskapssektorens tjenesteleverandør, og har blant annet som oppgave å vurdere om personvernet blir godt ivaretatt i forskningsprosjekter.
[6] Nettskjema (https://nettskjema.no) er et nettbasert undersøkelsesverktøy utviklet av Universitetet i Oslo

Til sammen svarte 10 031 respondenter, som fordelte seg slik på deltakerkommunene:

Kommune	Respondenter	Respondenter pr. 1000 innbyggere
Bergen	1 684	5,7
Bærum	1 191	8,9
Drammen	406	3,8
Kristiansand	815	6,8
Lillestrøm	1 312	13,5
Oslo	2 690	3,7
Stavanger	817	5,4
Tromsø	314	3,9
Trondheim	802	3,7
Sum	10 031	

Tabell 1 Antall respondenter pr. kommune i spørreskjemaundersøkelsen

Spørreskjemaet er gjengitt i vedlegg 1.

3.2 Tverrgående trafikktelling

Tverrgående trafikktelling (TTT) er en observasjonsmetode for systematisk registrering av brukerne i biblioteket utviklet av Tord Høivik ved daværende Høgskolen i Oslo (Høivik, 2014).

I en trafikktelling deles biblioteket inn i soner etter en forhåndsbestemt liste med sonetyper. Det utarbeides også en liste med forhåndsbestemte aktiviteter som beskriver hva brukerne gjør. Datainnsamlingen gjennomføres ved at bibliotekansatte følger en fast rute gjennom biblioteket på bestemte tidspunkter og registrerer hvilke aktiviteter brukerne holder på med i de ulike sonene. Både sonetyper og aktiviteter er standardiserte på en slik måte at de antas å dekke de fleste soner/aktiviteter i et bibliotek.

En trafikktelling registrerer ikke personopplysninger, men det produseres omfattende data om bruksmønstre i biblioteklokalene. Man får oversikt over når ulike deler av biblioteket brukes gjennom dagen og uken, og hvilke aktiviteter som dominerer. Slike data kan være svært nyttige når man for eksempel skal vurdere ommøblering eller valg av type møbler i biblioteket, eller endre på inndeling av rommene. Foretrekker brukerne myke møbler, eller tradisjonelle studieplasser? Sitter de fleste alene eller

sammen med andre? Er det forskjell på hvilke deler av biblioteket som brukes på ulike tidspunkt av dagen eller uken? Er det deler av biblioteket som brukes lite? TTT gir også informasjon om hvor mye kø det er, for eksempel til skrankene eller skrivere.

Ved å bruke standardiserte aktivitets- og sonetyper er det enkelt å sammenligne resultater, både mellom ulike tidspunkt på eget bibliotek og mellom bibliotek. I forbindelse med Storbyundersøkelsen ble det identifisert behov for å oppdatere metodegrunnlaget. En arbeidsgruppe med representanter fra deltakerbibliotekene reviderte derfor både sone- og aktivitetskategoriene. Revisjonen bygger på eksisterende prinsipper, men innebærer en utvidelse av antall soner og aktiviteter. Den oppdaterte versjonen av kategoriene ligger i vedlegg 2.

Som del av dette prosjektet bevilget Nasjonalbiblioteket også midler til å utvikle en mobilapplikasjon for å samle inn dataene. Etter en anbudsrunde ble utviklingen gjennomført av Seven Peaks Norway AS i tett samarbeid med Storbybibliotekene og OsloMet. Målet er at appen etter nødvendige oppdateringer skal gjøres tilgjengelig for bibliotek i Norge. En nærmere beskrivelse av metoden finnes på Nasjonalbibliotekets side for Kartleggingsmetoder[7].

Trafikktellingene ble gjennomført i åtte av ni kommuner; Deichman i Oslo deltok ikke i denne delen av datainnsamlingen. Totalt gjennomførte 20 bibliotek trafikktellinger, fordelt på syv hovedbibliotek og tretten filialer. Nesten alle bibliotekene registrerte aktivitet i hele åpningstiden over syv sammenhengende dager. Lokale forhold gjorde at tellingene ikke ble gjennomført i samme uke. Ett bibliotek telte i uke 43, ett i uke 44 og de øvrige i uke 45 og 46. Datainnsamlingen ble gjennomført ved bruk av den nyutviklede appen.

Til sammen ble det registrert 38 270 enkeltforekomster av brukere fordelt på soner og aktiviteter. Disse inngår i totalt 17 093 observasjoner. Med observasjon menes som antallet personer som utfører samme aktivitet i samme sone innen én tellerunde. Det ble gjennomført 894 tellerunder på tvers av de 20 bibliotekene. Hver observasjon inneholder dermed informasjon om antall brukere i en gitt sone, knyttet til én aktivitet og én tellerunde.

Data fra hver tellerunde ble lagret i en sentral database via appen og senere eksportert til et analyseformat etter avsluttet datainnsamling. For hver tellerunde ble det logget starttidspunkt og tidspunkt for innsending, og alle observasjoner innen runden ble knyttet til disse tidsmarkørene.

[7] https://bibliotekutvikling.no/kompetansebank/courses/kartleggingsmetoder/

Trafikktellingene ble i stor grad gjennomført av bibliotekets egne ansatte. Det ble informert om datainnsamlingen gjennom skilting i lokalene, og tellere bar synlig merking (for eksempel refleksvester) under registreringen. Erfaringer fra tidligere studier tilsier at slik synliggjøring er viktig for å redusere ubehag knyttet til observasjon. Det ble rapportert om noen tekniske utfordringer med appen, ellers fungerte tellingene greit.

Telling ble gjennomført på disse bibliotekene:

Kommune	Hovedbibliotek	Filialer
Bergen	Nei*	Fana, Loddefjord, Åsane
Bærum	Ja	Sandvika
Drammen	Ja	Mjøndalen
Kristiansand	Ja	Tangvall, Vågsbygd
Lillestrøm	Ja	Strømmen
Stavanger	Ja	Madla
Trondheim	Ja	Byåsen, Moholt, Ranheim, Saupstad
Tromsø	Ja	Nei

Tabell 2 Bibliotekene som gjennomførte trafikktelling

*Hovedbiblioteket i Bergen var under ombygging i perioden og store deler av biblioteket var stengt for publikum. Det var derfor ikke hensiktsmessig med trafikktelling.

Av disse hadde 18 bibliotek meråpent.

3.3 Fokusgruppeintervjuer

Det ble gjennomført fokusgruppeintervjuer i alle de ni kommunene. I forbindelse med intervjuene fylte deltakerne ut et enkelt skjema der de beskrev hva de opplevde som de beste sidene ved biblioteket og hva som kunne gjøre biblioteket best mulig om ti år.

Bibliotekene rekrutterte selv deltakere, med en målsetting om å inkludere aktive brukere og representanter for ulike brukergrupper. Hvilke brukergrupper som var viktige å få med ble diskutert blant alle bibliotekene på forhånd, men det enkelte bibliotek tok selv avgjørelsen om hva de ville prioritere. Mellom seks og ti personer deltok i de fleste intervjuene, ved ett intervju kom det kun én person.

Bibliotekene benyttet ulike rekrutteringsmetoder til fokusgruppeintervjuene, med varierende erfaringer, fra svært lav interesse til stor respons. De fleste rekrutterte deltakere gjennom direkte kontakt med kjente brukere, samt via nyhetsbrev og oppslag i biblioteket. Flere bibliotek rapporterte at visse grupper, særlig ungdom og menn, var utfordrende å få representert, og at det var et problem med frafall tett opp mot intervjutidspunktet.

Alle deltakere signerte et samtykkeskjema og ble informert om at deltakelsen var frivillig, og at samtykket kunne trekkes tilbake når som helst. Det ble tilstrebet anonymitet i behandlingen av materialet. Under intervjuene var det enkel bevertning, og deltakerne mottok et gavekort som takk for deltakelsen. Fokusgruppeintervjuene ble gjennomført av Heidi Kristin Olsen, OsloMet.

Intervjuene ble tatt opp med Nettskjemas diktafon, og med lydopptaker og senere transkribert. Materialet har blant annet vært brukt som grunnlag for utviklingen av spørreskjemaet i studien. Et anonymisert sammendrag av intervjuene er gjort tilgjengelig for deltakerbibliotekene, og utvalgte sitater er inkludert i denne rapporten. Intervjuguiden er vedlagt. Intervjuguiden til fokusgruppeintervjuene er lagt ved i vedlegg 3.

3.4 Undersøkelsens begrensninger

Valg av metoder har alltid stor betydning for hvilke resultater det er mulig å finne i en undersøkelse.

Som forklart over samler spørreundersøkelsen inn data fra bibliotekbrukere som er rekruttert gjennom forespørsler i bibliotekene eller via bibliotekenes egne nettsider. Det innebærer at respondentene i utgangspunktet må ha besøkt biblioteket fysisk eller digitalt, lagt merke til undersøkelsen og valgt å bruke tid på å svare. Vi må derfor anta at materialet i særlig grad representerer aktive og engasjerte bibliotekbrukere. Samtidig fanger vi derfor i mindre grad opp grupper som typisk ikke svarer på slike undersøkelser, eller såkalte ikke-brukere.

Vi har undersøkt representativiteten i materialet og gjort enkelte vektinger, men usikkerheten knyttet til disse beregningene er relativt stor. Vi legger derfor begrenset vekt på analyser som forutsetter høy grad av representativitet. Norsk kulturbarometer for 2025[8] viser at folkebibliotekene har flere kvinnelige enn mannlige brukere, og at aldersgruppen 25–44 år er den største brukergruppen blant voksne bibliotekbrukere. Tallene bekreftes i hovedsak av Nasjonalbibliotekets befolkningsundersøkelse over bibliotekbruk, men her er aldersfordelingen blant de

[8] https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/kultur/statistikk/norsk-kulturbarometer

voksne brukerne noe jevnere.[9] Figur 1 i neste kapittel viser at vårt materiale i hovedtrekk følger den samme tendensen, men med en tydelig skjevhet i retning av flere kvinner og eldre respondenter. Denne skjevheten blant respondenter er konsistent på tvers av byene og skyldes sannsynligvis at disse gruppene rett og slett bruker biblioteket mer, men også at de i større grad har besvart undersøkelsen. Vi er derfor som nevnt varsomme med å bruke materialet til å si noe på generelt grunnlag om fordeling og størrelse på ulike brukergrupper, ettersom enkelte grupper med stor sannsynlighet er underrepresentert. Samtidig er datamaterialet svært omfattende, og antallet svar er høyt sammenlignet med lignende undersøkelser innen kultur- og mediefeltet. Det gir et godt grunnlag for å si mye om egenskapene ved sentrale brukergrupper og ellers for analyser av mønstre, forskjeller og sammenhenger blant de mange bibliotekbrukerne vi har data om.

I trafikktellingene var innsamlingen av dataene uavhengig av respondenter. Her ble alle som var til stede i biblioteket registrert med en aktivitet. Men siden brukerne ikke ble spurt om noe, er det mye informasjon vi ikke har. Vi vet ikke hva en bærbar pc ble brukt til, eller om brukeren faktisk var sammen med kjente – eller bare tilfeldig satt ved siden av noen. Vi vet heller ikke hva slags sitteplass en bruker hadde valgt hvis alle typer sitteplasser hadde vært ledige.

[9] https://bibliotekutvikling.no/nyheter/befolkningens-bruk-av-folkebibliotek-holder-seg-stabilt/

4 Resultater

I dette kapittelet presenterer vi funn fra spørreundersøkelsen, trafikktellingene og fokusgruppeintervjuene. Fra de to førstnevnte datasettene vil resultatene først og fremst bli presentert samlet, men de vil i noen tilfeller bli knyttet til hver enkelt by.

4.1 Spørreundersøkelsen

Spørreundersøkelsen har gitt et omfattende datamateriale, og i denne delen presenterer vi sentrale funn. Vi ser først på generelle funn ved respondentene og bibliotekbruken deres. Deretter setter vi søkelyset på fem brukerprofiler som gir en oversikt over overordnede bruksmønstre.

4.1.1 Kjennetegn ved respondentene

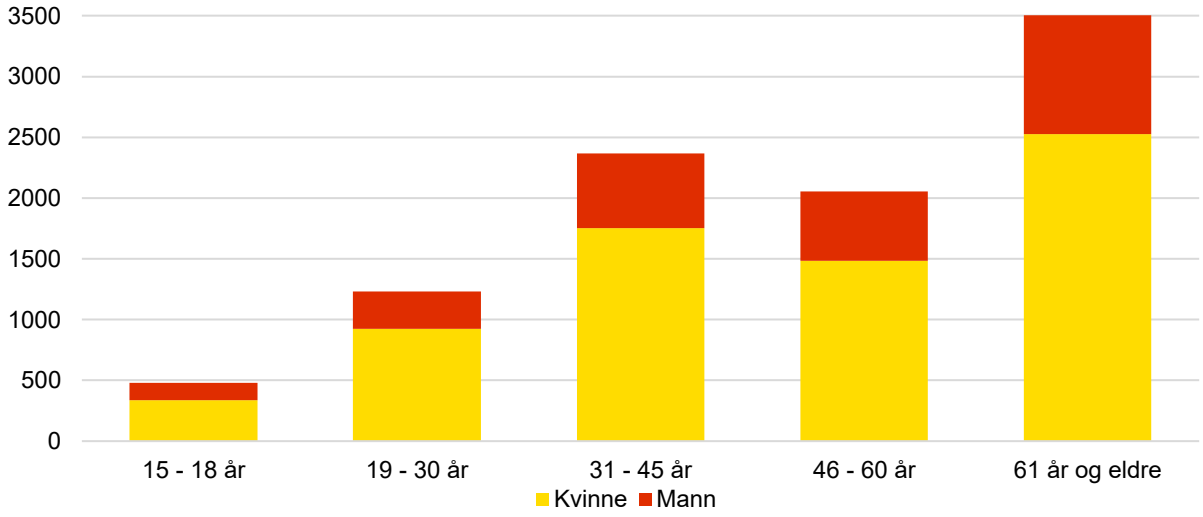
Som nevnt har spørreskjemaene enkelte begrensninger knyttet til datainnsamlingen, og vi er derfor varsomme med å bruke materialet til å beskrive størrelse på og fordeling av brukergrupper. Figur 1 viser at eldre respondenter og kvinner er overrepresentert, mens yngre brukere er underrepresentert. Mønsteret er omtrent det samme i kommunene.

To unntak peker seg imidlertid ut. I Lillestrøm er aldersfordelingen jevnere, mens i Bærum utgjør respondenter over 61 år mer enn halvparten. Dette kan dels skyldes rekruttering, men det reflekterer også reelle forskjeller i brukergruppene. Lillestrøm bibliotek har mange unge brukere, blant annet skoleelever og studenter og det preger også hvem som har svart. I Bærum viser bibliotekets egne undersøkelser at de har en høyere andel eldre bibliotekbrukere. Samtidig er det totale antallet respondenter såpass høyt at materialet likevel gir et solid grunnlag for å identifisere tendenser innenfor de enkelte alderskategoriene.

Foto: Christian Wangberg

Utdanningsnivået blant respondentene er høyere enn i befolkningen generelt. Ifølge SSB har rundt 38 prosent i befolkningen høyere utdanning, mens 60–70 prosent av våre respondenter oppgir bachelor- eller masternivå. Denne fordelingen skyldes nok delvis at respondentene har høy gjennomsnittsalder, og dermed rukket å utdanne seg mer. Men dette kan også skyldes at utdanningsnivået er høyere enn i befolkningen. Yrkesaktive utgjør den største gruppen (44 prosent), etterfulgt av pensjonister (26 prosent), studenter (14 prosent) og skoleelever (6 prosent), 2 prosent oppgir at de er arbeidssøkende og 2 prosent svarer ikke.

Figur 1 Respondentenes alder og kjønn

I 2015-undersøkelsen ble de observerte brukerne spurt hvilket språk snakket hjemme. I denne undersøkelsen spørres det i stedet om hvor man er født. Det store flertallet - rundt 80 prosent - av alle respondentene er født i Norge. Rundt 15 prosent har svart at de er født i Europa (utenfor Norden), eller i andre verdensdeler. Dette tyder på at undersøkelsen ikke fullt ut fanger opp variasjonen blant bibliotekbrukere i Norge. Norsk kulturbarometer viser for eksempel at rundt 60 prosent av personer med innvandrerbakgrunn besøker biblioteket, mens tallet er rundt 50 prosent for den generelle befolkningen[10]. Det kan skyldes at spørreskjemaet ikke var tilgjengelig på andre språk enn norsk, at vi ikke fanger opp de respondentene som er født i Norge, men snakker et annet språk enn norsk hjemme, eller at bibliotekbrukere med innvandrerbakgrunn har vært mindre villig til å svare på undersøkelsen. I Drammen var for eksempel ikke Fjell filial med i undersøkelsen, selv om denne filialen betjener et område hvor befolkningen i langt større grad har innvandrerbakgrunn enn i resten av byen. Slike skjevheter må tas i betraktning ved tolkningen av resultatene.

4.1.2 Bruksmønster og tilfredshet

En betydelig andel av respondentene bruker biblioteket ofte. 5 prosent oppgir at de besøker biblioteket daglig og 41 prosent ukentlig på tvers av byene. Til analytiske formål, blant annet i beskrivelsen av ulike brukerprofiler nedenfor, har vi skilt ut disse i en gruppe vi omtaler som «storbrukere». Det er respondenter som oppgir at de bruker biblioteket daglig eller ukentlig.

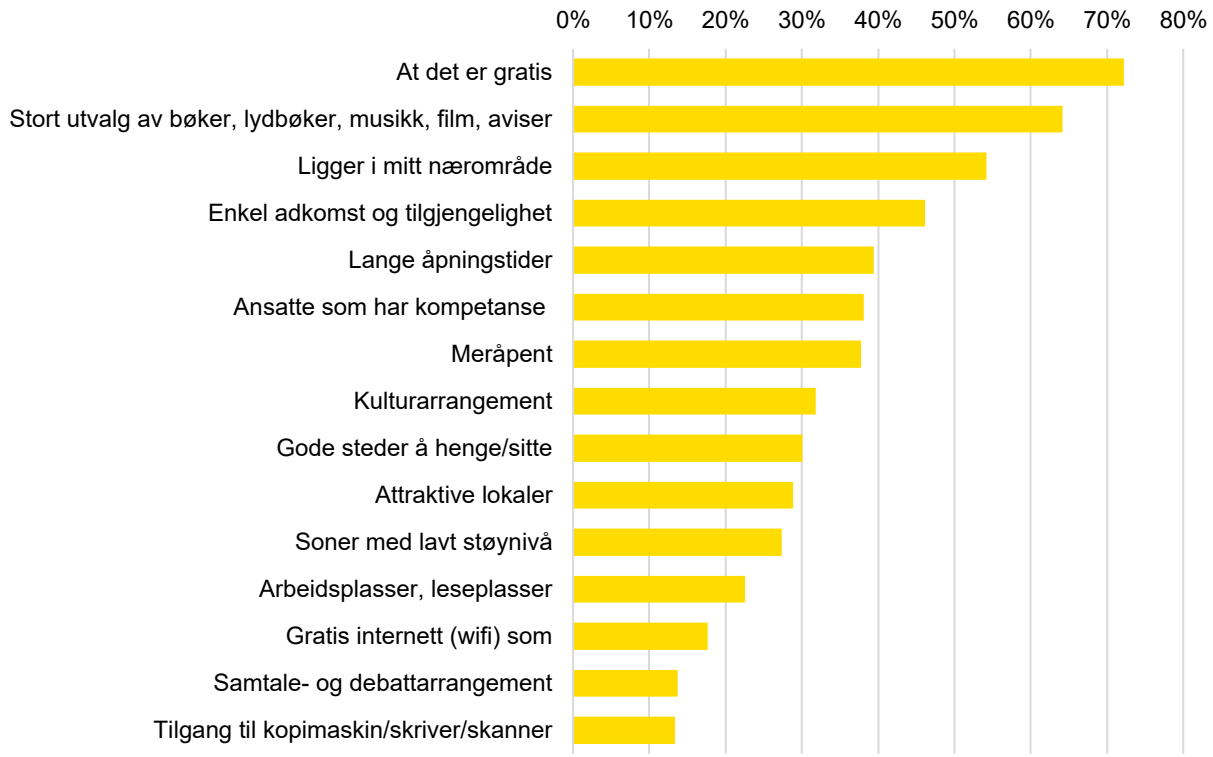
[10] https://www.ssb.no/statbank/table/14637

Over halvparten at besøkene varer under en halvtime. Samtidig er lengre opphold utbredt. 45 prosent oppgir at de er i biblioteket mer enn 30 minutter, og 13 prosent blir i over to timer. Dette tyder på at biblioteket både fungerer som et effektivt tjenestepunkt og som et sted for lengre opphold.

	Opptil 30 minutter	Lengre enn 30 minutter	Total besøksfrekvens
Daglig eller ukentlig	21 %	25 %	46 %
Månedlig eller sjeldnere	33 %	21 %	54 %
Total besøkslengde	55 %	45 %	

Tabell 3 Varighet og besøksfrekvens

Respondentene ble bedt om å krysse av for hvilke tilbud de oppfatter som de viktigste ved biblioteket. Tallene i Figur 2 viser andelen respondenter som har krysset av for de ulike alternativene. Vi ser at alle aspektene i listen vurderes som viktige av en relativt stor andel av brukerne. Samtidig er enkelte av tilbudene valgt av betydelig flere respondenter enn andre.

Figur 2 Hvilke aspekter ved bibliotek er viktigst for deg (flere svar mulig)

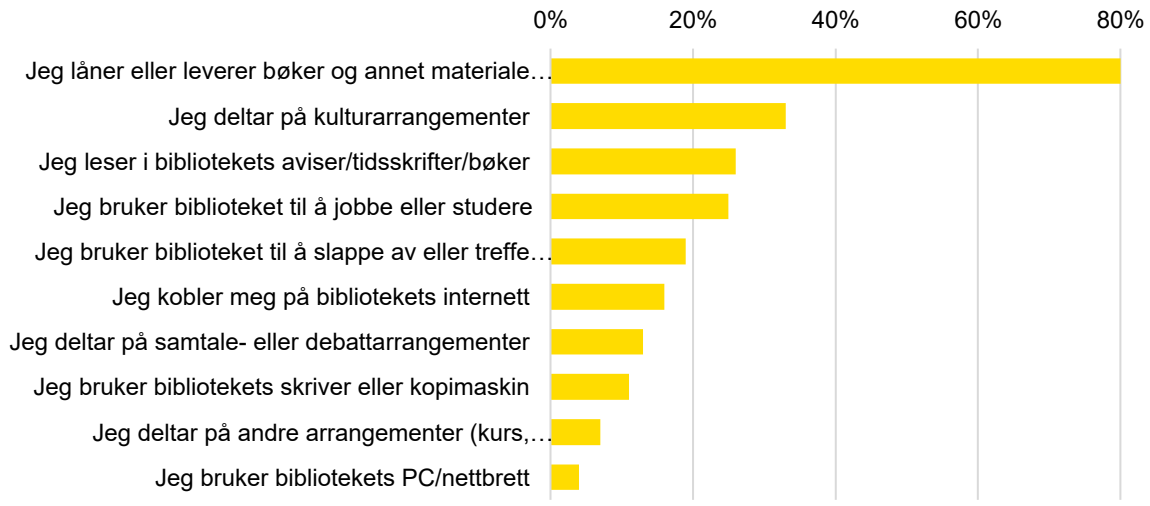
De mest sentrale aspektene er knyttet til bibliotekets grunnleggende funksjoner. Gratisprinsippet står særlig sterkt, sammen med et bredt utvalg av bøker og andre medier. Også nærhet, tilgjengelighet og åpningstider fremheves av mange. Dette peker mot at tradisjonelle sider ved biblioteket fortsatt oppleves som viktige for en stor del av brukerne.

Samtidig ser vi at mer situasjonsbestemte og utvidede funksjoner også er viktige. En betydelig andel trekker frem kulturarrangementer, gode steder å oppholde seg og kvaliteten på lokalene. Andre legger vekt på lavt støynivå, gode arbeidsplasser og digitale tjenester.

Foto: Christian Wangberg

Om vi ser på den faktiske bruken viser Figur 3 at majoriteten av respondentene låner eller leverer bøker og annet materiale

Figur 3 Hvilke tjenester bruker du i biblioteket

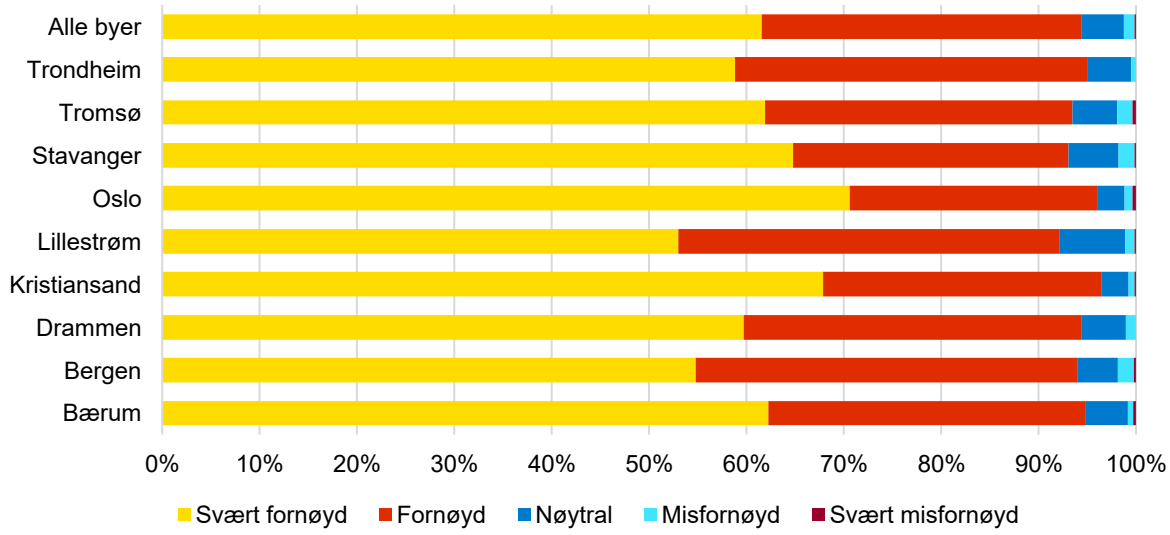
Svarene viser også at bruken er sammensatt. En betydelig andel deltar på kulturarrangementer, leser i bibliotekets aviser eller bruker biblioteket til arbeid og

studier. For andre er biblioteket et sted de «henger», slapper av eller er sammen med andre.

Sett i sammenheng med hva brukerne oppgir som viktig, fremstår det en tydelig kobling mellom preferanser og bruk. De som vektlegger samlinger og gratis tilgang, er i større grad orientert mot utlån og kortere besøk. De som legger vekt på arbeidsplasser, ro og tilgjengelighet, bruker i større grad biblioteket til lengre opphold og konsentrert aktivitet. Tilsvarende ser vi at brukere som fremhever arrangementer og gode lokaler, i større grad deltar i bibliotekets programmerte virksomhet.

Samlet viser dette at biblioteket fungerer som en flerfunksjonell arena der ulike brukergrupper benytter tilbudet på forskjellige måter. Noen orienterer seg først og fremst mot samlingene og de klassiske tjenestene, mens andre legger større vekt på biblioteket som møteplass, arbeidssted eller arena for arrangementer. Utlån står fortsatt sterkt, men suppleres av bruk knyttet til opphold, arbeid, arrangementer og sosial interaksjon. I neste kapittel viser vi hvordan brukerne kan grupperes i noen tydelige profiler basert på forskjeller i bruk, og at de ulike profilene har ulike preferanser.

Respondentene er gjennomgående svært fornøyde med bibliotektilbudet. Hele 95 prosent oppgir at de er fornøyde eller svært fornøyde, mens kun 1 prosent er misfornøyde.

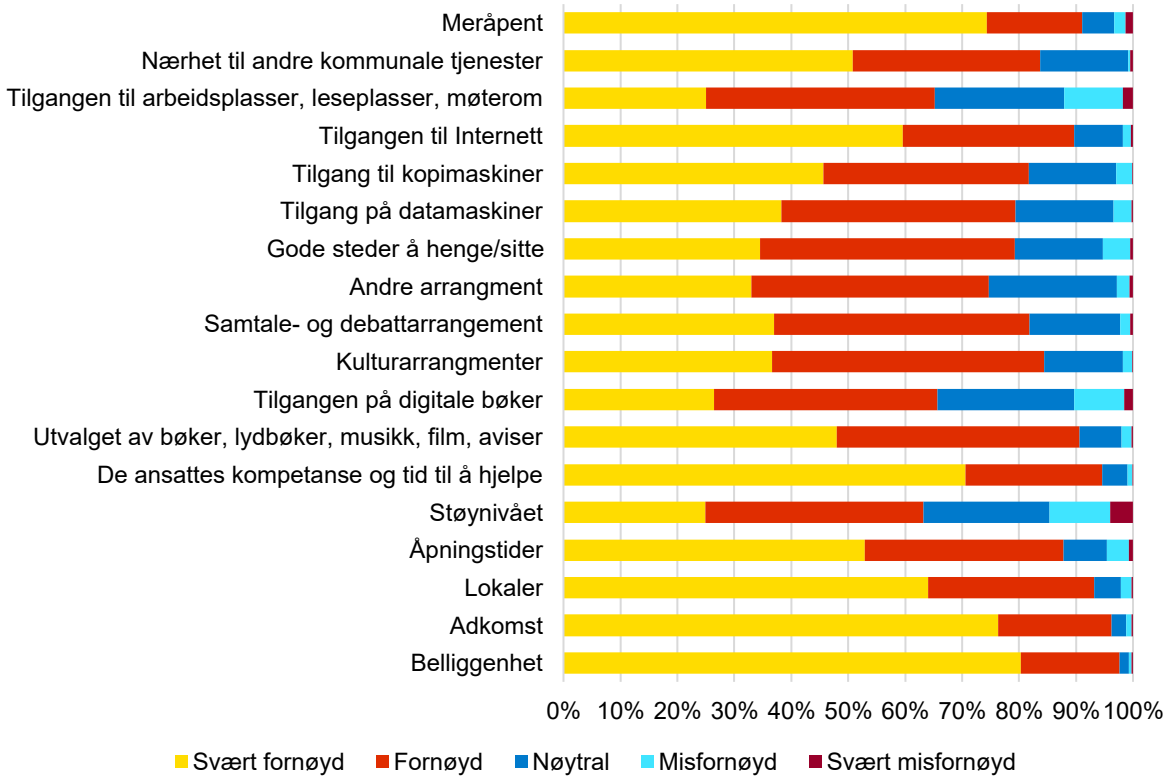

Figur 4 Hvor fornøyd er du med biblioteket, fordelt på byer

Tilfredsheten er særlig høy når det gjelder beliggenhet, tilgjengelighet, lokaler og åpningstider. Også de ansattes kompetanse vurderes positivt.

Det er noe større variasjon i vurderingene av mer funksjonelle forhold som arbeidsplasser, støynivå og digitale ressurser. Her er andelen nøytrale svar høyere, og misnøyen noe større, men fortsatt lav.

Samlet viser dette at de grunnleggende rammene rundt bibliotektilbudet vurderes som svært gode, samtidig som det finnes et visst forbedringspotensial knyttet til bruk og funksjonalitet.

Figur 5 Tilfredshet med ulike aspekter ved bibliotekene

4.1.3 Brukerprofiler

De foregående analysene viser at bibliotekbrukerne både vurderer bibliotekets tilbud forskjellig og bruker biblioteket på ulike måter. Mens noen først og fremst er opptatt av utlån og tilgang til samlinger, legger andre større vekt på biblioteket som arbeidsplass, møteplass eller kulturarena. For å undersøke disse mønstrene nærmere har vi utviklet fem brukerprofiler basert på hvilke tjenester og aktiviteter respondentene oppgir som viktigst for dem: «låneren», «stuebrukeren», «arrangementsbrukeren», «studenten» og «familiebrukeren».

«Låneren» er en bruker som kun låner eller leverer bøker og annet materiale. Brukere som har oppgitt at de kommer med barn er ekskludert fra denne profilen.

«Stuebrukeren» er en bruker som leser aviser, tidsskrifter eller bøker i biblioteket. De som deltar på kulturarrangementer eller andre er ikke inkludert i denne profilenarrangementer. De som kommer på biblioteket med barn er heller ikke inkludert.

Foto: Kristian Ulyses Andaur

«Arrangementsbrukeren» er en bruker som deltar på kulturarrangementer eller samtale- og debattarrangementer, og som synes at disse tilbudene er blant de viktigste for dem.

«Studenten» er en bruker som bruker biblioteket til å jobbe eller studere.

«Familiebrukeren» er en bruker som vanligvis besøker biblioteket sammen med barn i fritiden.

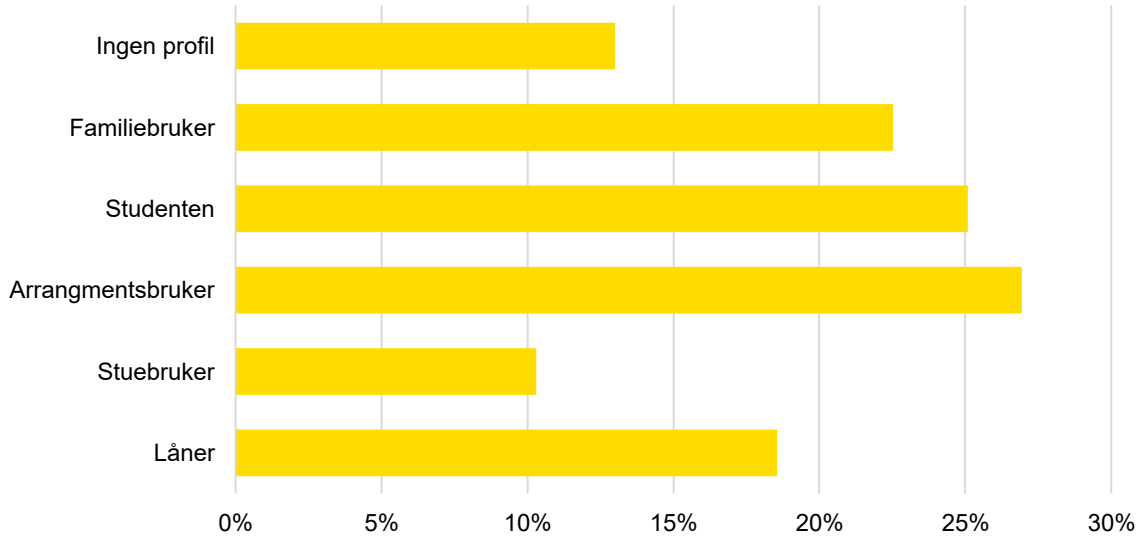
Profilene er ikke gjensidig utelukkende, men respondentene fordeler seg ganske tydelig. Det vil si at det er lite overlapp og at det er få som ikke kan plasseres i en profil, noe vi tolker som en analytisk styrke og bekreftelse på at vi har funnet en meningsfull inndeling[11]. Vi har likevel sett nærmere på dem som faller utenfor, og

[11] Eksempelvis finner vi at det mellom «stuebrukeren» og «studenten» er 2 % overlapp, noe som vil si at 2 % befinner seg i begge gruppene. Mellom «arrangementsbrukeren» og «studenten» er det 7 % overlapp. For utvalget som sådan mellom de fem gruppene er det 11 % som befinner seg i to av brukerprofilene, mens under 1 % befinner seg i mer enn to brukerprofiler.

etter en gjennomgang av profilene presenterer vi et par «boblere» i materialet, som kanskje representerer noen potensielle nye brukerprofiler.

I rapporten fra 2015 opererer forfatterne med seks brukergrupper dannet på bakgrunn av observasjoner på hovedbibliotekene. Fire er mer eller mindre gjenkjennelige også i denne rapporten. «Låneren», «studenten», «stuebrukeren» og «arrangementsbruker» fremstår som meningsfulle brukerprofiler i begge rapportene. Rapporten fra 2015 har i tillegg en brukerprofil kalt «Den sosiale bibliotekbrukeren», som kjennetegnes ved å ha blitt observert på biblioteket sammen med andre. Det understrekes imidlertid at denne brukerprofilen i stor grad overlapper med de øvrige. Denne brukergruppen blir kun kort beskrevet og har få meningsfulle aspekter som skiller den fra de andre. All bibliotekbruk er mer eller mindre sosial, og det å skille ut én utpreget sosial bruk er utfordrende. Basert på sosiale aspekter i vårt materiale fant vi frem til profilen «familiebrukeren» som ikke har så stor overlapp med de øvrige. Respondenter som knyttes til denne profilen er voksne som oppgir at de besøker biblioteket med barn.

En av gruppene fra 2015, «internettbrukeren», peker seg derimot ikke lenger ut som en egen brukertype. Det er fortsatt omfattende bruk av internett og trådløst nettverk i storbybibliotekene, men dette fremstår ikke lenger som et hovedformål for noen tydelig avgrenset brukergruppe. En mulig forklaring er at tilgang til internett i 2025 i større grad tas for gitt, og at man for det meste ikke er avhengig av bibliotekets pc-er men bruker sin egen bærbare pc. Tilgang til internett oppfattes derfor ikke som en særskilt grunn til å oppsøke biblioteket. Mest sannsynlig har «internettbrukeren» fordelt seg på de andre brukertypene, og Internett-behovet blitt integrert som en mer selvfølgelig del av bibliotekbruken.

Figur 6 Fordeling av profilene blant respondentene

Vårt datamateriale har som nevnt tidligere enkelte skjevheter. Det vi med størst sikkerhet kan hevde på bakgrunn av analysene, er derfor først og fremst at disse profilene representerer noen sentrale brukergrupper i bibliotekene. Å si noe mer presist om hvor store gruppene faktisk er, vil kreve vekting av materialet opp mot andre undersøkelser som gir et mer representativt bilde av bibliotekbrukere. En slik vekting forutsetter samtidig at man finner et sammenligningsgrunnlag som i rimelig grad speiler vårt eget datamateriale. På bakgrunn av rekrutteringsmetoden vet vi at våre informanter faktisk er bibliotekbrukere. Det gjør det relevant å sammenligne materialet med respondentene i SSBs kulturbarometer og Nasjonalbibliotekets befolkningsundersøkelse som oppgir å ha brukt folkebibliotek det siste året. Begge disse undersøkelsene viser en noe jevnere kjønns- og aldersfordeling blant bibliotekbrukere enn det vi finner i vårt materiale. Samtidig må det understrekes at referanseundersøkelsene bygger på andre utvalg og omfatter hele landet, ikke bare storbyene.

Dersom vi legger til grunn en modell der bibliotekbruken er relativt jevnt fordelt mellom aldersgruppene, samtidig som kjønnsforskjellen modereres til en fordeling på 55 prosent kvinner og 45 prosent menn, får det særlig utslag for studiebrukerne, som blir en større gruppe på over 30 prosent. Arrangementsbrukerne, som i større grad preges av kvinnelige respondenter, blir samtidig noe mindre og går ned mot 20 prosent. De øvrige profilene forholder seg tilnærmet like. Vi vil likevel være varsomme med å legge for stor vekt på slike beregninger, ettersom sammenligningsgrunnlaget er usikkert og datamaterialene ikke er direkte sammenlignbare.

Nedenfor følger en nærmere beskrivelse av hvordan profilene fordeler seg prosentvis i byene.

	Låneren	Stue-brukeren	Arrangments-brukeren	Studenten	Familie-brukeren
Alle kommuner	19 %	10 %	27 %	25 %	23 %
Bærum	25 %	17 %	18 %	17 %	24 %
Bergen	20 %	7 %	36 %	20 %	24 %
Drammen	15 %	9 %	29 %	34 %	25 %
Kristiansand	23 %	7 %	23 %	25 %	19 %
Lillestrøm	11 %	9 %	19 %	37 %	21 %
Oslo	20 %	12 %	24 %	28 %	22 %
Stavanger	12 %	7 %	41 %	24 %	19 %
Tromsø	14 %	14 %	34 %	20 %	19 %
Trondheim	19 %	8 %	31 %	17 %	29 %

Tabell 4 Fordeling av brukerprofiler pr. kommune[12]

Ettersom respondentenes demografi er nokså lik i alle byene, gir sammenligningen mellom byene en viss innsikt, selv om vi skal være forsiktige med å tolke de eksakte størrelsene på profilene. Tabellen viser noen tydelige forskjeller: Stavanger og Bergen skiller seg ut med den høyeste andelen «arrangementsbrukere», mens Lillestrøm og Drammen har en langt større andel «studentbrukere» enn de øvrige byene. Bærum har på sin side den høyeste andelen «lånere» og «stuebrukere», mens Trondheim skiller seg ut med en stor andel «familiebrukere».

Når det gjelder utviklingen i omfanget av de ulike brukergruppene, er det vanskelig å sammenligne direkte med 2015-undersøkelsen, ettersom profilene den gang hadde langt større overlapp. Det vi likevel med sikkerhet kan fastslå, er at «arrangementsbrukeren», som i 2015 utgjorde tre prosent, har blitt en langt større og tydeligere gruppe i biblioteket. Selv om gruppen blir mindre om vi vekter dataene, er den fortsatt på over 20 prosent.

«Låneren»

«Låneren»” finnes i de tidligere storbybibliotekundersøkelsene også, og omtales i 2015 som «den tradisjonelle bibliotekbrukeren»”. Vedkommende kjennetegnes ved at hovedaktiviteten er å låne eller levere bøker og annet materiale. «Låneren» har altså en målrettet og relativt kortvarig bruk av biblioteket.

For flertallet i denne gruppen er besøket er ofte kort: For 44 prosent varer besøket under 10 minutter, og for 48 prosent varer det mellom 10 og 30 minutter. Dette kan

[12] På grunn av beregningsfeil har denne tabellen blitt oppdatert 21.10.26 etter at rapporten ble publisert. Oppdateringen innebar kun mindre justeringer av enkelte tall, uten at hovedtendensene ble påvirket.

sees som en kontinuitet fra sist undersøkelse, som også observerte korte besøk for denne brukerprofilen.

- «Låneren» bruker i hovedsak biblioteket i ordinær åpningstid på hverdager (86 prosent), med lavere bruk i helg (27 prosent) og meråpen tid (31 prosent). Samtidig er dette omfattende bruk av biblioteket utenfor ordinær åpningstid.
- «Låneren» kommer som oftest alene.
- «Låneren» er mer utbredt blant eldre brukere; 26 prosent av brukerne over 61 år faller inn under denne kategorien.
- Det er både menn og kvinner i denne brukerprofilen (17 prosent av mennene faller inn under «låneren», mens 20 prosent av kvinnene gjør det). Det gjør «låneren» til en av de mer kjønnslikestilte brukerprofilene.
- 12 prosent av dem med kort utdanning, og 19 prosent med mellomlang og lang utdanning er «lånere».

«Stuebrukeren»

«Stuebrukeren» kjennetegnes ved at vedkommende benytter biblioteklokalet til analog lesing av bøker, aviser og tidsskrifter. I tidligere rapporter har en nærliggende brukertype blitt kalt «avis- og tidsskriftbrukeren». Vi har altså utvidet kategorien til også å omfatte dem som sitter på biblioteket og leser bøker. Dette sier en del om bruken av lokaler og medier.

- Over halvparten i denne gruppen er storbrukere (55 prosent) og oppholdstiden er gjennomgående lang: 49 prosent oppholder seg i biblioteket i mer enn 30 minutter, mens ytterligere 44 prosent oppgir en oppholdstid på opptil 30 minutter.
- I likhet med «låneren» bruker «stuebrukeren» hovedsakelig biblioteket i betjent tid på hverdager (89 prosent). Men «stuebrukerne» benytter også biblioteket i helgene (35 prosent) og prosent i meråpen tid (32 prosent).
- I likhet med «låneren» kommer «stuebrukeren» også som oftest alene.
- «Stuebrukeren» utgjør en relativt liten andel av bibliotekbrukerne. Andelen stuebrukere er omtrent den same i alle aldersgrupper, men andelen er noe større blant eldre brukere. I de tre yngste aldersgruppene er 5 prosent «stuebrukerere», mens andelen øker til 11 prosent for aldergruppen 46 - 60 år og til 16 prosent for de over 61 år.
- En dobbelt så stor andel menn som kvinner faller inn under profilen «stuebrukeren» (18 prosent av mennene faller inn i under «stuebrukeren», mens 7 prosent av kvinnene gjør det).

- 12 prosent av de med kort utdanning er «stuebrukere», mens 19 prosent av de med mellomlang og lang utdanning havner i denne profilen.

Foto: Trondheim folkebibliotek

«Arrangementsbrukeren»

«Arrangementsbrukeren» er en som deltar på bibliotekets kultur-, samtale, eller debattarrangementer, og som synes dette er et viktig eller svært viktig tilbud.

- Halvparten av brukerne i denne gruppen er ikke-storbrukere, men oppholdstiden er like fullt lang: 50 prosent oppholder seg i biblioteket i mer enn 30 minutter, og 42 prosent er på biblioteket opptil 30 minutter.
- Bruken skjer primært i åpningstiden, særlig på hverdager (86 prosent), men også i helg og meråpen tid (henholdsvis 46 og 33 prosent).
- «Arrangementsbrukeren» utmerker seg ved mangfoldig sosial bruk: De fleste kommer alene (85 prosent), men en fjerdedel besøker også biblioteket sammen med barn (26 prosent) og en tredjedel kommer med venner eller familie (33 prosent). Litt mer enn én av ti (13 prosent) oppgir å komme i kontakt med nye mennesker på biblioteket.
- «Arrangementsbrukeren» er sterkt representert blant eldre aldersgrupper. I gruppen over 61 år utgjør denne profilen 37 prosent, og tilsvarende høye andeler finnes blant alderspensjonister (39 prosent). Videre er det en høy andel blant 46-60 årige (29 prosent) og for dem mellom 31 og 45 år (27 prosent), og en tilsvarende lavere

andel for unge mellom 19 og 30 år (8 prosent) og for de mellom 15 og 18 år (2 prosent).
- «Arrangementsbrukere» finnes i større grad blant personer med lang utdanning (32 prosent av dem med lang utdanning er «arrangementsbrukere»).
- Det er markant flere kvinner enn menn som er «arrangementsbrukere» (19 prosent av mennene er «arrangementsbrukere», og 31 prosent av kvinnene), men kjønnsskjevheten er mindre markant enn «stuebrukeren».

«Studenten»

«Studenten» er en som bruker biblioteket som studie- eller arbeidsplass. Med andre ord er de ikke nødvendigvis studenter, men personer som oppgir å benytte bibliotekene til studier.

- Et flertall er storbrukere (58 prosent), og oppholdstiden er gjennomgående lang: 82 prosent oppholder seg i biblioteket i mer enn 30 minutter.
- Bruken er konsentrert til hverdager i åpningstiden (89 prosent), men også helgene (50 prosent) og meråpen tid (39 prosent) benyttes i stor grad.
- Bruken er i hovedsak individuell (82 prosent), men mange oppgir også at de kommer sammen med venner eller familie (44 prosent).
- «Studenten» er som regel en ung bruker. Blant unge voksne (19–30 år) utgjør «studenten» over halvparten av brukerne (76 prosent), og også blant de yngste (15–18 år) er denne profilen dominerende (68 prosent). Dette reflekteres også i fordelingen etter hverdagsaktivitet; 85 prosent av studenter havner i «studentprofilen».
- «Studenten» er høyt representert blant personer med kort og mellomlang utdanning (54 prosent av dem med kort og 36 prosent av dem med mellomlang utdanning er «studentbrukere»), noe som nok reflekterer at mange av personene som knyttes til denne profilen er under utdanning.

Foto: Kristian Ulyses Andaur

«Familiebrukeren»

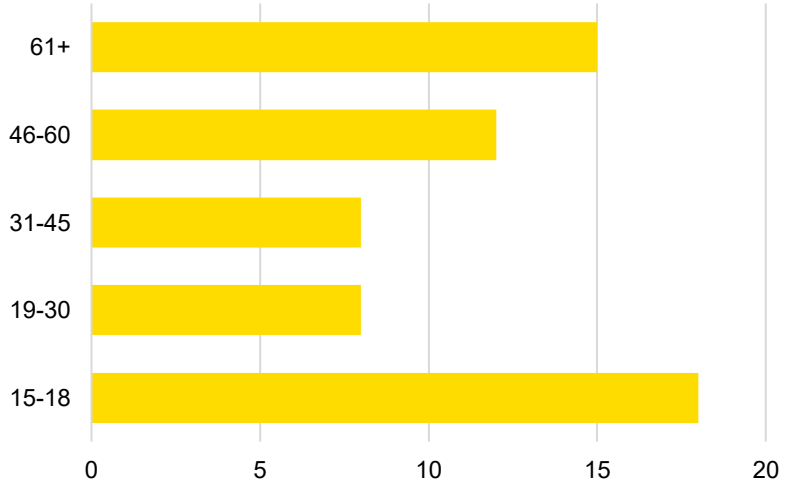
«Familiebrukeren» er en voksen som oppgir å besøke biblioteket sammen med barn på fritiden. Det er ikke nødvendigvis sine egne barn man kommer sammen med, men det er nærliggende å tenke at det er mange foreldre, andre foresatte besteforeldre i denne brukerprofilen.

- Flertallet er ikke-storbrukere (60 prosent), men oppholdstiden er likevel ofte relativt lang: Nær halvparten oppholder seg i biblioteket i mer enn 30 minutter.
- «Familiebrukeren» er på biblioteket like mye i helgen som på hverdagene (begge 69 prosent), noe som gjør at denne gruppen er de mest tydelige helgebrukerne. De benytter også meråpen tid i større grad enn de øvrige (45 prosent).
- Familiebrukeren er særlig utbredt blant voksne i etableringsfasen. I aldersgruppen 31–45 år utgjør denne profilen et klart flertall (59 prosent), og den er også vanlig blant yrkesaktive (39 prosent) og hjemmearbeidende (36 prosent).
- «Familiebrukeren» er også relativt kjønnslikestilt, i den forstand den tar opp i seg 21 prosent av mennene og 24 prosent av kvinnene.

- 7 prosent av dem med kort utdanning, 11 prosent av dem med mellomlang og 27 prosent av dem med lang utdanning er «familiebrukere».

Brukere uten tydelig profil

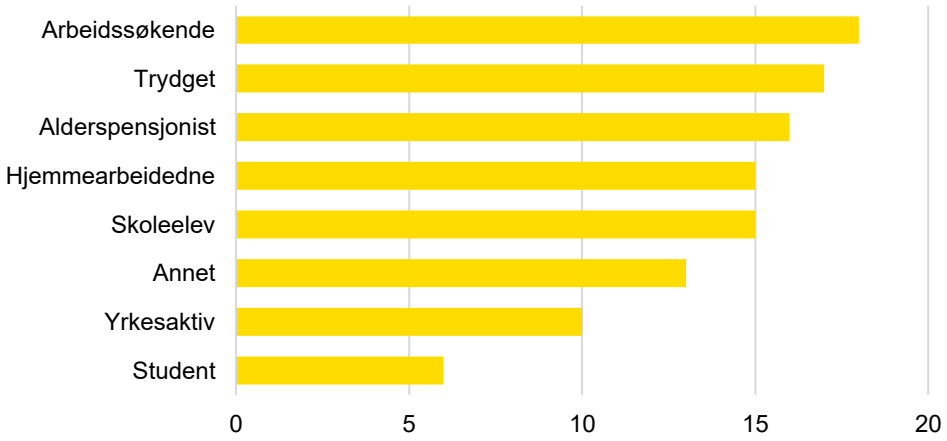
Omtrent 13 prosent av utvalget lar seg ikke plassere i noen av brukerprofilene. Andelen uten profil varierer noe mellom aldersgruppene, og er høyest blant de yngste og de eldste respondentene, slik figur 7 viser.

Figur 7 Andelen uten profil for de forskjellige aldersgruppene

Andelen uten profil er også relativt høy blant brukere med landbakgrunn utenfor Europa, der 15 prosent ikke fanges opp av profilene[13]. Samtidig er gruppen uten profil nokså jevnt fordelt når vi ser på respondentenes hverdagssituasjon. Dette tyder på at det ikke er én bestemt livssituasjon eller sosial gruppe som i særlig grad faller utenfor profilinndelingen.

[13] Blant brukere med landbakgrunn fra Europa er 13 prosent uten profil, og blant brukere fra Norge er andelen 11 prosent.

Figur 8 Andelen i prosent uten profil i ulike kategorier etter hverdagssituasjon

Dette kommer vi tilbake til, i omtalen av «boblere», senere i rapporten.

Bruk utenom ordinær åpningstid

De fleste bruker biblioteket i ordinær åpningstid, men mange benytter også biblioteket utenom ordinær åpningstid. Tabellen under viser omfanget:

	Helg	Meråpent
Låneren	27 %	31 %
Stuebrukeren	35 %	32 %
Arrangementsbrukeren	46 %	33 %
Studenten	50 %	39 %
Familiebrukeren	69 %	45 %

Tabell 5 Når oppgir profilene at de bruker biblioteket

Den forholdsvis jevne fordelingen av bruk utenom betjent åpningstid viser også at dette er relevant for ulike bibliotekbrukere. Helger er særlig populære for familiebrukeren.

Bruksbehov og vurderinger

På tvers av brukerprofilene er det flere forhold som fremstår som gjennomgående viktige. Særlig gjelder det bibliotekets tilgjengelighet. Litt over halvparten oppgir at beliggenhet i nærområdet er viktig, og halvparten fremhever at enkel adkomst spiller inn. Videre vektlegges lange åpningstider. Blant «lånerne» (som i minst grad ser på åpningstider som viktig), er omtrent en tredel opptatt av det, mens blant «studentene» (som i størst grad ser på det som viktig) er nær to tredjedeler opptatt av det.

Vurderingen av behovet for de ansattes kompetanse fordeler seg omtrent på tilsvarende måte, mens det uttrykkes et enda sterkere samlet behov for et bredt bokutvalg. Selv i brukerprofilen som prioriterer det lavest, er omtrent halvparten opptatt av et bredt bokutvalg. At biblioteket er gratis oppgis som viktig for mer enn to tredjedeler, og et meråpent tilbud fremheves som viktig av like under halvparten. Det danner seg altså igjen et bilde av et jevnt og høyt behov for det bibliotek tradisjonelt tilbyr, som et bredt bokutvalg og gratis tilgjengelighet. Tabell 6 viser andelen av respondentene innenfor de forskjellige brukerprofilene som krysset av for at ulike tilbud og aspekter ved biblioteket var viktige.

	Låneren	Stue-brukeren	Arrangements-brukeren	Studenten	Familie-brukeren
Ligger i mitt nærområde	54	53	57	54	65
Enkel adkomst og tilgjengelighet	48	48	51	44	49
Attraktive lokaler	17	28	37	38	37
Lange åpningstider	31	39	42	56	40
Soner med lavt støynivå	13	35	26	52	24
Ansatte som har kompetanse og tid til å hjelpe meg	35	38	52	30	45
Stort utvalg av bøker, lydbøker, lydbøker, film og aviser	71	70	76	48	73
Tilgang på digitale bøker og andre medier	9	14	15	15	12
Kulturarrangement	11	12	92	22	39
Samtale - og debattarrangementer	3	3	42	13	12
Andre arrangementer, som kurs, leksehjelp, språkkafe e.l.	3	3	17	12	12
Gode steder å henge / sitte	8	28	35	49	43
Datamaskiner jeg kan bruke	1	7	4	6	3
Tilgang til kopimaskin / skriver / skanner	4	17	14	24	10
Gratis internett (wifi) som jeg kan koble meg til	2	17	13	49	12
Arbeidsplasser, leseplasser, møterom	5	18	21	65	20
At det er gratis	70	73	77	76	81
Beliggenhet i nærheten av andre kommunale tjenester	7	10	13	15	11
Meråpent som gir meg tilgang utenfor betjent åpningstid	34	37	36	46	50

Tabell 6 Brukerprofilenes vurdering av hva som er viktig ved biblioteket i prosent

Samtidig er det forskjeller mellom profilene. «Låneren» er en bruker som benytter biblioteket i korte tidsrom, og er mest opptatt av samlingen. «Lånerens» vurderinger er sammenfallende med det som er viktig for alle profiler, og lite utover det. For de fire resterende brukerprofilene er det derimot noen særpreg. For «Stuebrukeren» er bibliotekets fysiske utforming viktigst, men sammenlignet med de øvrige profilene stiller ikke «Stuebrukeren» særlig høye krav til bibliotekene. «Stuebrukeren» oppgir kvaliteter ved bibliotekrommet som særlig viktig: 35 prosent fremhever soner med lavt støynivå, og rundt 28 prosent peker på attraktive lokaler, og «gode steder» å sitte og oppholde seg.

«Arrangementsbrukeren» er enda mer opptatt av attraktive lokaler (37 prosent), men forståelig nok ikke like opptatt av soner med lavt støynivå som «stuebrukeren». Samtidig er «arrangementsbrukeren» mer opptatt av gode steder å sitte (35 prosent), noe som kanskje betyr at arrangementsbrukerne da tenker på det som finnes av lokaler og møbler til arrangementer.

«Studenten» skiller seg ut ved i større grad å vektlegge forhold som har betydning for konsentrasjon og arbeid. Hele 57 prosent oppgir at soner med lavt støynivå er viktig, og 52 prosent gode steder å sitte. I tillegg fremhever over halvparten tilgang til trådløst nett (55 prosent). Dette er brukerprofilen som er mest opptatt av attraktive lokaler (43 prosent).

«Familiebrukeren» legger større vekt på forhold som legger til rette for felles aktiviteter. 43 prosent oppgir gode steder å sitte og oppholde seg som viktig, og 39 prosent fremhever kulturarrangementer. 37 prosent av «familiebrukeren» er opptatt av attraktive lokaler.

Foto: Anne Lise Norheim

Oppfatning av bibliotekets betydning

Et stort flertall av brukerne i alle profiler oppfatter biblioteket i stor eller svært stor grad som en kunnskaps- og læringsarena (71–86 prosent i de ulike byene) og i stor eller svært stor grad som et kultur- og litteraturhus (64–87 prosent).

Når det gjelder biblioteket som møteplass, er det forskjeller mellom brukergruppene. «Arrangementsbrukeren» (65 prosent), «studenten» (63 prosent) og «familiebrukeren» (59 prosent) oppfatter i større grad enn «låneren» (32 prosent) og «stuebrukeren» (43 prosent) biblioteket som møteplass.

Et tilsvarende mønster gjelder for biblioteket som aktivitetssenter: Arrangementsbrukeren (56 prosent), familiebrukeren (54 prosent) og studenten (44 prosent) oppfatter i større grad enn låneren (29 prosent) og stuebrukeren (33 prosent) biblioteket som et aktivitetssenter.

Motivasjon for bruk

De ulike profilene har ulik motivasjonen for å besøke biblioteket, men undersøkelsen viser også noen felles motivasjoner: Mellom 59 og 96 prosent oppgir at de besøker biblioteket for å låne bøker m.m. og 29–61 prosent besøker biblioteket for å bli inspirert.

For «studentbrukere» er konsentrasjon en særlig viktig motivasjon (83 prosent). Ønsket om å lære noe nytt er mest utbredt blant «arrangementsbrukerne» (44

prosent), men også «studenten» (38 prosent), «stuebrukerne» (32 prosent) og «familiebrukerne» (30 prosent) gir uttrykk for et slikt ønske.

Ønsket om et avbrekk i hverdagen er en relativt utbredt motivasjon for bibliotekbruk hos alle profiler, (29–41 prosent), bortsett fra hos «låneren», som bruker relativt kort tid på biblioteket.

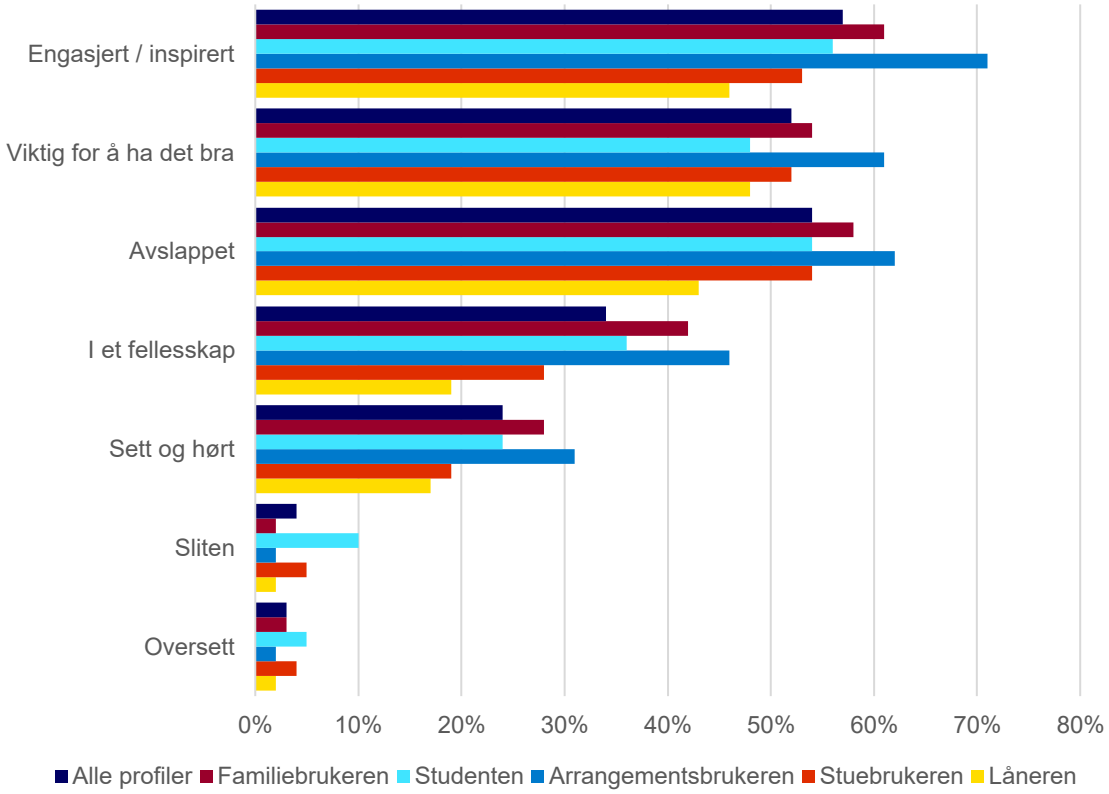
«Familiebrukerne» utmerker seg ved å oppgi at de besøker biblioteket for å finne på noe sammen med venner eller familie (71 prosent). Tabellen under oppsummerer de ulike profilenes motivasjon for å bruke bibliotek:

	Låneren	Stuebrukeren	Arrangements-brukeren	Studenten	Familie-brukeren
Jeg vil få et avbrekk i hverdagen	14	40	38	40	38
Jeg vil låne en eller flere bøker, spill eller medier	96	84	89	58	91
Jeg trenger datahjelp	1	4	3	2	1
Jeg vil få hjelp med offentlige papirer eller skjemaer	1	3	2	3	1
Jeg trenger å konsentrere meg	6	23	20	77	21
Jeg ønsker å lære noe nytt	18	32	44	36	30
Jeg vil bli kjent med nye mennesker	2	7	13	8	5
Jeg vil finne på noe med familie eller venner	5	7	36	25	71
Jeg vil bli inspirert	29	41	61	49	45
Ingen av disse	1	2	1	2	1

Tabell 7 Profilenes motivasjon for å bruke bibliotek, i prosent

Hvordan føler bibliotekprofilene seg etter bibliotekbesøket?

En betydelig andel i alle profiler oppgir at de etter et bibliotekbesøk føler seg engasjerte (46–71 prosent), spesielt «arrangementsbrukeren» (71 prosent). Mange føler seg også avslappet etter bibliotekbesøk (43–62 prosent). Alle brukerprofilene opplever videre at biblioteket er viktig for deres generelle livskvalitet, de oppgir at det er viktig for «å ha det bra» (48–60 prosent). Med andre ord kan biblioteket oppleves som en helsefremmende arena.

Figur 9 Brukerprofilenes følelser etter bibliotekbesøk

Når det gjelder opplevelse av fellesskap, er det større variasjon. «Arrangementsbrukeren» (47 prosent) og «familiebrukeren» (42 prosent) oppgir i størst grad at de føler seg som en del av et fellesskap, mens dette i mindre grad gjelder «låneren» (19 prosent).

4.1.4 Hovedbibliotek og filialbruk

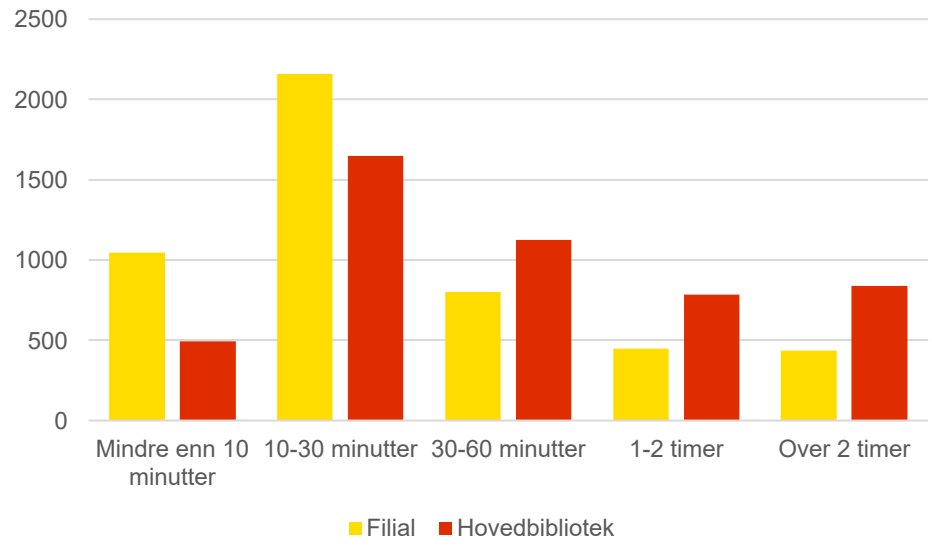
Det er forskjeller mellom byer i bruk av hovedbibliotek og innad i hver by i bruk av filialer. Først ser vi på hovedbibliotekene samlet og sammenligner dem med filialene samlet, og ser på hvordan brukerprofilene fordeler seg. Deretter presenteres noen overordnede trekk fra hver av byene.

Hovedbibliotek- og filialbruk samlet

For å fordele respondentene etter hovedbibliotek- og filialbruk har vi tatt utgangspunkt i deres svar på spørsmålet om hvilket bibliotek de har besøkt flest ganger det siste året. Dette spørsmålet deler respondentene i to like store grupper: Omtrent halvparten har en filial som sitt mest besøkte bibliotek, mens den andre

halvparten har flest besøk på hovedbiblioteket.[14] Det er viktig å poengtere at hovedbibliotekene er ulike i de forskjellige byene langs en lang rekke indikatorer, slik som plassering, tilgjengelighet og tjenester. Et annet viktig poeng er at fordelingen mellom hovedbibliotek og filialer er ulik, og at noen byer har flere større filialer, mens andre ikke har det. Antall filialer varierer også, og flere byer har såkalte «demo»-bibliotek, som er forsøksvise satsninger. Dette vil reflekteres i de følgende resultatene. I kapittel 7 er det en presentasjon av bibliotekene i alle kommunene, der er det også en oversikt over filialene.

Når det gjelder gjennomsnittlig besøkslengde rapporterer respondentene kortere besøk på filialene og lengre besøk på hovedbibliotekene:

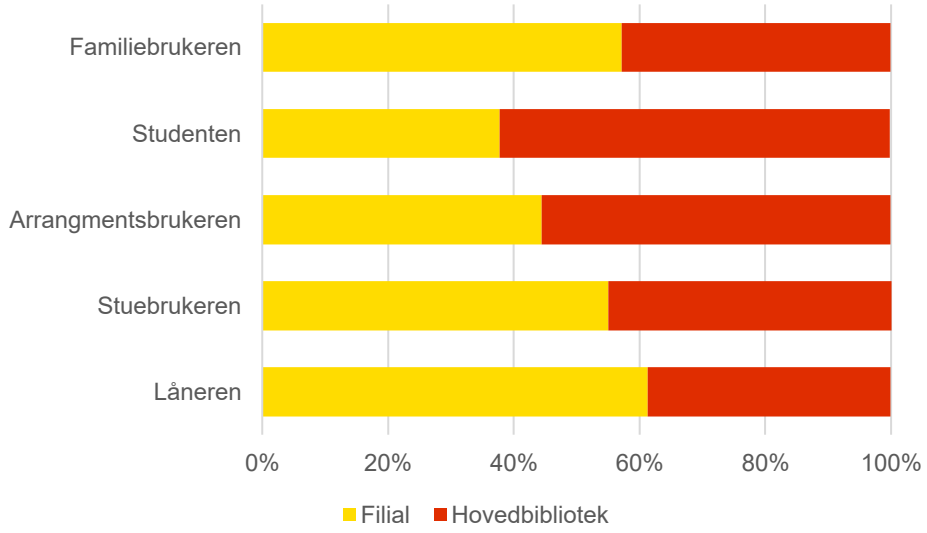

Figur 10 Antall respondenter fordelt på gjennomsnittlig besøkslengde, filial og hovedbibliotek

Det vi kan trekke ut av denne figuren er at i absolutte tall er det flest korte besøk, noe som rimer godt med at utlån går opp, og at mange benytter biblioteket nettopp til å låne og levere bøker.

Andel av henholdsvis filialbrukere og hovedbibliotekbrukere som inngår i de ulike profilene fremgår av Figur 11.

[14] Til sammen oppgir 4 939 respondenter en filial, mens 4 931 oppgir et hovedbibliotek. Det er dermed 161 som ikke har svart på spørsmålet.

Figur 11 Respondentenes bruk av hovedbibliotek og filial fordelt på brukerprofiler

Et tydelig trekk er at «låneren» og «familiebrukeren» er mer aktiv på filialene enn på hovedbibliotekene, og at «studenten» og «arrangementsbrukeren» er mer aktiv på hovedbibliotekene. «Stuebrukeren» bruker hovedbibliotek og filialer omtrent like mye. Dette viser først og fremst at både hovedbibliotek og filialer er bibliotek med et bredt tilbud som brukes av mange. Særlig er kanskje den jevne fordelingen av arrangementsbruk verdt å merke seg, ettersom dette har vært en satsning i bibliotek-Norge de siste ti årene.

Foto: James Chanika

Hovedbibliotek- og filialbruk i de ulike byene

I de fleste byene fordeler bibliotekbruken seg ganske jevnt på hovedbibliotek- og filialer. Dette gjelder Bergen, Stavanger, Trondheim, Tromsø, Bærum og Lillestrøm. Drammen utmerker seg med at nesten åtte av ti bibliotekbrukere bruker hovedbiblioteket, og Kristiansand har også en klar overvekt av hovedbibliotekbrukere (66 prosent). Oslo er byen med desidert størst andel filialbrukere (66 prosent), noe som mest sannsynlig reflekterer at Oslo er den byen som har flest filialer. Under følger en tabell med den fullstendige oversikten fordelt på storbyene

	Filial	Hovedbibliotek
Bergen	57 %	43 %
Bærum	54 %	46 %
Drammen	21 %	79 %
Kristiansand	34 %	66 %
Lillestrøm	54 %	46 %
Oslo	66 %	34 %
Stavanger	16 %	84 %
Tromsø	12 %	88 %
Trondheim	51 %	49 %
Totalt	50 %	50 %

Tabell 8 Hovedbibliotek- og filialbruk i de ulike storbyene

4.1.5 «Boblere»

I tillegg til de fem profilene er det to brukergrupper vi har ønsket å rette søkelyset mot, nemlig ungdommer (15 -18 år) og personer med innvandrerbakgrunn. Disse gruppene har i mindre grad svart på spørreundersøkelsen. Samtidig har vi en god del svar i rene tall, som vi mener det er relevant å presentere i rapporten.

Det som særlig kjennetegner unges bibliotekbruk, er at de bruker biblioteket til å jobbe eller studere – 68 prosent oppgir at det er noe de typisk gjør på biblioteket. 37 prosent kobler seg på internett, 35 prosent slapper av og treffer andre, mens 34 prosent låner og leverer bøker. Svært få i denne gruppen går på bibliotekets arrangement.

Når det gjelder hvilke tilbud respondentene mellom 15 og 18 år oppfatter som viktigst, er gratisprinsippet det som fremheves av flest. Dette oppgir 73 prosent av respondentene. Gratis wifi (56 prosent) og gode steder og sitte å henge (54 prosent)

er nest viktigst, og deretter lange åpningstider, at biblioteket ligger i nærområdet og at det er gode arbeidsplasser der (alle rundt 45 prosent). At mange unge bruker biblioteket som studiested vises også ved at godt over halvparten begrunner egen bruk med at de trenger å konsentrere seg. Nesten like mange kjenner seg tilfreds med å ha oppnådd noe etter et besøk, mens halvparten sier de er avslappet eller engasjerte og inspirerte.

Respondentene med innvandrerbakgrunn kan deles inn i tre grupper etter fødested (i synkende rekkefølge etter størrelsen): Norden, Europa og utenfor Europa. De fleste av respondentene med innvandrerbakgrunn er studenter eller yrkesaktive, en mindre andel er pensjonister. De viktigste aktivitetene for denne gruppen er lån/levering. Respondenter med innvandrerbakgrunn fra europeiske land oppgir deretter kulturarrangement, tidsskriftslesing og et sted og jobbe eller studere som de viktigste tjenestene. Respondenter med landbakgrunn utenfor Europa rangerer tjenestene litt annerledes. Hele 47 prosent oppgir at de bruker biblioteket til arbeid eller studier, mens 23 prosent sier at de bruker bibliotekets wifi og like mange oppgir at de bruker biblioteket til å slappe av, treffe andre eller delta på kulturarrangementer.

Viktigst for respondentene med innvandrerbakgrunn, er det at biblioteket er gratis. Det er også viktig at biblioteket er i nærområdet, at det har et stort bok- og medieutvalg, at det har lange åpningstider og at det er gode steder å sitte og oppholde seg der. Mange legger også stor vekt på meråpent tilbud, gode arbeidsplasser og ansatte med høy kompetanse.

Biblioteket brukes først og fremst til å låne bøker, men også for å konsentrere seg, lære noe nytt og bli inspirert. Over halvparten oppgir dessuten at biblioteket er viktig eller svært viktig for deres trivsel og livskvalitet.

4.2 Funn fra trafikktellingene

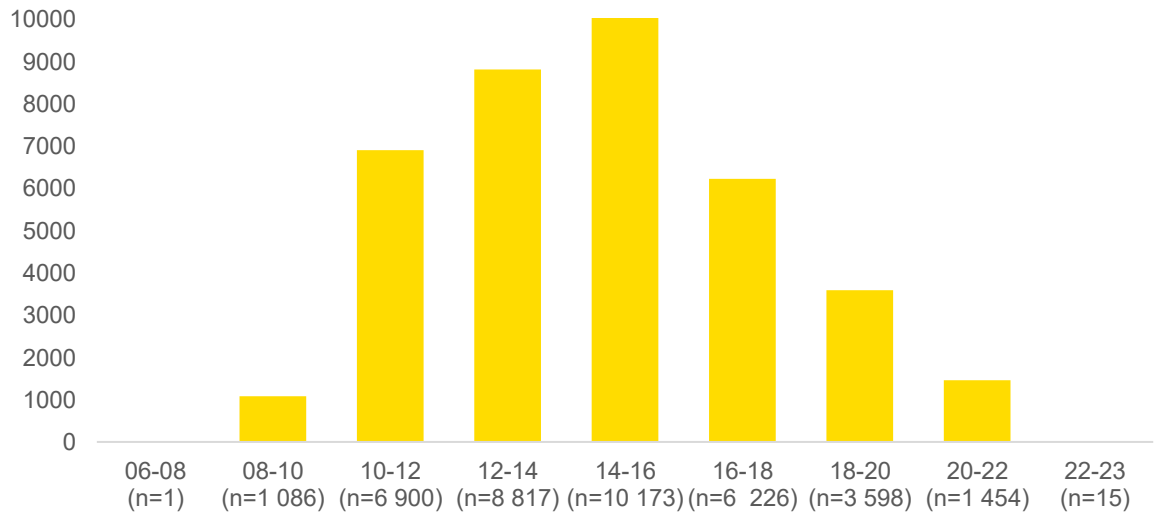
Som tidligere nevnt ble det gjennomført trafikktelling i 20 bibliotek, med 874 tellerunder der totalt 38 270 besøksforekomster ble telt. I Oslo ble det ikke gjennomført trafikktellinger.

I dette kapittelet er tall fra alle 20 bibliotek stort sett fremstilt samlet, men vi har delt dataene inn i enkeltbibliotek eller hovedbibliotek/filial i noen av analysene. Det enkelte bibliotek vil kunne ha stor nytte av å gå nærmere inn i detaljene for sitt bibliotek.

For å lette fremstillingen av dataene har vi laget kategorier der vi samler henholdsvis soner og aktiviteter. Dermed har 29 sonetyper blitt til 13 i fremstillingene nedenfor, og 19 aktivitetstyper har blitt til 11. Den fullstendige oversikten over sone- og aktivitetstyper, og hvordan de er samlet i kategorier kan du se i vedlegg 2.

4.2.1 Når er brukerne i biblioteket?

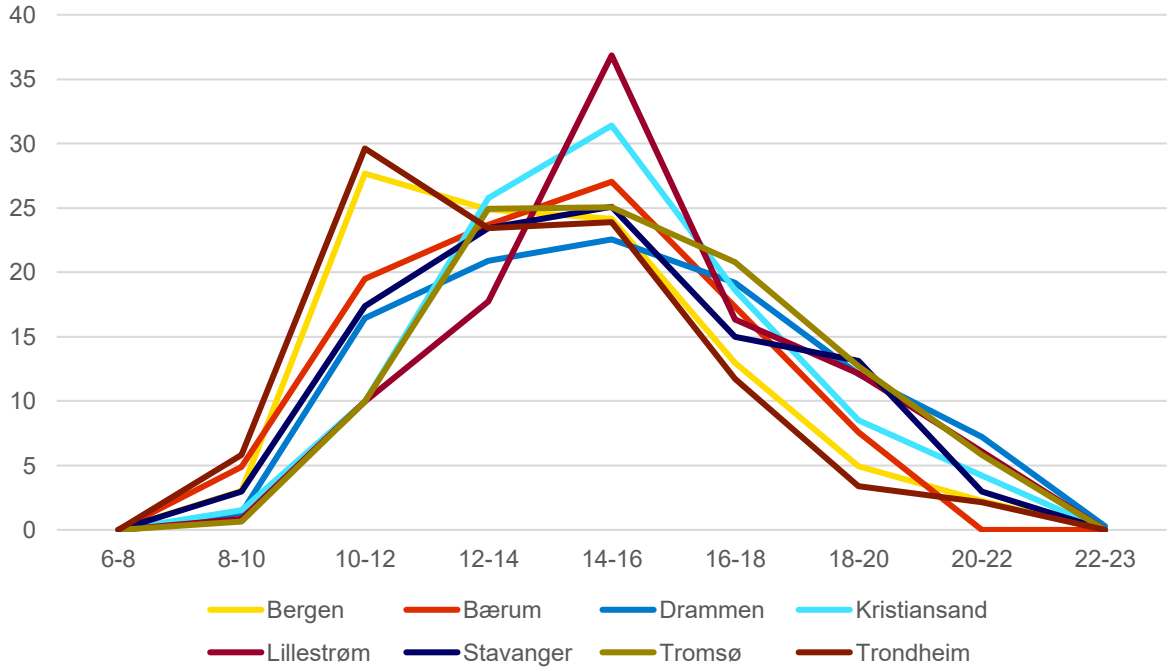
Med enkelte unntak ble trafikktellingene gjennomført annenhver time i all åpen tid i en syvdagersperiode. Figur 12 viser hvordan brukerne i biblioteket fordeler seg på ulike tidsrom når vi slår sammen alle ukedagene.

Figur 12 Brukere fordelt på tidsrom, alle bibliotek, alle dager

Åpningstidene i bibliotekene varierer naturligvis, både for betjent og meråpen tid. Det er likevel klart flest besøkende i biblioteket midt på dagen, men også relativt mange både morgen og kveld. På de tidsrommene vil i de fleste bibliotekene bety besøk i meråpen tid.

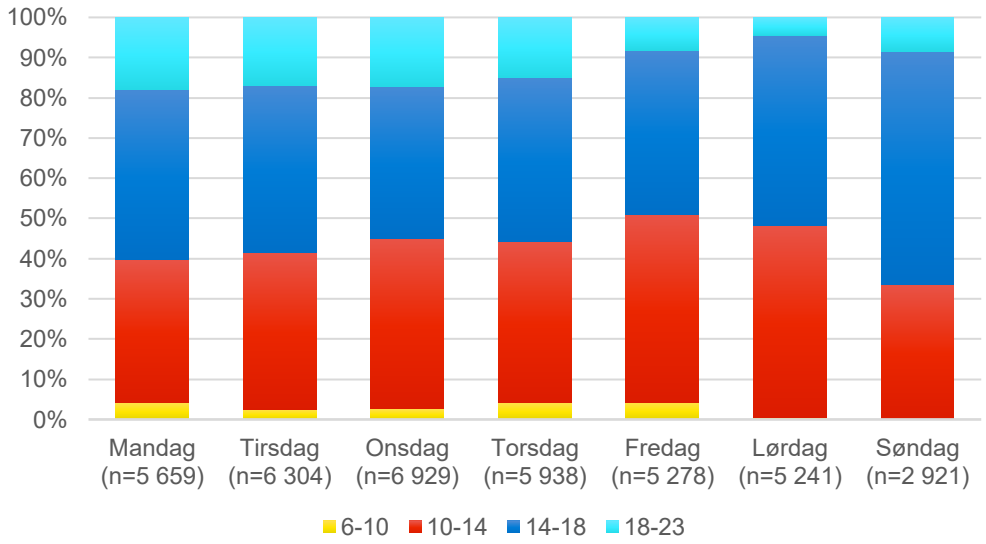
Figur 13 viser fordelingen gjennom dagen i enkeltkommuner.

Figur 13 Brukere fordelt på tidsrom og kommune i prosent

Tellingene viser at det for noen av kommunene er ganske stor forskjell på når brukerne er i biblioteket. Bergen og Trondheim har flest brukere tidlig på dagen, mens i Lillestrøm og Kristiansand er det klart flest besøkende mellom klokken 14 og 16. Bærum, Drammen og Tromsø har en jevnere kurve, med en mindre topp mellom 14 og 16.

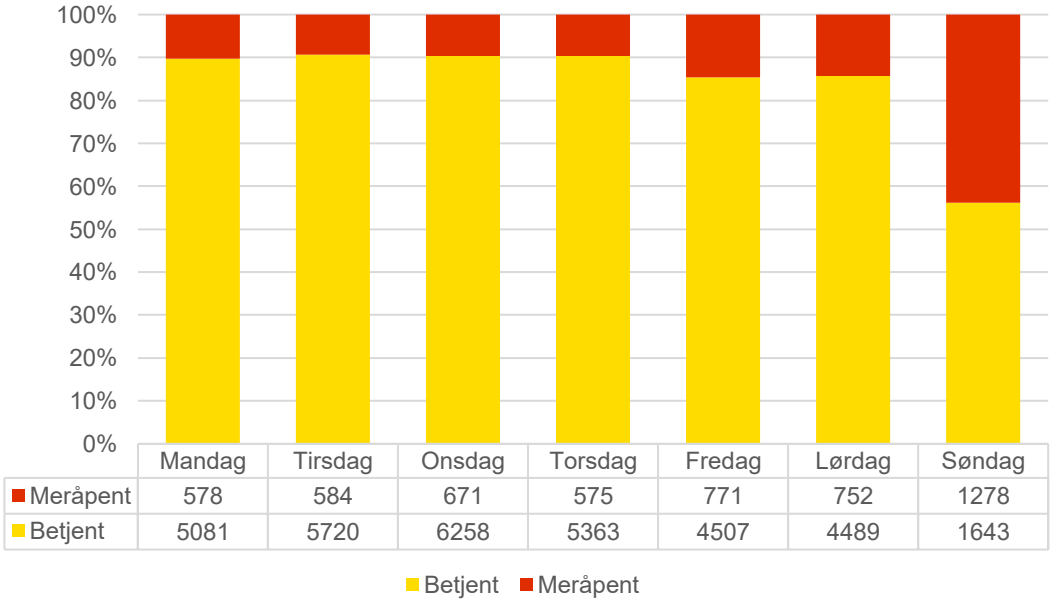
I Figur 14 fordeles brukerne på dager i uken, med grupperte tidspunkt for alle bibliotek samlet.

Figur 14 Fordeling i tidsrom og ukedager

Fordelingen på tidspunkt i løpet av en dag er relativt jevn gjennom uken. Det er ikke få brukere på kveldstid i helgen, særlig lørdag kveld.

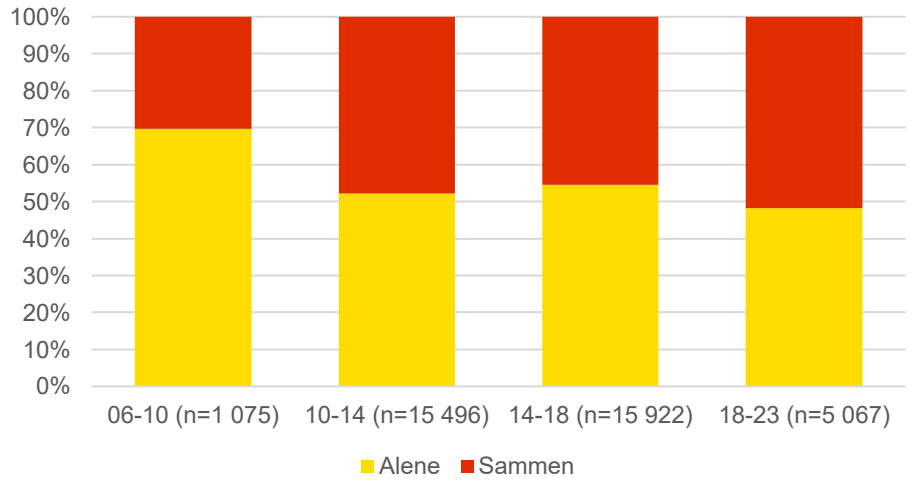
Videre er det interessant hvordan bruken fordeler seg på betjent og meråpen tid.

Figur 15 Bruk fordelt på betjent og meråpen tid på ulike ukedager, alle bibliotek

Figur 16 viser at det er flest som bruker meråpent bibliotek fredag, lørdag og søndag. Det tyder på at det meråpne tilbudet fyller et reelt behov hos brukerne. Det er viktig å være oppmerksom på at ikke alle bibliotekene som gjennomførte trafikktelling, har meråpen tid. To store hovedbibliotek (Trondheim og Kristiansand) har ikke dette tilbudet.

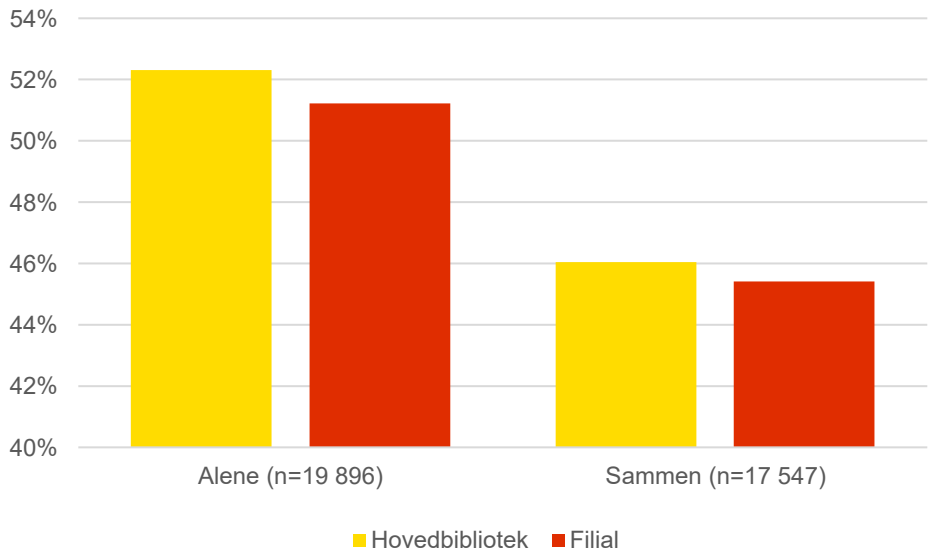
Ved å koble data om tidspunkt og aktiviteter som brukerne gjør alene eller sammen kan vi se om disse aktivitetene varierer gjennom dagen.

Figur 16 Er brukerne alene eller saman, fordelt på tid

De som bruker biblioteket om morgenen, er der først og fremst alene. Resten av dagen er det nesten like mange som er på biblioteket alene og sammen med andre. På ettermiddagen er det en litt større andel som sitter i gruppe enn som sitter alene. I denne grafen er ikke aktiviteter som kun registreres alene ikke med.

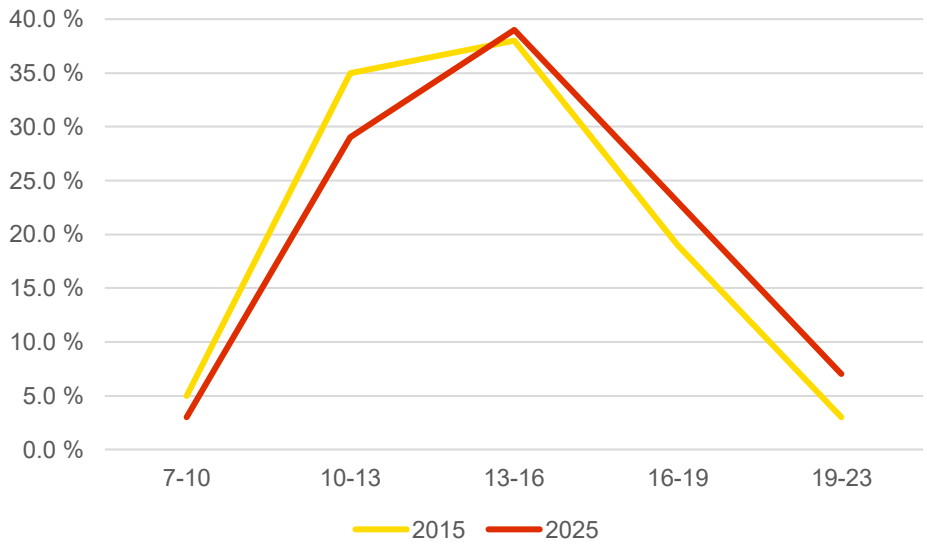
Siden trafikktellingsdataene er samlet inn både ved hovedbibliotek og filialer, kan vi undersøke om det er forskjell på hovedbibliotek og filialer når det gjelder om brukerne sitter alene eller sammen med andre.

Figur 17 Andelen som er på biblioteket alene eller sammen med andre på hovedbibliotek og filial

Det er så godt som likt hvor stor andel som er på hovedbiblioteket eller filialen fordelt på alene eller sammen.

Vi ønsket å se hvordan tidspunkt for bibliotekbesøk har endret seg fra 2015. Datagrunnlagene er ikke direkte sammenlignbare, i 2025 har vi tellinger av alle observerte besøkende i løpet av en uke, mens i 2015 er tallene basert på et utvalg observasjoner i prosjektperioden. 2025-tallene baserer seg også på tall fra flere bibliotek. Hvis vi sammenligner observerte besøkende i 2015 og 2025 ser fordelingen slik ut:

Figur 18 Fordeling av brukere i tidsrom i 2015 og 2025

Figuren viser at det er en nesten identisk kurve gjennom dagen i de to undersøkelsene. Med andre ord kan vi si at tidspunkt for bibliotekbruk, altså når brukerne i størst grad bruker biblioteket ikke har forandret seg i særlig grad på ti år.

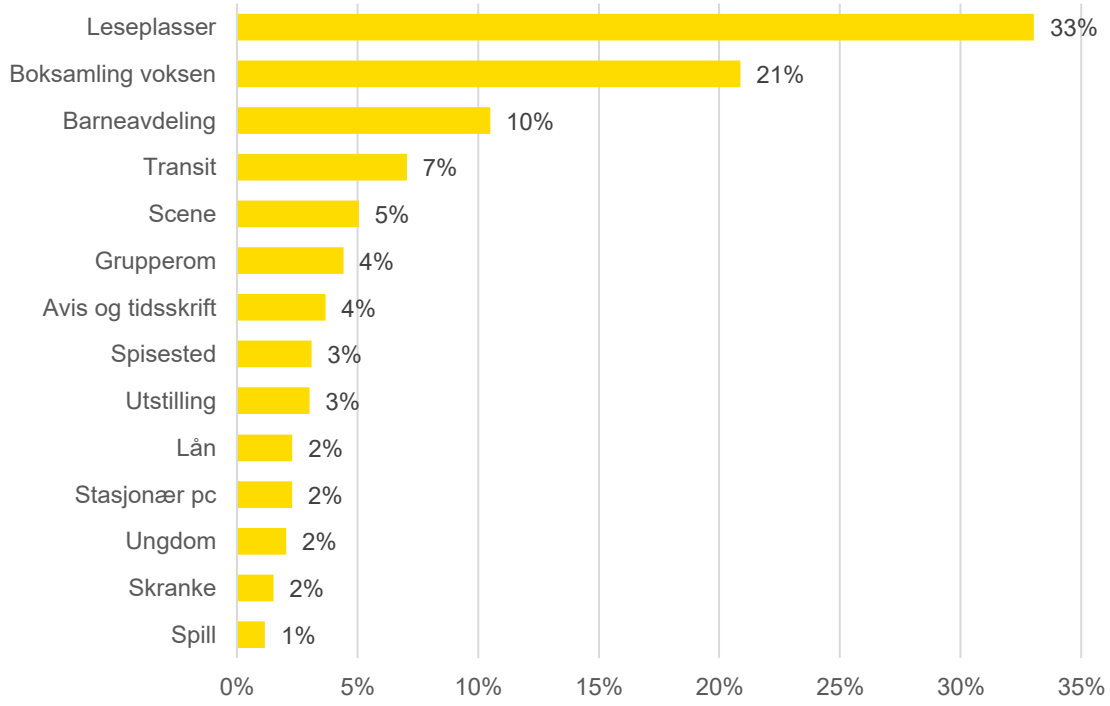

Foto: Kristian Ulyses Andaur

4.2.2 Soner

I trafikktellingene blir alle observasjoner gjort i en forhåndsdefinert sone, og med en forhåndsdefinert aktivitet. Det er definert 19 aktiviteter og 29 sonetyper.

Det er selvsagt interessant å se tall for hvor i biblioteket brukerne oppholder seg, og om det er forskjeller på dager eller tidspunkt gjennom dagen.

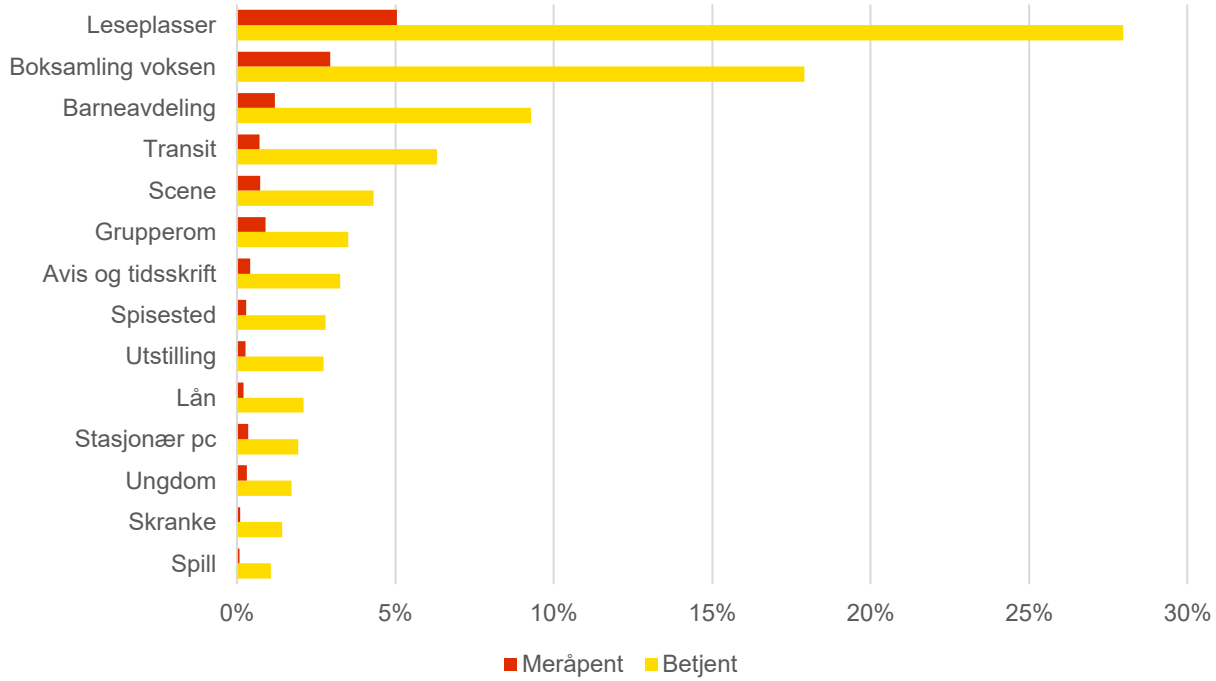

Figur 19 Fordeling av brukerne på soner

Det er to soner som klart dominerer, leseplassene (33 prosent) og boksamlingen for voksne. 10 prosent av brukerne oppholder seg i barneavdelingen. Det er en betydelig andel, særlig når vi tar i betraktning at trafikken i denne delen av biblioteket trolig er langt lavere på kveldstid.

Vi har også fordelt observasjoner i soner på ukedag. Sonene med arbeids- og sitteplasser og boksamling for voksne brukes ganske jevnt gjennom alle ukedager. På lørdager er antall brukere i soner for barn vesentlig høyere enn resten av uken. Søndag er andelen brukere på leseplasser enda mer dominant enn de andre dagene.

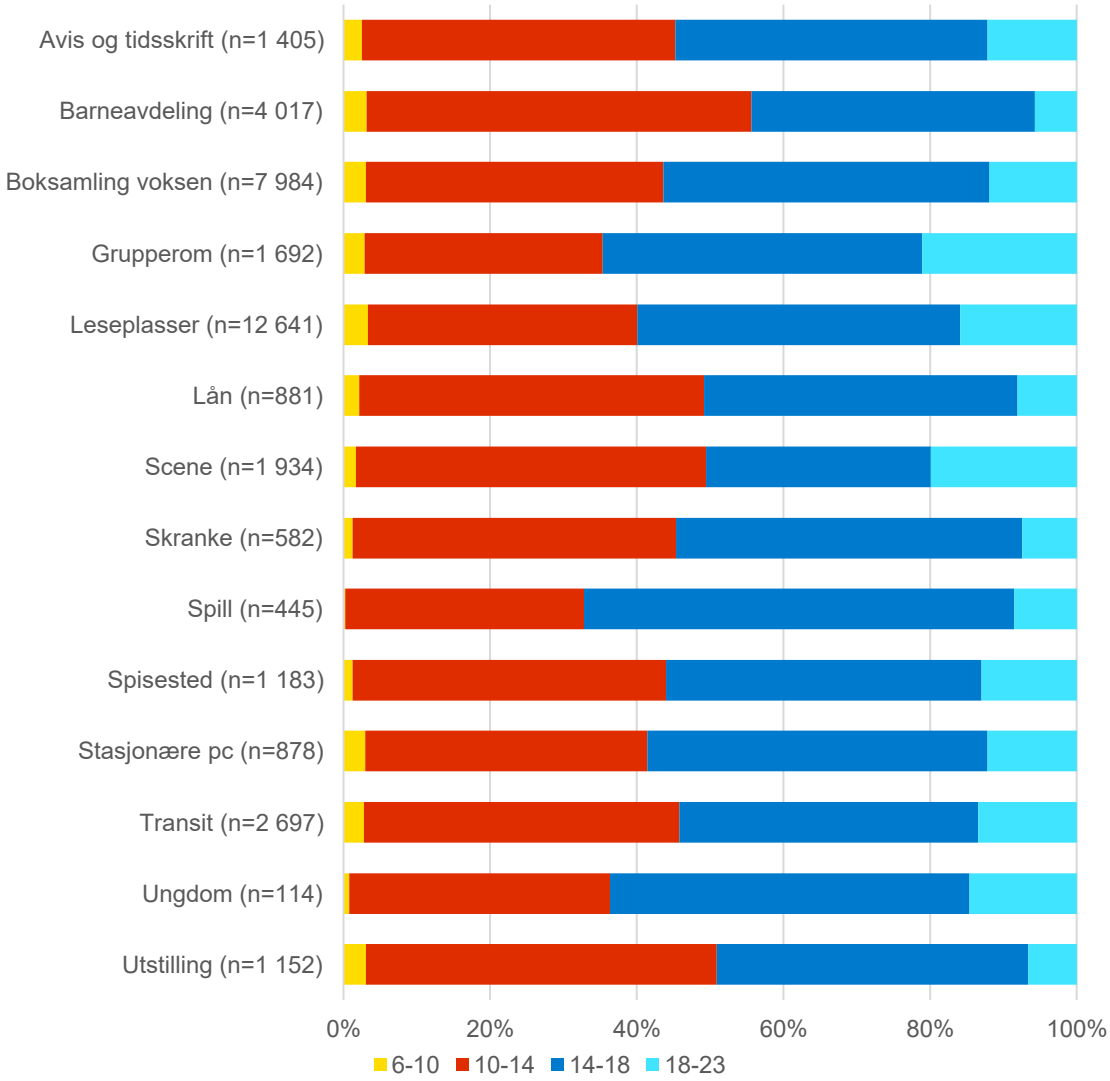
Vi ønsket å se hvordan fordelingen av brukere i de ulike sonene for betjent og meråpen tid var.

Figur 20 Bruk av soner i betjent og meråpen tid

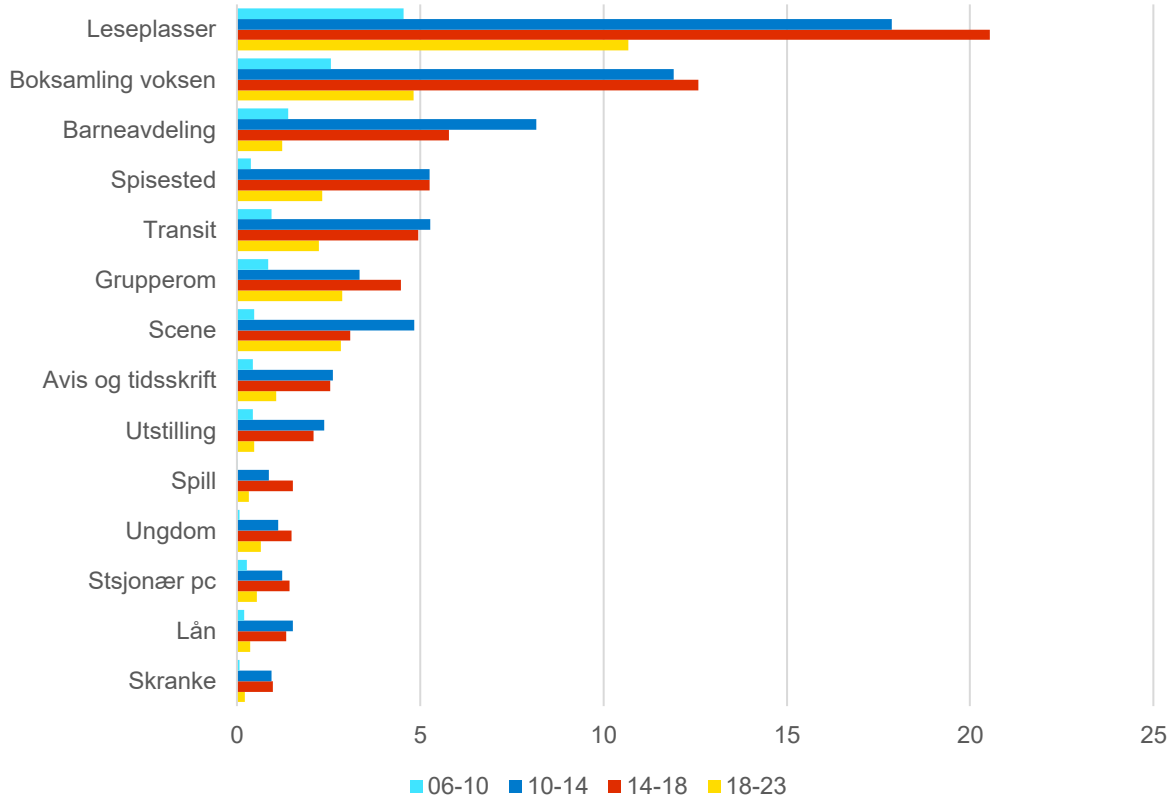
Fordelingen er relativt lik mellom de to periodetypene, men bruken av grupperom er noe høyere i meråpen tid.

Det kan være interessant å utvide dette perspektivet litt, til å se på hvordan bruken av de ulike sonene fordeler seg gjennom dagen.

Figur 21 Bruk av sonene gjennom dagen i prosent, pr. tidsrom

Figuren viser at det er visse forskjeller på når på dagen de ulike sonetypene brukes. Barneavdelingen er lite brukt på kveldstid, mens grupperom og scene brukes mest etter klokken 18. Mange av sonetypene, som utstilling, lån og boksamling voksen er omtrent like mye brukt i de to tidsrommene 10-14 og 14-18.

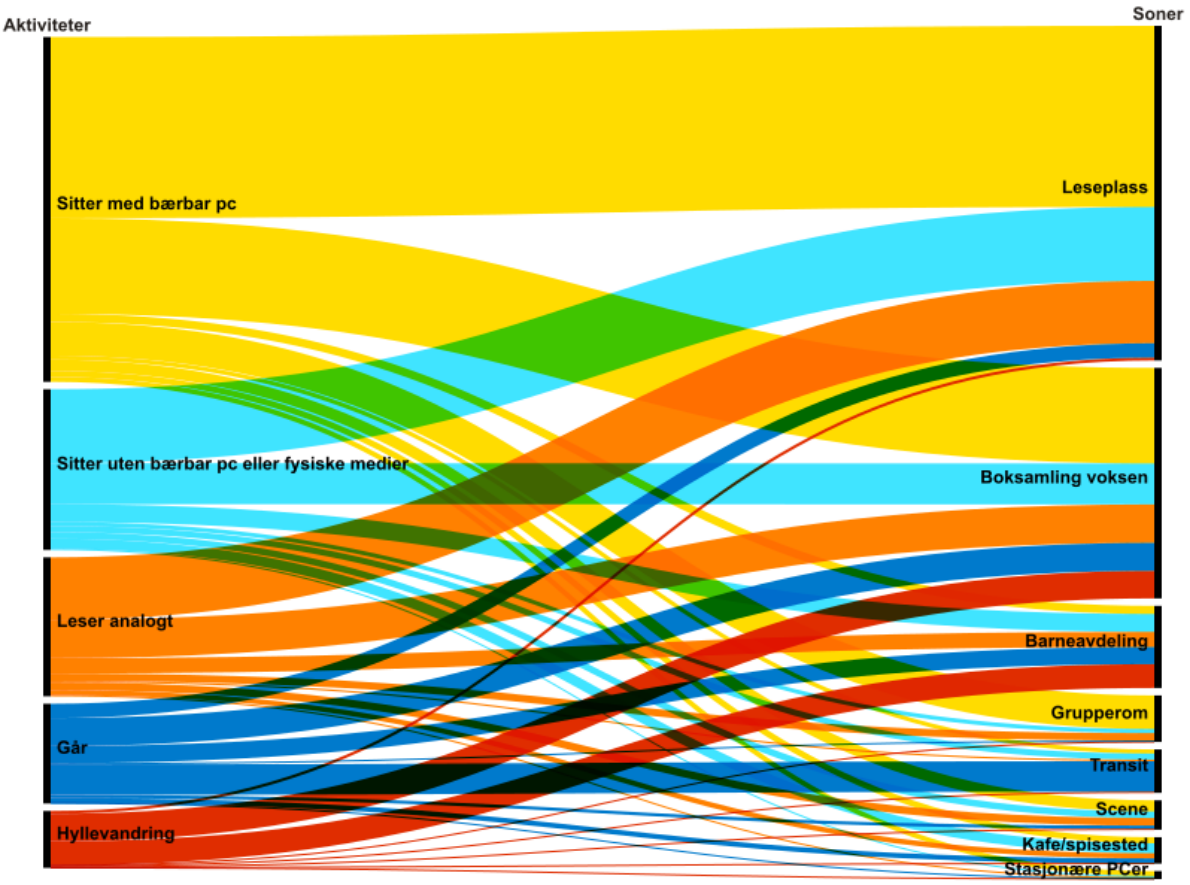
Figur 22 Gjennomsnittlig antall observasjoner i alle bibliotek, fordelt på tidsrom og soner[15]

Det er svært ulike bibliotek som har gjennomført trafikktellingen. Her har vi beregnet et gjennomsnittlig antall telte personer i ulike soner på ulike tidspunkt. Vi ser at gjennomsnittet for alle bibliotek alle telledager er over 20 brukere på leseplasser mellom klokken 14-18, mens for eksempel tallet for barneavdeling er 14.

Sonene i biblioteket er tilrettelagt for ulik type aktivitet. Når vi plukker ut de viktigste aktivitetene i hver sone finner vi derfor helt selvsagte tall, som at mange har aktiviteten Går i utstillingssoner, eller at det er mange som har kontakt med personalet i skrankesonen.

Neste figur viser de 5 hyppigste aktivitetene på venstre side, og de 8 mest brukte sonene på høyre side.

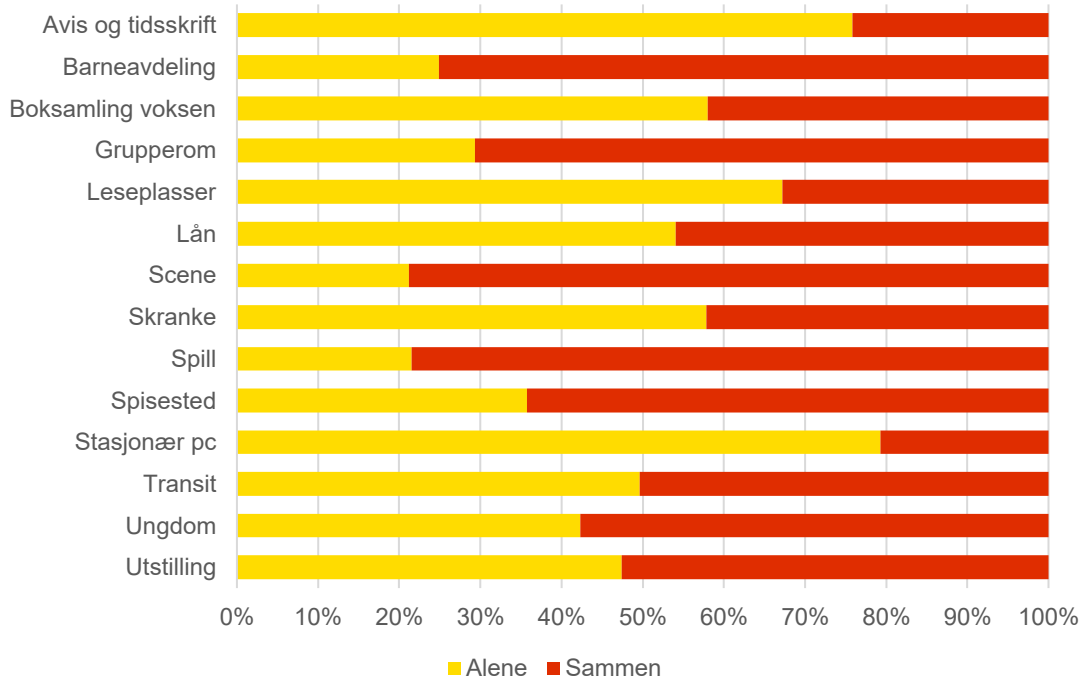
[15] Gjennomsnittene tar også med 0-tellinger, altså tellerunder uten noen registrerte observasjoner for sonen.

Figur 23 De 5 vanligste aktivitetene fordelt på de 8 mest brukte sonene

Figuren viser at i sonen boksamling voksen, som omfatter fag- og skjønnlitteratur, lokalsamling og åpent magasin, er den mest typiske aktiviteten å sitte med bærbar pc. Det er veldig mange som sitter i biblioteket uten verken pc eller andre medier. Det vil sannsynligvis ofte bety at de sitter med smartelefon i hånda, men kan også bety at de bare sitter uten å kikke på noe spesielt. Å sitte uten noen medier foregår i alle sonene, unntatt skranke og spillsonene. Det er i barneavdelingen vi finner den jevneste fordelingen av aktiviteter. Her er det omtrent like mange som leser i bøker, sitter uten noen medier, leker, kikker i hyllene eller går omkring

Vi ville gjerne vite om det er stor forskjell mellom sonene om brukerne er alene eller sammen.

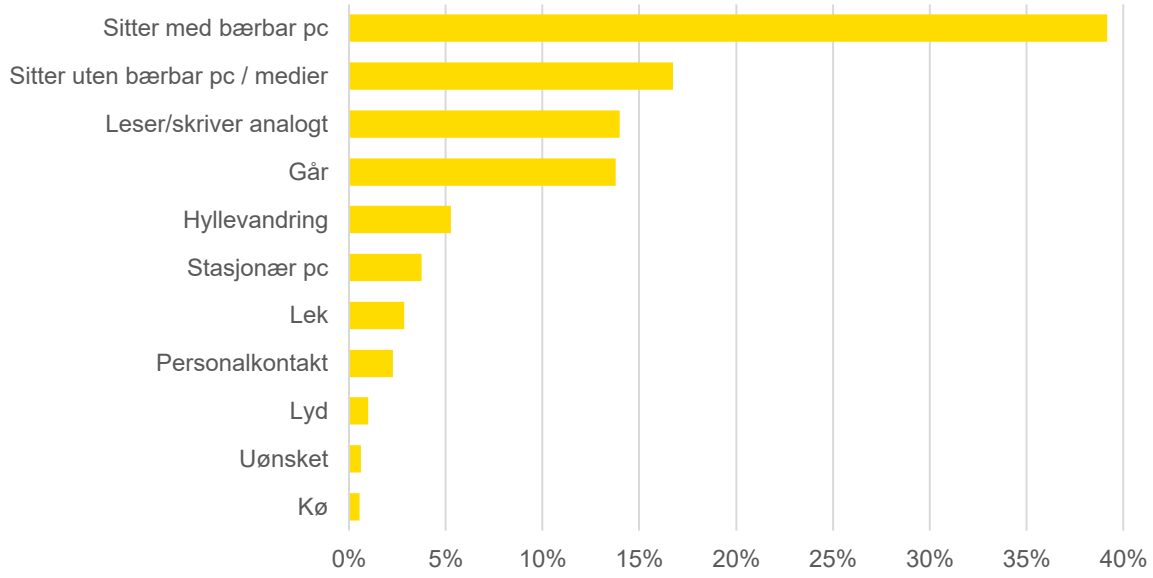

Figur 24 Fordelingen av alene og sammen med andre i ulike soner

I sonene avis og tidsskrift, stasjonær pc, leseplasser og boksamling voksen er brukerne oftest alene. I barneavdelingen, på grupperom og i sceneområdet er de derimot som regel sammen med andre. Det samme gjelder sonene ungdom, utstilling og transit, som i stor grad preges av sosial aktivitet og bevegelse gjennom biblioteket. I denne grafen er ikke aktiviteter som kun registreres alene ikke med.

4.2.3 Aktiviteter

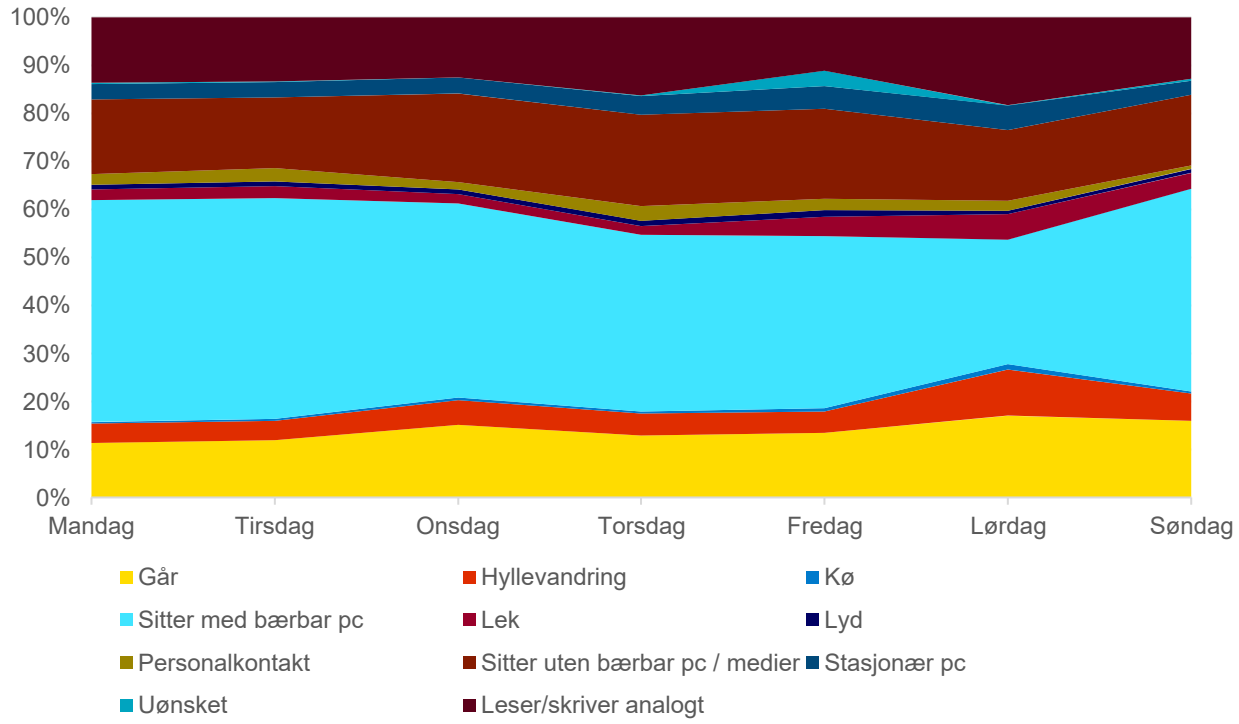
Det er mange ulike aktiviteter som er definert i trafikktellingene. Her har vi, som med sonene, gruppert aktiviteter slik at det skal bli lettere å studere dem (se vedlegg 2).

Figur 25 Andel observerte brukere fordelt pr. aktivitet

Det er noen få aktivitetstyper som dominerer i biblioteket. Noen aktiviteter trenger en forklaring. Leser/skriver analogt betyr at brukeren leser fysisk materiale (eller skriver for hånd) uten en oppslått bærbar pc. 14 prosent er registrert med denne aktiviteten. Sitter uten bærbar / medier vil si at man ikke har annen medietype tilgjengelig enn eventuelt mobiltelefon (telefonbruk er ikke registrert). Hele 17 prosent av brukerne er registrert med denne aktiviteten, det betyr enten at de snakket med andre, bare satt og kikket eller var opptatt med egen telefon. De øvrige kategoriene er selvforklarende. Det ser ut til at Lyd (det vil si lyd fra egen enhet ut i rommet) er en liten kategori og dermed kanskje ikke et stort problem. Aktiviteten Uønsket omfatter for eksempel soving, herjing, åpenbart beruset tilstand m.v. Bare 0,6 prosent av observasjonene har registrert slik aktivitet.

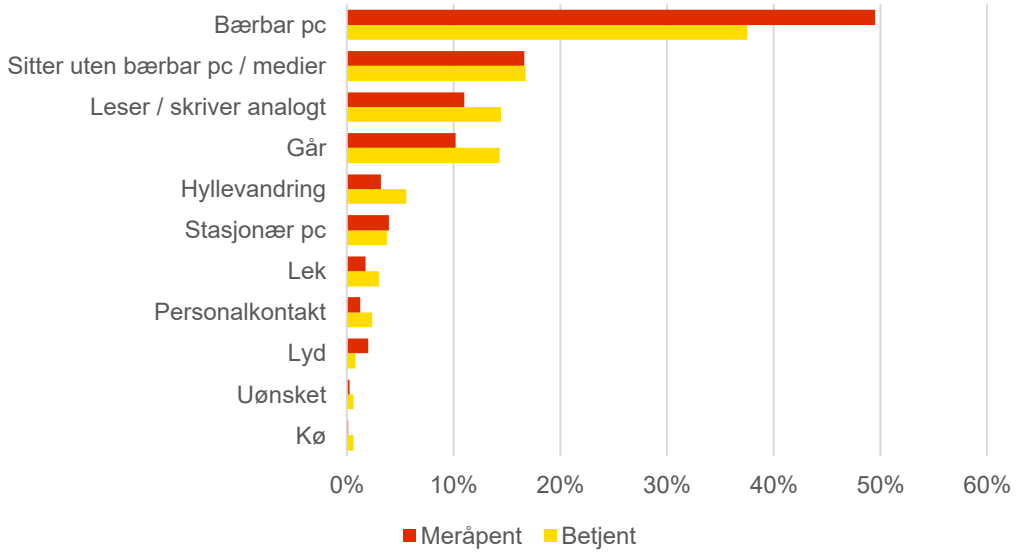
Aktivitetene kan fordeles på dager for å undersøke om det er store ulikheter gjennom uken.

Figur 26 Aktiviteter fordelt på dager

Figuren viser at aktivitetene fordeler seg relativt likt gjennom uken. På lørdager er det litt færre som sitter med bærbar pc, mens en større andel beveger seg rundt i hyllene. Det er også flere som leker på lørdager enn på hverdager, siden det er dagen med mest aktivitet i barneavdelingen. Flest registreringer av uønsket aktivitet finner vi på fredager.

Vi har lite kunnskap fra tidligere om brukeradferd i meråpen tid, noe som gjorde det særlig relevant å inkludere disse periodene i trafikktellingene.

Figur 27 Fordeling på aktiviteter innenfor betjent og meråpen tid

I både meråpen og betjent tid er en viktigste bruken å sitte med bærbar pc. Men i meråpen tid er overvekten av dem som sitter med bærbar pc, enda mer uttalt enn i betjent tid. Hele 50 prosent av brukerne i meråpen tid er i denne kategorien, mens andelen i betjent tid er 37 prosent. Det gir grunnlag for å si at den meråpne tiden kanskje er særlig viktig for dem som arbeider eller studerer i biblioteket.

Det er nøyaktig like stor andel som sitter uten medier, det vil si alene eller sammen med andre uten bok eller bærbar pc. Andelen registrerte brukere som leser bøker eller aviser er noe mindre i meråpen tid, men forskjellen er liten, bare henholdsvis 10 og 14 prosent.

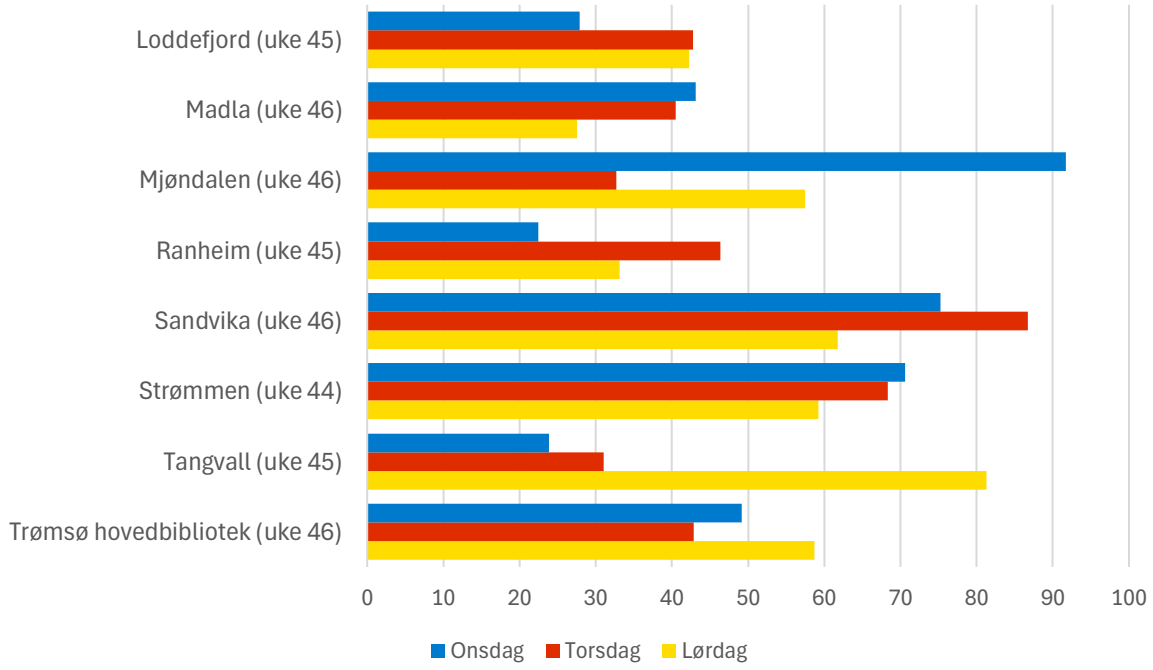
Hva driver de ikke med?

Det er noen av aktivitetene vi har definert som knapt er registrert gjennom trafikktellingene. Det er kun registrert 231 forekomster av uønsket aktivitet (0,6 prosent). Lyd fra mobiltelefon er omtalt som et stort problem av bibliotekansatte, det var også grunnen til at man ønsket å registrere dette i denne tellingen. i løpet av telleperioden er det funnet 382 forekomster av det (1 prosent). Relativt få brukere er observert med hyllevandring som aktivitet, her er andelen 5,3 prosent, det vil si 2017 brukere. Det er heller ikke veldig stor andel som står i kø, 214 personer (0,6 prosent). Slike tall varierer gjennom dagen. Aktiviteten lek bare utgjør 3 prosent av den registrerte aktiviteten – men til gjengjeld er lek konsentrert til en liten del av bibliotekets totale åpningstid.

4.2.4 Gjennomsnittlig oppholdstid

Vi vet at oppholdstid i biblioteket varierer - fra lånerne som stikker innom og henter en reservert bok, til dem som sitter og studerer eller holder på med slektsforskning hele dagen. Med data fra trafikktelling kombinert med tall fra dørteller kan man likevel regne ut gjennomsnittlig oppholdstid (GOT) i biblioteket.

Å regne ut gjennomsnittlig oppholdstid for flere bibliotek kan være krevende, blant annet fordi åpningstiden er variabel. Med dataene fra denne trafikktellingen har vi beregnet oppholdstiden for noen utvalgte eksempler: et hovedbibliotek (Tromsø) og en filial i hver av de øvrige byene. Vi har beregnet GOT for tre ulike dager for disse eksemplene, onsdag, torsdag og lørdag. Når en ser på tallene er vet viktig å huske at mange av bibliotekbesøkene er svært korte, for eksempel for å hente en bok. Lang gjennomsnittlig oppholdstid vil derfor bety at noen sitter svært lenge.

Figur 28 Gjennomsnittlig oppholdstid i minutter for tre ukedager

Dette er svært ulike bibliotek, fra relativt små filialer til hovedbiblioteket i Tromsø. Grafen er ment å illustrere både svært stor variasjon for det enkelte bibliotek mellom de tre ukedagene, og stor variasjon mellom bibliotekene. Grafen illustrerer at det trengs trafikktellings- og dørtellertall for å kunne si noe om hvordan gjennomsnittlig oppholdstid på det enkelte biblioteket er i større perspektiv enn tre tilfeldig valgte enkeltdager.

Brukerne er i gjennomsnitt lenge på biblioteket. I alle eksempelbibliotekene er gjennomsnittstid på mer enn 40 minutter. Noen dager peker seg veldig ut, som

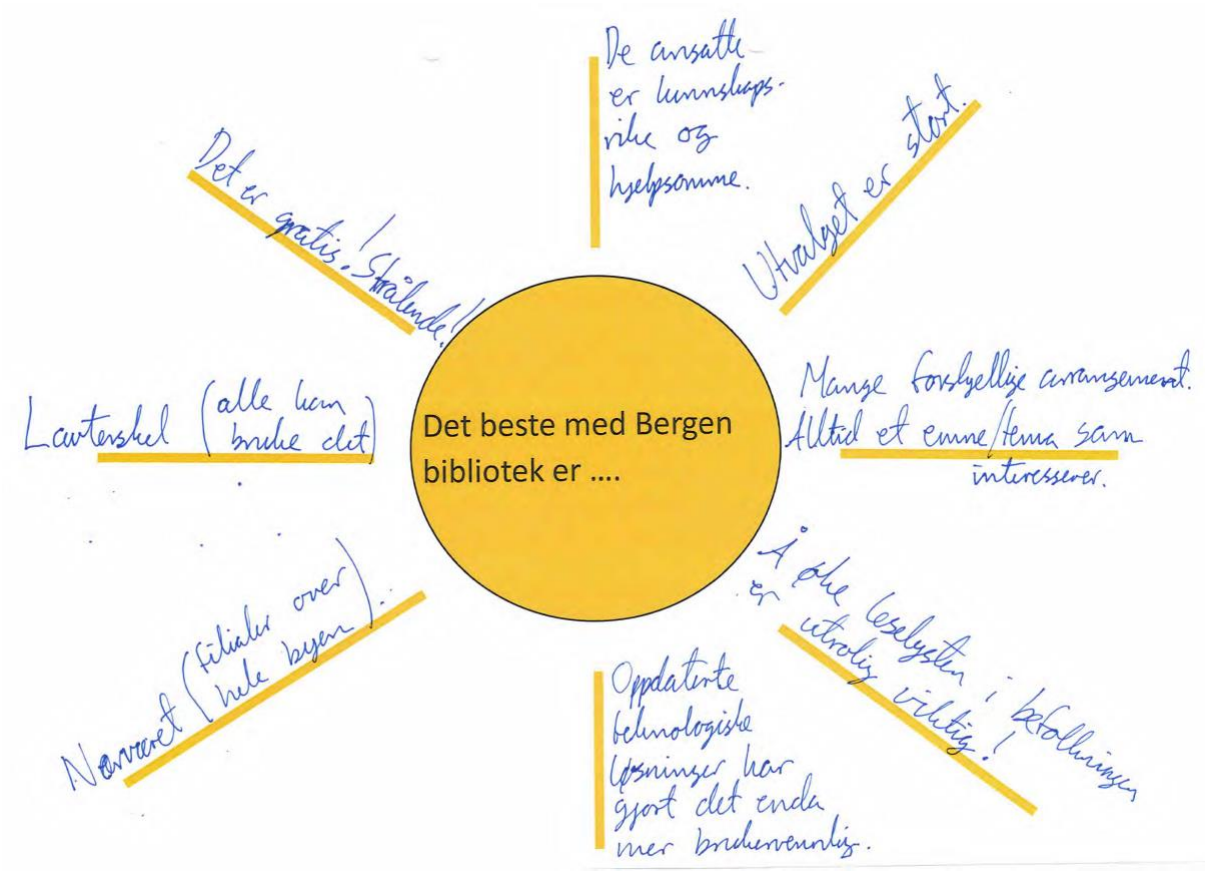
onsdagen i Mjøndalen (over 90 minutter i gjennomsnitt), torsdagen i Sandvika (over 85 minutter i gjennomsnitt) og lørdagen i Tangvall (over 80 minutter i gjennomsnitt).

4.3 Funn fra fokusgruppeintervjuene

Fokusgruppene besto av aktive brukere fra ni storbybibliotek (N=57). Samtalene spente fra beskrivelser av biblioteket som møteplass, via refleksjoner om ytringsrom og -grenser, til forventninger om bibliotekarens rolle, hvordan bibliotekets tilbud blir gjort kjent og gratisprinsippet som kjerneverdi. Av anonymiseringshensyn blir ingen sitater koblet til bibliotek eller deltaker.

Ved oppstart av fokusgruppeintervjuene fikk alle deltakerne utdelt et ark der de ble bedt om å skrive ned sine egne tanker om hva som var viktigst for dem med deres bibliotek.

Et ferdig utfylt ark så for eksempel slik ut:

Det er mange fellestrekk mellom alle bibliotekene her. Alle svarene er kategorisert, og resultatet viser at ifølge respondentene er de viktigste aspektene av bibliotek arrangementene, de ansatte, tilgjengelighet (med hensyn til både beliggenhet i

lokalsamfunnet og åpningstider) og litteraturutvalget. At biblioteket er for alle, fungerer som en møteplass og har god atmosfære nevnes også av mange. 57 fokusgruppedeltakere fylte ut et slikt «skjema».

Som avslutning på intervjuene fikk deltakerne en lignende tegning, men da var det deres bilde av drømmebiblioteket i 2035 som var oppgaven. Også da var det de samme hovedaspektene som ble trukket frem av flest respondenter, tilgjengelighet, arrangementene, de ansatte, atmosfæren og litteraturutvalget. Her var der 53 respondenter som svarte.

4.3.1 Møteplassen – «det er liksom som en stue nummer to»

Når deltakerne beskriver biblioteket som møteplass, handler det i hovedsak om bibliotekrommet som hverdagssted: et gratis, tilgjengelig og inkluderende rom for opphold («henging»), konsentrasjon og sosialt liv. Deltakerne beskriver biblioteket som et sted å henge, møtes og fordype seg uten kjøpepress eller program: «Et mykt offentlig rom, der du ikke trenger timeavtale. Man kan gå her og være her, i dette myke offentlige rommet.». Mange snakker om at biblioteket er en møteplass for alle. Som en deltaker observerer: «Jeg tror det er alle slags mennesker her. Altså fra hele ... alle lag. Hvis man snakker om lag. Alle mennesketyper, unge, gamle.». Nærvær av andre mennesker verdsettes: «Man kan være alene sammen med andre». En annen deltaker vektlegger for-alle-ambisjonen som et viktig prinsipp: «det er jo viktig at det skal være for alle, da.». Videre kommer det fram en forståelse av at biblioteket er en møteplass for både aktiviteter og konsentrasjon i et sosialt fellesskap:

> Og så er det veldig fint å bare kunne være i biblioteket hvis jeg trenger å konsentrere meg, eller ikke nødvendigvis ha en annen plass å være. Så går det an å være også med venner. Jeg har vært her med vennene mine av og til. Også vært på arrangementer, debatter f.eks. Så jeg er enig i at det er et veldig levende sted. Får veldig mye ut av det.

Mange oppsøker bibliotekrommet for ro og konsentrasjon: «Det eneste du trenger, er å registrere deg, så får du lånekort. Og så får du tilgang til en helt fredelig verden.». Biblioteket brukes til skolearbeid «… øve på prøver og sitte og jobbe her da. Det er det jeg bruker biblioteket til mest.». Og arbeidsrom «… bruker å lese bøker. Og så synes jeg òg det er en grei plass å sitte og jobbe, altså på pc og sånt.». Andre snakker om biblioteket som en plass som står i kontrast til stress og produktivitet: «Du kan gå her og bare være her. Sette deg i en stol og være her». Biblioteket omtales også som et hjemlig og uformelt oppholdsrom «Jeg koser meg når jeg er her. Jeg slapper av. Det er liksom som en stue nummer to. Det er en god ro». Det

blir også uttrykt savn etter det tradisjonelle stille biblioteket: «Vi har så mye støy og uro overalt. Hvis biblioteket ikke lenger skal kunne ha noe av det [stillhet], så har vi mistet noe. Det er den eneste offentlige sonen som er litt rolig». Samtidig erkjenner flere at biblioteket skal være for alle. En deltaker viser til at biblioteket har et stillerom, men at det kan være utfordringer med støy:

> … men greien er at barnerommet er rommet ved siden av, og det er ofte barnehager og små barn der, og det er jo kjempekoselig. Men når de løper forbi og banker på døren når du prøver å studere. Det er kjempeforstyrrende. De har like mye rett til å bruke det, men det burde kanskje vært litt mer atskilt

Mange bruker også biblioteket som sosial arena, som et sted å «henge», lese aviser, spille sjakk eller delta i aktiviteter som språkkafé, leksehjelp, strikkeklubb og verksted: «[Biblioteket] er et levende hus … Det er alltid folk». Mange foretrekker de sosiale sidene ved bibliotekene, fremfor de stille: «Det er ikke sånn gammeldags stille sted. Det er liv». Flere beskriver biblioteket som et lavterskelalternativ til kafé fordi det er gratis og inkluderende: «Jeg pleier å si at dette er den beste kaféen i byen» og et sted å bli kjent med folk: «Jeg er her nesten hver dag. Leser avisen, drikker kaffe … Jeg har blitt kjent med folk her».

Barnefamilier fremhever fellesskapet i barneavdelinger og i meråpen tid: «Søndag i regnet låser vi oss inn, spiller sjakk, tegner, leser». Flere foreldre forteller at biblioteket brukes til både lek og lesing: «Ungene mine leker her. De syns det er fantastisk å komme på biblioteket. Høydepunkt.». Og et sted man kan være lenge: «Når vi kommer da, så er vi hele dagen her. Og spiser og tegner og leser bøker og låner masse bøker.».

Samtidig blir det pekt på konkrete grep som kan gjøre møteplassfunksjonen bedre, når mange ulike brukerbehov skal dekkes. Når mange bruker bibliotekrommet til ulike aktiviteter samtidig, blir soneinndeling avgjørende, mener mange. Brukerne etterlyser tydeligere skiller mellom soner for aktivitet og soner for stillhet, med møblering og skilting: «Savner flere stille soner, steder der det er tydelig at man ikke snakker.». En deltaker påpeker: «Vær tydelige på hvor det skal være stille». Flere snakker også om behovet for nok sitteplasser og variert møblering: arbeidsbord, mykere «henge»-plasser og rolige soner der man kan trekke seg litt unna.

> At det er plasser hvor det er stille, plasser der man jobber i fred, møterom, og også plasser der man kan være mer sosial. Fordi det er ganske vanskelig å finne gratis plasser hvor man kan bare være uten å liksom gjøre så mye. Biblioteket her har jo brettspill og plasser man kan være sosial sammen med andre

Tilgjengelighet i tid kan senke terskelen for besøk ifølge mange av deltakerne: «Syv om morgenen til ti om kvelden. Det er helt fantastisk». Meråpent og forutsigbare åpningstider, i kvelder, helger og ferier, omtales som helt sentralt: For flere gjør meråpent at biblioteket fungerer som studiested og nabostue gjennom hele uken: «Så er jo åpningstidene blitt ... Det er nesten døgnåpent. Og til tider så er det ikke noe betjening, men døren er åpen. Man kan komme og gå. Det er jo helt utrolig». Samtidig understreker flere at meråpent må være et tillegg til, ikke en erstatning for bemannet åpningstid: «Det er veldig merkelig at både biblioteket her og andre bibliotek har meråpent og kutter i ansatte».

Geografisk nærhet trekkes også frem. Lokale filialer kan tilrettelegge for hverdagsbruk; avstand kan gjøre at noen «faller fra». «Hvis det er snakk om at det skal nedskjæres, så ikke rør det antall bibliotek vi har. For forsvinner det på [sted anonymisert], så kommer ikke jeg til å gå på bibliotek. For det blir for langt unna». Om filialene blir det sagt: «[dDe er] … veldig viktige. Ja, det er skikkelig viktig. De må aldri finne på å legge ned noen av de».

Biblioteket blir brukt aktivt både som sosial arena og som studiested. For at biblioteket skal være «for alle» - både for dem som er ute etter sosiale møter, og dem som ønsker rom for konsentrasjon - blir det foreslått tydelig styring og tilrettelegging gjennom soneinndeling, skilting og variert sittemøblering. Videre blir rause åpningstider og geografisk nærhet trukket frem som viktig for at biblioteket skal fungere som en reell møteplass for alle.

4.3.2 Arena for samtale og debatt – «Hva vil det si å stille seg helt nøytral?»

Bibliotekene har i økende grad tatt rollen som en arrangementsarena. I intervjuene støtter brukerne dette, og er samtidig opptatt av hvordan dette ytringsrommet blir praktisert. Det blir etterlyst faglig forankret vurdering av nøytralitet, som involverer flere stemmer, dvs. en balansert praksis med tydelige grenser. «Men hvor skal man sette grensene? Hvem skal få lov, og hvem skal ikke?» spør en av deltakerne når kontroversielle aktører eller saker blir diskutert. Noen peker på at ytringsrommet kan oppleves mindre åpent for enkelte dersom grenser ikke trekkes: «Hvis man har sånne hatgrupper, så føles jo ikke biblioteket like åpent og velkomment for alle». Det handler derfor ikke om uenighet som sådan, men om rammene for hvordan uenighet kan komme til uttrykk. Det blir også uttrykt bekymring for at rasistiske grupper vil kunne rekruttere nye medlemmer dersom de kan ha møter på biblioteket:

> Jeg syns det er litt skummelt at de kan holde på, på biblioteket. For de kan rekruttere barn og unge på den måten. At de kan holde det på et sånt felles areal som alle kan ferdes. For det er jo veldig ytre ... De er jo på en ytterside

En deltaker mener: «Man skal ikke tolerere intoleranse».

Deltakerne diskuterer både bredde og balanse: «Du bør ikke drive propaganda én vei … må tørre å ta flere sider». Samtidig bør det trekkes en tydelig grense. Det skal være plass til debatt «så lenge det ikke går utover andre» og det blir foreslått et skille mellom bibliotekenes tilgjengelige rom og sceneområde: Det er greit å «få låne lokalet bare for å ha møter internt, liksom, men ikke holde et arrangement». Dermed kan det være åpen tilgang til lokaler uten at biblioteket oppleves ekskluderende eller rekrutterende for hatgrupper. Samtidig blir det tydelig at slike grenser ikke kan fastsettes én gang for alle «Det må være en skjønnsvurdering om gangen».

Fokusgruppene ønsker altså at biblioteket tør være arena for uenighet, samtidig som spillereglene er tydelige: ingen hatytringer, ingen rekruttering og et bevisst skille mellom utlån av rom og arrangementer i regi av biblioteket.

4.3.3 Synlighet og kjennskap til bibliotektjenester – «Å ja, går det an å booke et rom? Det ante ikke jeg før nå»

I fokusgruppeintervjuene diskuteres «aktiv formidling» særlig i lys av brukernes kjennskap til bibliotektjenestene: «Det skorter jo en del på informasjon og markedsføring», blir det hevdet. Flere beskriver manglende oversikt over tilbud og tjenester: «Jeg vet det er begrenset med midler, men burde kanskje biblioteket hatt en litt mer utadrettet markedsføringskampanje, rett og slett».

Flere blir overrasket da det i samtalene kommer frem hva bibliotekene kan tilby av tjenester «Du kan til og med lese landets aviser. Helt gratis.». Enkelte vet heller ikke at man kan booke et rom eller bestille bøker fra hele landet via biblioteksøk. Under samtalene kommer det frem at selv aktive bibliotekbrukere ikke har helt oversikt over mangfoldet i bibliotektjenestene. Eksempler på tjenester som det snakkes om, men som fremstår ukjente for deltakerne var Bokhylla.no og muligheten til å leie/strømme film: «Jeg visste ikke om dette her.». Det blir sagt at bibliotekene er flinke til å nå de som allerede er der: «Men ellers, hvis ikke jeg hadde vært innom biblioteket, så er jo nesten biblioteket litt sånn ikke-eksisterende i noen sammenhenger. Så de burde jo ... markedsført mer.».

Det blir derfor etterspurt en mer målrettet markedsføring for å nå folk der folk faktisk er. Unge ønsker synlighet «i feeden» og mener de lettere ville oppdage informasjon

om arrangementer: «… hvis det var reklamert på TikTok». For voksne/seniorer i denne undersøkelsen fungerer nettside, nyhetsbrev, brosjyrer og tydelige plakater/skjermer i lokalet. Det blir diskutert hvordan man kan øke synligheten gjennom flere kanaler, og hvordan innhold og format kan tilpasses flere målgrupper. Samtidig beskriver andre at informasjonen ofte forutsetter digital kompetanse: «Du finner det hvis du veit hvor du skal være digitalt», og at «Facebook … algoritmene treffer bare de som allerede følger». For bibliotekene er det derfor viktig å kjenne til brukergruppers ulike informasjonsadferd:

> Jeg var ikke klar over at biblioteket har egen nettside og sånn. Jeg tror det er svært å få 17-18-19-åringer som tenker, nå skal jeg gå inn på bibliotekets nettside og se hva som skjer der. Det har aldri falt meg inn

En av deltakerne trekker også frem at det er viktig å tilpasse formidlingen språklig: «Vi må også tenke litt på de som ikke forstår norsk».

Mange mener at synlig formidling i selve lokalet fungerer godt: «Det er morsomt når de lager ordentlige utstillinger» og «Det kunne stått litt mer ved inngangen». Emneutstillinger, «visste du at»-plakater og skjermer ved inngangen, for eksempel nevnes som gode tiltak for å formidle tjenester til besøkende i biblioteket. Andre foreslår mer synlighet utenfor biblioteket, – i byrom og kollektivtrafikk, som plakater på bussen for eksempel, for å nå dem som ikke normalt bruker biblioteket.

Særlig blir det diskutert formidling av tjenester mot skolelever, som klasseomvisninger og aktiv kontakt mot skoler «Kanskje ha noen arrangementer som trekker bredere, eller gå ut og trekke inn skoleklasser på omvisning.». Det kommer også forslag om «bibliotekambassadører». Det drøftes hvordan barn og unge kan oppdage og bli kjent med biblioteket og bibliotekets tjenester: «Biblioteket kunne kanskje blitt flinkere til å markedsføre seg selv ut mot skolene. Jeg er lærer. Jeg tar med elevene et par ganger i året for at de skal få oppdage biblioteket».

Brukerne uttrykker altså ønske om at biblioteket også synliggjør kjernetjenester, som PressReader, fjernlån, biblioteksøk, rombooking, verksteder og utstyr i tillegg til aktuelle arrangementer og aktiviteter, gjennom en miks av kanaler: i feeder der mange unge er, gjennom oversiktlige og oppdaterte nettsider/nyhetsbrev og formidling i selve bibliotekrommet. Mange oppsøker ikke nettsider, men eksponeres heller for innhold i feeder eller i rommet de allerede er i. Flere av de yngre deltakerne etterlyser derfor en formidlingsform som i større grad eksponerer dem for informasjon, snarere enn at de selv må oppsøke den.

4.3.4 Bibliotekarens rolle – «Jeg blir sett når jeg kommer inn»

Brukerne beskriver bibliotekaren som en profesjonell nøkkelperson, en faglig kurator som tilbyr kvalitet og oversikt. Bibliotekarrollen blir ansett bredere enn før, men forventningen er den samme: at kjerneoppgaver som kuratering, formidling og veiledning prioriteres: «Det er godt å få innspill … faglig veiledning […] Hva burde jeg lese nå?». Det er tydelig at det ikke bare er biblioteket som møteplass og bibliotekets innhold som er verdifullt for brukerne, men også bibliotekaren: «Jeg digget utvalget hennes. Når jeg tenker tilbake på det? Fy søren, hun var … med det budsjettet hun hadde … hun var så flink.».

Mange vektlegger betydningen av faglig vurdering: «Det er noen fagfolk som kuraterer og legger til rette, ikke sant […]. Biblioteket skal være snobbete.». Deltakeren understreker at hen mener snobbete i betydningen kvalitet. Tematiske grep i bibliotekrommet gjør det lettere å oppdage nytt: «Det er en kjempeviktig bit, de utstillingene». Tilliten til bibliotekarenes formidling går igjen: «Formidlingsevne er jo kjempeviktig. Formidlingen er vel så viktig som det er jo bare å ha bøker på plass» sier en. En annen verdsetter tillit: «Jeg stoler på bibliotekarene … barnet mitt skulle i begravelse – de fant riktig bok». Også hverdagsmøtene betyr mye: «Hyggelig måten jeg blir møtt på … Jeg blir sett når jeg kommer inn». En deltaker sier begeistret: «Jeg elsker de folkene som jobber her».

Brukerne ser at profesjonen har utvidet seg i retning av for eksempel mer arrangementsarbeid og veiledning i digitale tjenester.. Nettopp derfor blir bemanningen ekstra viktig. Videre gir meråpent frihet og fleksibilitet, men blir omtalt som et tillegg, ikke en erstatning for bibliotekarer:

> Det er typisk at man har åpent, ubemannet bibliotek. Og så tenker man at det var en suksess, vi kan kutte bemanningen på dagtid òg. Men egentlig var det bare en utvidet ekstrabonus

Bibliotekarenes rolle i å fremme lesing og bibliotekvaner blir også løftet frem: «Jeg tror det å ha folk på en arbeidsplass er kjempeviktig … i oppstartsfasen, det å bli en leser … Da trenger du noen som formidler det på en god måte». Flere beskriver bibliotekarprofesjonen som helt sentral tidlig i skoleløpet: «Du må ha en skolebibliotekar som vet hva hun eller han driver med … Du må formidle. De kommer jo ikke til bøkene uten hjelp».

4.3.5 Gratisprinsippet – *«alle de tilbudene som gjør det lettere hvis du har det økonomisk trangt»*

Gratisprinsippet blir trukket frem som en kjerneverdi og er for mange en forutsetning for bruk. Biblioteket beskrives som «… en av de få plassene i samfunnet som er gratis» og «det er kanskje det eneste stedet igjen i byen hvor du kan være uten å måtte kjøpe noe». For flere er dette nært knyttet til egen økonomi: «Altså ... Jeg har vaka inn og ut av fattigdom hele livet … da merker man hvor forsvinnende lite som finnes i samfunnet som man kan gjøre uten penger». Biblioteket beskrives også som et sted man kan oppholde seg også «hvis man er helt blakk, liksom. Du har jo ikke noe sted å gjøre av deg nesten, ikke sant?». Samtidig blir gratis tilgang til konkrete tilbud, som aviser, trukket frem «Det er svindyrt, jeg mener papiraviser … jeg leser aviser fast nede».

Samtidig løftes gratisprinsippet frem som en samfunnsverdi. Biblioteket blir omtalt som en ikke-kommersiell frisone:

> Jeg syns det er veldig deilig at en ikke-kommersiell sone ... uansett, jeg mener, med en gang du beveger deg utenfor her, så blir du møtt av «kjøp det eller tegn abonnement». At det er en frisone for de tingene der. Det er viktig å beholde den formen for soner i samfunnet.

Gratisprinsippet verdsettes også for sine miljømessige sider:

> Veldig greit å låne bøker når man har mange barn. Det er dyrt å kjøpe til en familie på seks. Så ser vi biblioteket også som en sånn miljøsak, egentlig. Der man deler på ting. Pluss det er en sosial sak i et lokalt miljø

Gratisprinsippet blir beskrevet som en kjerneverdi som er «viktig, langt utover det med bøker, liksom» og det er en verdi som vekker både stor begeistring («Så det er Gud bedre gratis for alle, liksom. Halleluja, liksom. Elsker det»), – og stolthet:

> Ja, og alle de tilbudene som gjør det lettere hvis du har det økonomisk trangt og sånn. Så er det mange gode tilbud med disse verkstedene hvor du kan få låne verktøy og sånt. Jeg er jo veldig stolt av dette biblioteket

4.4 Oppsummering: Bibliotekbruk i storbybibliotekene 2025

Ved å undersøke det samme fenomenet gjennom ulike metoder kan vi både nyansere funnene og kompensere for noen av svakhetene ved de enkelte metodene. I dette kapitlet ser vi resultatene fra spørreundersøkelsen, trafikktellingen

og fokusgruppeintervjuene i sammenheng, og bruker dem til å konkretisere noen svar på spørsmålene som har ligget til grunn for undersøkelsen:

- Hvem *er* bibliotekbrukerne?
- Hva *gjør* bibliotekbrukerne på biblioteket utover det å låne bøker og annet materiell?
- Hvor *lenge* er brukeren opptatt med de ulike gjøremålene?
- Hvilke av bibliotekets soner oppholder brukerne seg i?
- Når i uka og når på dagen finner besøket sted?
- Kommer den enkelte til biblioteket alene eller sammen med andre?
- Hva er de viktigste utviklingstrekkene siden de to tidligere rapportene i 2007 og 2015?
- Hva er de største forskjellene mellom filialene og hovedbibliotekene?
- Hva skiller bruk av meråpent bibliotek?

Undersøkelsen viser at bibliotekbrukerne er en sammensatt gruppe med ulike behov, bruksmønstre og måter å oppholde seg på i biblioteket. Selv om vi ikke har gode nok demografiske data til å si noe presist om fordelingen etter kjønn, alder og landbakgrunn, gir brukerprofilene et solid bilde av ulike typer bibliotekbruk. Vi finner blant annet yngre studiebrukere som bruker biblioteket som arbeids- og studiested, arrangementsbrukere som i større grad er voksne og kvinner, stuebrukere som bruker biblioteket som sitt eget oppholdsrom der de leser aviser, slapper av og oppholder seg over tid, og familiebrukere som bruker biblioteket sammen med barn. Alle disse profilene bekreftes også gjennom trafikktellingene, som viser tydelige forskjeller i hvilke soner brukerne oppholder seg i. Samtidig viser både spørreundersøkelsen og fokusgruppeintervjuene at brukerne gjennomgående er svært fornøyde med bibliotekets tilbud.

4.4.1 Kjernen i bibliotektilbudet: samlingen

Tall fra årets storbyundersøkelse viser at lån og levering av bøker fortsatt er det aller mest brukte – og rangert som det viktigste – tilbudet i storbybibliotekene. Spørreundersøkelsen viser at en høy andel respondenter rangerer et godt bok- og medieutvalg som en viktig egenskap ved biblioteket. Profilen «Låneren» utgjør nesten 20 prosent av respondentene på tvers av byene, og dette er altså bibliotekbrukere som i liten grad benytter andre tjenester. Trafikktellingen støtter opp under dette bildet ved å vise at boksamlingen er

en sone med høy aktivitet. 21 prosent av brukerne oppholder seg i sonen som kalles «boksamling voksen».

Samtidig peker både trafikktellingene og fokusgruppeintervjuene på at samlingen også har betydning utover selve utlånet. Biblioteket brukes som lesested og oppholdssted, og flere beskriver hvordan tilgangen til bøker og medier er tett knyttet til opplevelsen av biblioteket som et rolig og meningsfullt sted å være. Samlingen framstår dermed fortsatt som kjernen i bibliotektilbudet, også i et bibliotek som i dag rommer flere etablerte profiler enn tidligere undersøkelser har vist.

4.4.2 Arrangementer og biblioteket som demokratiarena

Spørreundersøkelsen viser at en betydelig andel av respondentene er storbrukere av arrangementer, og opplever det som et viktig tilbud. Den typiske arrangementsbrukeren er voksen, og kvinner er oftere representert i denne gruppen enn menn. De yngste respondentene deltar i mindre grad på arrangementer, men bruker andre deler av bibliotektilbudet. Dette kan henge sammen med både bibliotekets tilbud og ungdommers egne behov for fristeder der de selv bestemmer aktivitetene. Trafikktellingene gir begrenset innsikt i arrangementsbruk, men fokusgruppeintervjuene understøtter inntrykket av at arrangementer i dag oppfattes som en naturlig og integrert del av bibliotekets virksomhet.

Foto: Trondheim folkebibliotek

Det tydeligste utviklingstrekket sammenlignet med undersøkelsene fra 2007 og 2015 er nettopp framveksten av arrangementsbrukeren som en sentral og omfattende brukerprofil. I 2015 framstod denne gruppen som relativt liten og marginal, mens den i 2025 er blitt en betydelig del av bibliotekbruken. Utviklingen peker dermed fram mot et bredere spørsmål, som drøftes videre neste i kapittel, om hvordan bibliotekene i økende grad fungerer som møteplasser, kulturarenaer og infrastruktur for offentligheten.

4.4.3 Møteplass og sosial bruk av biblioteket

Fokusgruppedeltakerne beskriver biblioteket som et åpent og inkluderende sted med lav terskel for opphold og deltakelse. Intervjuene viser at denne åpenheten oppfattes som en viktig styrke ved biblioteket. Også spørreundersøkelsen peker tydelig i retning av biblioteket som møteplass. Nesten halvparten av respondentene oppgir at de bruker biblioteket sammen med andre. Trafikktellingene bekrefter dette ved å vise at andelen brukere som oppholder seg sammen med andre er omtrent like stor som andelen som er alene, både i ordinær og meråpen tid. «Familiebrukeren» og «arrangementsbrukeren» framstår som særlig sosiale brukerprofiler.

Samtidig viser intervjuene at møteplassfunksjonen ikke bare handler om sosialt samvær. Biblioteket beskrives som et sted der man kan være alene, men samtidig oppleve å være del av et fellesskap. Dette gjelder særlig stuebrukeren, som bruker biblioteket som et eget oppholdsrom for lesing, aviser, avslapning og hverdagsliv.

4.4.4 Studiebruk og biblioteket som arbeidsplass

Møteplassfunksjonen handler også om biblioteket som sted for konsentrasjon og arbeid. Spørreundersøkelsen viser at «studenten» framstår som en egen og sentral brukerprofil. Å bruke biblioteket til studier, skolearbeid eller som arbeidsplass er en viktig aktivitet for en betydelig andel av respondentene. Trafikktellingene understøtter dette bildet ved å vise høy aktivitet ved leseplasser og omfattende bruk av bærbar pc, også i meråpen tid. Fokusgruppeintervjuene utdyper funnene ved å beskrive biblioteket som et viktig sted for ro, konsentrasjon og arbeid, særlig blant unge brukere.

4.4.5 Barnefamilier og barns bibliotekbruk

Barn under 15 år topper bibliotekenes utlåns- og besøksstatistikk, men er samtidig en gruppe som i liten grad er representert i spørreundersøkelsen. Familiebrukeren viser likevel indirekte at barn er en viktig årsak til mange voksnes bibliotekbesøk og utlån. Trafikktellingene synliggjør i langt større grad aktiviteten blant barn og familier. Barneavdelingen framstår som en av bibliotekets mest aktive soner, både i ordinær åpningstid og til dels i meråpen tid. Aktiviteten er samtidig ikke jevnt fordelt gjennom dagen, men preges av perioder med svært høy aktivitet når familier og barn bruker biblioteket sammen.

Foto: Anne Lise Norheim

4.4.6 Meråpent bibliotek og tilgjengelighet

Både spørreundersøkelsen og trafikktellingene viser at tilgjengelighet og åpningstider er viktige kvaliteter ved bibliotektilbudet. Mange respondenter trekker fram gode åpningstider som en viktig grunn til at de bruker biblioteket. Trafikktellingene viser samtidig at meråpent bibliotek i stor grad brukes på samme måte som biblioteket i ordinær åpningstid. Brukerne studerer, oppholder seg, leser og bruker bibliotekrommet sosialt også i de meråpne periodene. Dette tyder på at meråpent ikke først og fremst fungerer som et spesialisert tilbud for enkelte brukergrupper, men som en utvidelse av bibliotekets ordinære funksjoner og tilgjengelighet.

Over halvparten oppgir å være på biblioteket i opptil 30 minutter, mens en stor gruppe oppholder seg der betydelig lengre. Trafikktellingene bidrar her med et viktig supplement ved å vise at gjennomsnittlig oppholdstid i eksempelbibliotekene ligger på rundt 40 minutter. Dette samsvarer i stor grad med resultatene fra 2015 og tyder på at bibliotekene fortsatt kombinerer mange korte ærend med lengre opphold. Hovedbibliotekene brukes gjennomgående noe lengre enn filialene, noe som trolig henger sammen med større tilbud, flere arbeidsplasser og høyere arrangementsaktivitet. Samtidig brukes både filialer og hovedbibliotek av alle brukerprofilene. Arrangementsbrukeren og studenten er noe sterkere representert ved hovedbibliotekene, mens familiebrukeren, låneren og stuebrukeren i større grad er knyttet til filialene. Dette understreker at de ulike bibliotektypene fyller delvis ulike funksjoner i lokalsamfunnene.

5 Hvordan kan vi forstå resultatene?

Resultatene peker samlet mot både stabilitet og endring i bibliotekbruken. På den ene siden står tradisjonelle funksjoner som samling og utlån fortsatt svært sterkt. På den andre siden viser undersøkelsen hvordan bibliotekene i økende grad fungerer som møteplasser, arbeidssteder og kulturarenaer. I det følgende drøfter vi særlig tre utviklingstrekk nærmere:

- For det første ser vi en tydelig vekst i arrangementsbruk og bibliotekets rolle som offentlighets- og kulturarena. Arrangementsprofilen har økt betydelig siden 2015 og framstår i dag som en sentral del av bibliotekbruken.
- For det andre viser materialet en økende bredde i bibliotekbruken, der ulike og til dels konkurrerende aktiviteter eksisterer side om side. Biblioteket brukes samtidig til studier og arbeid, sosialt samvær, arrangementer, avslapning og korte hverdagsærender.
- For det tredje viser undersøkelsen at de tradisjonelle bibliotekfunksjonene fortsatt står svært sterkt. Samling, utlån, gratis tilgang og gode åpningstider framstår fortsatt som selve omdreiningspunktet for bibliotekbruken.

Vi ser altså noen klare endringer, særlig det siste tiåret. Hvordan kan vi forstå disse utviklingstrekkene, og hva kan de bety for biblioteksektoren i årene som kommer?

Den teknologiske utviklingen har endret medievanene våre. Med smarttelefonen har vi kunnskap og kultur i lomma, samtidig som vi leser færre bøker, ser mindre lineær TV og styres av algoritmer inn i smalere interessesfærer. Det betyr ikke at fysiske møtesteder er mindre viktige. Audunson argumenterte tidlig for at folkebibliotekene er blant de få stedene hvor mennesker møtes på tvers av alder, utdanning og interesser, og at slike lavintensive møteplasser er avgjørende for tillit og gode lokalsamfunn i en mer digital og fragmentert tid. Denne forståelsen fikk gjennomslag både i biblioteksektoren og kulturpolitikken, blant annet i St.meld. 23 Bibliotek. Kunnskapsallmenning, møtestad og kulturarena i ei digital tid (St.meld. nr. 23 (2008-2009), 2008), og ble senere bekreftet i forskningsprosjektet PLACE (Audunson & Aabø, 2013; Aabø et al., 2010). Biblioteket ble også forstått som et «tredjested» (Oldenburg, 1999), verken hjem, skole eller arbeid, men et sted der man tilbringer tid sammen med andre. Nyere forskning på offentlig tilknytning viser dessuten hvordan mennesker fortsatt orienterer seg mot lokale offentligheter gjennom hverdagslige medie- og informasjonspraksiser, og at det lokale nivået har større betydning for demokratisk orientering og deltakelse enn mye medieforskning har lagt til grunn (Grøndahl Larsen, 2025). I en situasjon der lokale medier svekkes og offentligheten fragmenteres, kan bibliotek, festivaler og andre fysiske kulturarenaer derfor få økt betydning som steder hvor mennesker ikke bare konsumerer kultur, men også opprettholder forbindelser til lokale fellesskap, konflikter og saker av felles betydning.

I 2014 ble folkebiblioteklovens formålsparagraf utvidet med formuleringer om aktiv formidling, biblioteket som uavhengig møteplass, og arena for offentlig samtale og debatt. Sektoren tok disse endringene på alvor. Det ser vi blant annet i en langvarig vekst i antall arrangementer, fra litteraturformidling til åpne samtaler, muliggjort også av støtte til utstyr og scenerigg.

Samtidig har bibliotekets rolle som offentlighetsarena skapt nye spenninger. Debatter om SIANs adgang til bibliotekenes lokaler, om politiske budskap skal stå uimotsagt, eller formidling av kontroversielle forfattere, utfordrer både forestillingen om bibliotekets nøytralitet og profesjonens verdigrunnlag (Larsen, 2024). Forskning viser også at det fins ulike like tolkninger av hva det vil si at biblioteket skal være nøytralt og "for alle" (Nissen & Kann-Rasmussen, 2025). I en studie av brukerperspektiver finner Nissen og Larsen (2026) at mange brukere legger stor vekt på bibliotekets evne til å gi plass til ulike synspunkter. Men kanskje enda viktigere er åpenhet og profesjonalitet knyttet til de beslutningene som tas i konfliktfylte saker. Disse holdningene finner vi igjen i fokusgruppeintervjuene.

Til tross for slike utfordringer er ideen om biblioteket som møteplass lite omstridt. Data i Storbyundersøkelsen 2025 tyder på at bibliotekene har styrket sin rolle som lokal møteplass. Nesten halvparten av respondentene oppgir at de bruker biblioteket sammen med andre. Respondenter beskriver biblioteket som et «mykt offentlig rom» – et sted for både ro og sosialt samvær. Møteplassen er ikke bare for vennegjenger, men også for dem som vil være alene sammen med andre. Arrangementsbrukeren, som i 2015 var marginal, utgjør i 2025 en betydelig del av respondentene i spørreundersøkelsen. Også gjennom fokusgruppeintervjuene kommer det fram at arrangementer og debatter betraktes som en selvsagt del av bibliotekenes tilbud. Utviklingen kan også forstås i lys av en bredere kulturpolitisk dreining mot det Henningsen, Håkonsen og Løyland (2017) beskriver som en bevegelse «fra institusjoner til arrangementer», der kulturpolitikken i økende grad organiseres rundt tidsavgrensede, opplevelsesbaserte og synlige hendelser. Bibliotekene inngår i denne utviklingen gjennom en sterk vekst i arrangementer, debatter, litteraturhuslignende aktiviteter og samarbeid med eksterne aktører. Samtidig skiller bibliotekene seg fra mange andre eventifiserte kulturarenaer ved at arrangementene er integrert i en gratis, hverdagslig og lavterskel offentlig infrastruktur.

En forklaring på endringen er også tid: Over ti år har gått siden lovrevisjonen, og i løpet av disse årene har arrangementstilbudet økt, og bibliotekene har gjort seg erfaringer, bygd kompetanse og tilpasset tilbudet til lokale behov. Brukerne har i større grad blitt oppmerksomme på økt arrangementsvirksomhet, og mange har også begynt å benytte seg av tilbudet i større grad. Det er grunn til å tro at særlig de større byene har hatt gode forutsetninger for å lykkes med arrangementsvirksomheten.

Når det gjelder møteplassaspektet har mange bibliotek bevisst utviklet mer attraktive rom, gjennom ombygging og ommøblering. Deichman i Oslo er et eksempel, med renoverte filialer og nytt hovedbibliotek i Bjørvika. Slike satsinger trekker nye brukere og gjør at flere blir lenger; både selvrapporterte data og trafikktellinger peker på økt besøkslengde, særlig blant dem som studerer og jobber i biblioteket. I universitetsbibliotek beskrives atmosfæren som både disiplinerende og inspirerende (Larsen et al., 2017) folkebiblioteket kan gi en lignende opplevelse.

Folkebibliotekene skal være «for alle som bor i landet» (Folkebiblioteksloven, 2013), og materialet vårt gjenspeiler dette. De fem brukerprofilene i Storbyundersøkelsen 2025 viser bred appell, samtidig som vi vet at barna – de virkelige storbrukerne – er underrepresentert i datamaterialet. Men breddetilbudet er også en utfordring. Fra høylytte aktiviteter til konsentrert arbeid – ulike behov møtes i samme rom. Det gir friksjon, særlig på filialer med begrenset plass. Både kommentarfeltene i spørreundersøkelsen og fokusgruppeintervjuer viser at støy fra barneavdelinger eller arrangementer kan irritere dem som trenger arbeidsro. Klare soner og nok plass til ulik bruk er derfor avgjørende for å bevare den brede appellen, og bør være sentralt i renoveringer og nybygg. Fagerlid (2020) peker på at økt aktivitet på enkelte Oslo-filialer har gått på bekostning av nødvendige stillesoner.

Funnene fra storbyundersøkelsen peker samtidig mot et mer sammensatt bilde enn forestillingen om en enkel bevegelse fra «collections to connections» (Audunson & Aabø, 2013). Ja, de sosiale sidene har styrket seg. Men for brukerne er samlingen og tilgangen til den fortsatt kjernen. Gratis tilbud, gode åpningstider, godt utvalg, og etterspørsel etter lydbøker og annet materiale bekrefter at samlingen og tilgangen til bibliotekrommet er omdreiningspunktet. Det står ikke i motsetning til møteplassrollen, men er en påminnelse om at biblioteket lykkes nettopp i kombinasjonen av samling, rom og mennesker. Godt utvalg, lange åpningstider og nærhet handler i bunn og grunn om tilgang – og dermed om ressurser. Skal biblioteket være for alle, må alle ha reell mulighet til å bruke det, og det kan bety økte kostnader.

Betydningen av tilgjengelighet kommer også tydelig fram i materialet. Meråpne løsninger, som supplerer betjent åpningstid med tidlig morgen og sen kveld, blir brukt og verdsatt – men først og fremst som et tillegg. Få bruker kun meråpent, på samme måte som flertallet av digitale brukere også benytter det fysiske biblioteket. Mye tyder på at aktive brukere lettere finner frem til ulike tjenester. Ikke-brukere oppdager sjeldnere det digitale og meråpne tilbudet. I fokusgruppene ble flere «hemmelige tjenester» nevnt; selv erfarne bibliotekbrukere kjente ikke til tilbud som digitale aviser eller film. Tilgjengelighet handler dermed ikke bare om åpningstider, men også om hvem som faktisk har mulighet til å bruke biblioteket i ulike livssituasjoner.

Samlet tegner denne og tidligere storbyundersøkelser et bilde av folkebiblioteket som en lokal ressurs folk verdsetter. Det betyr ikke fravær av friksjon eller at ingenting kan forbedres. Det betyr at brukerne har ulike mål – å låne en bok, møte venner, lese til eksamen eller delta på et arrangement – og at biblioteket tilfører noe positivt i hverdagen. Den såkalte 4-romsmodellen (Jochumsen et al., 2012) gir et godt bilde av hvordan folkebibliotekene i dag rommer flere funksjoner samtidig. Modellen beskriver biblioteket som et læringsrom, et inspirasjonsrom, et møtested og et performativt rom, og peker på hvordan biblioteket både skal støtte kunnskap, opplevelser, deltakelse og skapende aktivitet. Funnene i Storbyundersøkelsen 2025 viser at dette skjer i praksis. Utfordringen fremover er å sikre tilgang, kapasitet og rom for ulikhet – slik at biblioteket fortsatt kan møte brukernes mangfoldige behov.

6 Hva vil vi vite mer om?

I arbeidet med Storbyundersøkelsen 2025 er det utviklet både et nytt og omfattende spørreskjema og et teknisk verktøy for systematiske trafikktellinger. Dette gir et godt grunnlag for videre undersøkelser, både i storbybibliotekene og mindre bibliotek.

Samtidig har metodene noen begrensninger. Spørreundersøkelsen gir først og fremst perspektiver fra aktive brukere og sier mindre om dem som sjelden eller aldri bruker biblioteket. Vi har heller ikke svar fra barn og ungdom under 15 år. Trafikktellingene er på sin side anonyme og gir ikke informasjon om brukernes demografiske bakgrunn. Selv om metodene kan krysses og samlet gi et dypere bilde av bruksmønstre og opphold i biblioteket, er det behov for ytterligere undersøkelser og andre metodiske tilnærminger for å komme enda nærmere brukernes erfaringer, motivasjoner og barrierer.

Et av områdene som undersøkelsen ikke dekker er barn og ungdoms bibliotekbruk. I lys av den økende oppmerksomheten rundt lesekrise, skjermbruk og utenforskap er dette målgrupper vi trenger mye kunnskap om. Resultatene viser hvordan biblioteket fungerer som en inkluderende lavterskelarena med potensial til å styrke leselyst, deltakelse og sosial tilhørighet for voksne, men vi trenger mer kunnskap om hvordan dette fungerer for barn og ungdom, hvilke grupper som nås, og hvilke tiltak som virker best. Et annet område vi trenger mer kunnskap om er digitale brukere og digitale tjenester. Vi har sett at bibliotekets kjernefunksjoner fortsatt står sterkt, særlig knyttet til samlinger, tilgang og veiledning. Samtidig fanger undersøkelsen i mindre grad opp den digitale bruken og hvordan bibliotekets digitale tjenester inngår i brukernes medie- og informasjonspraksiser. Dette gjelder både hvordan brukerne finner fram til litteratur og informasjon gjennom digitale grensesnitt, og hvordan tjenester for e-bøker, lydbøker og andre digitale ressurser brukes og oppleves. I takt med at bibliotekene utvikler stadig flere digitale tilbud, er det behov for mer kunnskap om hvordan disse tjenestene understøtter bibliotekets samfunnsoppdrag og hvilke brukergrupper de når. Dette området bør også sees i sammenheng med utviklingen i de kultur- og informasjonspolitiske forholdene mellom forlag, medieaktører og bibliotek, særlig når det gjelder avtaler og praksiser for utlån av digitale medier (Liguzinski et al., 2025). Videre bør det undersøkes nærmere hvordan bibliotekene bruker digitale formidlingskanaler og sosiale medier i sitt formidlingsarbeid, ettersom undersøkelser tyder på at dette gjøres nokså ulikt (Soelseth et al., 2025).

Et tredje område gjelder effektene av bibliotekenes omfattende arrangements- og formidlingsvirksomhet. Undersøkelsen bekrefter at arrangementer har blitt en veletablert del av bibliotekbruken i storbyene. De siste årene har bibliotekene også blitt trukket fram i flere sentrale strategidokumenter, som viktige aktører i landets demokratiske beredskap. Et markant eksempel er regjeringens strategi for å styrke

motstandskrafta mot desinformasjon (2025-2030)[16]. Her pekes det både på biblioteket som uavhengig møteplass og som arena for kildekritiske virksomhet. Bibliotekene legger ned en betydelig innsats for å møte disse forventningene, og denne undersøkelsen viser at brukerne gjennomgående er svært fornøyde med tilbudene.

Til tross for omfattende statistikk og aktivitetsrapportering er det fortsatt behov for mer kunnskap om hvilke typer arrangementer som holdes både i storbybibliotek og ellers. Hvem inviteres inn, hvilke brukergrupper som nås, og hvilke effekter har innsatsen.

Tall fra denne undersøkelsen fastslår videre at studenter er storbrukere av folkebibliotekene. Universitets- og høyskolebibliotekene har tradisjonelt hatt en tydeligere rolle når det gjelder opplæring i informasjonssøk, kildekritikk og informasjonskompetanse. Folkebibliotekenes rolle på dette området er mindre avklart. Det er derfor behov for mer kunnskap om hvordan folkebibliotekene arbeider i praksis, og i hvilken grad tilbud og tjenester treffer studentbrukerne. Det kunne også vært interessant å undersøke hvordan biblioteksektoren i større grad kan samarbeide på tvers av skole-, fag- og folkebibliotek om denne typen kompetansearbeid.

Undersøkelsen antyder at bibliotekbrukerne i materialet gjennomgående har høyere utdanningsbakgrunn enn befolkningen ellers. Samtidig vet vi fortsatt relativt lite om hvordan slike forskjeller faktisk kommer til uttrykk i norsk bibliotekbruk, og hvilke grupper bibliotekene når gjennom ulike tjenester og tilbud.

I Danmark har forskere undersøkt dette ved å koble registerdata om brukernes sosiale bakgrunn med utlånsdata fra bibliotekene (Blaabæk et al., 2026). Deres studie viser tydelige sammenhenger mellom utdanning, formue og bibliotekbruk og litterære preferanser. Slike koblinger mellom registerdata og bibliotekdata kunne også gitt viktig kunnskap i norsk sammenheng.

Studier viser at innbyggernes evne til å til å orientere seg og hente inn informasjonen de trenger i konkrete situasjoner forutsetter tilgang til troverdige og tilgjengelige kanaler til offentligheten (Moe, 2020). De norske storbybibliotekene må derfor også sees og studeres i et bredere samfunnsperspektiv, som en del av det noen har kalt en nordisk medievelferdsmodell preget av public service-institusjoner, redaksjonell frihet, gode støtteordninger og samarbeid på tvers av ulike interessenter (Colbjørnsen et al., 2024; Syvertsen et al., 2014). I denne modellen framstår bibliotekene som en del av samfunnets informasjons- og offentlighetsinfrastruktur,

[16] https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/strategi-for-a-styrkje-motstandskrafta-mot-desinformasjon-2025-2030/id3109255/

både gjennom tilgang til kunnskap og kultur og som åpne arenaer for deltakelse og offentlig samtale. Utviklingen av bibliotekene må derfor også forstås og baseres på oppdatert kunnskap om bredere endringer i medielandskapet, offentligheten og på innbyggernes måter å søke informasjon og holde seg orientert på.

7 Om deltakerbibliotekene

På de følgende sidene er hvert av de ni bibliotekene presentert. Bibliotekbesøk og driftsutgifter kan være vanskelig å sammenligne mellom kommuner på grunn av samlokalisering og forskjeller i regnskapspraksis.

7.1 Bergen Offentlige Bibliotek

Antall innbyggere pr 1.1.2026: 294 860

Bergen Offentlige Bibliotek består av hovedbiblioteket i Bergen sentrum og ni bydelsbibliotek: Åsane (kombinasjonsbibliotek med skolebibliotek for videregående skole og folkebibliotek), Ytre Arna, Fana, Loddefjord, Fyllingsdalen, Laksevåg, og Årstadbibliotekene som består av Landås bibliotek, Barnas BibLab Sletten og Ny-Krohnborg fellesbibliotek (kombinert skolebibliotek og folkebibliotek). Bergen Offentlige Bibliotek har også ansvar for drift av fengselsbibliotekene i Bjørgvin fengsel og i Bergen fengsel. Fire av bibliotekene er meråpne og gir tilgang utenom betjent åpningstid til personer over 15 år syv dager i uken. Disse er Åsane, Laksevåg, Fana og Loddefjord.

Bibliotek i kommunen	10
Antall meråpne bibliotek i kommunen	4
Samlet bibliotekareal i kommunen	8 611 m^2
Netto driftsutgifter pr. innbygger	316 kr
Medie- og lønnsutgifter pr. innbygger	307 kr
Samling og aktivitet	
Bestand fysiske medier	365 865
Bibliotekbesøk	1 158 782
Bibliotekbesøk pr. innbygger	3,9
Førstegangstlån fysiske medier	737 277
Førstegangsutlån fysiske medier pr. innbygger	2,6
Utlån e-bøker, e-lydbøker og e-film	21 413
Utlån e-bøker, e-lydbøker og e-film pr. innbygger	13,8
Arrangementer	2 957
Deltakere på arrangementer	70 328

Hovedbiblioteket ligger sentralt i Bergen sentrum i en bygning fra 1917 som er delvis fredet, med påbygninger fra starten av 2000-tallet som ga blant annet plass til kafé. Hovedbiblioteket gjennomgår en omfattende ombygging som påvirket tilbudet i 2025, og er derfor ikke med i undersøkelsens trafikktelling. Formålet med ombyggingen er blant annet oppgraderte publikumslokaler med bærekraftslab som inkluderer verksted og studio, dobbelt så stor barneavdeling, bedre ventilasjon og brannsikring, samt åpning av deler av magasin for publikum. Bydelsbiblioteket i Åsane flyttet inn i nye lokaler i kulturhuset i bydelen i 2020, samme år åpnet Laksevåg bibliotek, mens Loddefjord bydelsbibliotek ble oppgradert i 2024 og bydelsbiblioteket i Fyllingsdalen i 2025. Barnas BibLab er forbeholdt barn i alderen 6-13 år og åpnet i 2019.

Hovedbiblioteket har på grunn av byggearbeider hatt store deler av publikumsarealet avstengt i 2025 og deler av samlingen utilgjengelig for utlån, men har hatt 415714 besøkende, som tilsvarer 36 prosent av det totale besøket, og 235271 førstegangslån av fysiske medier, som tilsvarer 30 prosent av utlånet. Hovedbiblioteket hadde 967 arrangementer med til sammen tett oppunder 31800 deltakere.

Hovedbiblioteket yter en rekke fellestjenester til lokalbibliotekene, som innkjøp, bokregistrering, klargjøring av nye bøker, felles utviklingsprosjekter, arrangementsbooking og IT/AV-tjenester.

Bibliotekene har felles fagsystem, selvbetjeningsautomater, selvbetjent betalingsløsning for utskrifter og publikums-pcer. Hovedbiblioteket og Åsane har også automatisert sorteringsanlegg for innlevert materiale. Bibliotekenes samlede bok- og mediesamling flyter fritt mellom bibliotekene med transport fire dager i uken.

7.2 Bærum bibliotek

Antall innbyggere pr 1.1.2026: 133 228

Bærum bibliotek består av hovedbibliotek på Bekkestua, samt fem lokalbibliotek i Sandvika, på Rykkinn, på Eiksmarka, på Høvik og på Fornebu. Bærum bibliotek har også ansvar for drift av fengselsbiblioteket på Ila. Alle bibliotekene er meråpne, slik at lokalene kan benyttes av personer over 18 år mellom klokken 08.00 og 22.00 syv dager i uken.

Bibliotek i kommunen	6
Antall meråpne bibliotek i kommunen	6
Samlet bibliotekareal i kommunen	5 246 m^2
Netto driftsutgifter pr. innbygger	382 kr
Medie- og lønnsutgifter pr. innbygger	353 kr
Samling og aktivitet	
Bestand fysiske medier	202 924
Bibliotekbesøk	586 039
Bibliotekbesøk pr. innbygger	4,4
Førstegangstlån fysiske medier	395 651
Førstegangsutlån fysiske medier pr. innbygger	3,0
Utlån e-bøker, e-lydbøker og e-film	53 627
Utlån e-bøker, e-lydbøker og e-film pr. innbygger	0,4
Arrangementer	564
Deltakere på arrangementer	16 964

Hovedbiblioteket på Bekkestua ligger midt i kommunen, og står for 43 prosent av kommunens bibliotekbesøk, og nær halvparten av utlånet. Hovedbiblioteket yter en rekke fellestjenester til lokalbibliotekene, som innkjøp, bokregistrering, klargjøring av nye bøker, felles utviklingsprosjekter og IT. Bybiblioteket sentralt i Sandvika er et av landets største lokalbibliotek med 144 531 besøk og 77 563 utlån i 2025.

Alle de seks bibliotekene i Bærum har svært høy automatiseringsgrad med felles fagsystem, selvbetjeningsautomater, selvbetjent betalingsløsning for utskrifter, publikumspcer og meråpent-løsning. De to største bibliotekene har også automatisert sorteringsanlegg for innlevert materiale. Bærum biblioteks samlede bok- og mediesamling flyter fritt mellom bibliotekene med transport opptil fem dager i uken.

I henhold til Bibliotekplanen[17], ble lokalbibliotekene på Høvik og Eiksmarka pusset opp i 2023, og lokalbiblioteket i Sandvika ble utvidet til 1. etasje samme år. I 2024 åpnet nytt lokalbibliotek

[17] https://issuu.com/barum0/docs/b_rum_bibliotekplan

7.3 Drammensbiblioteket

Innbyggere i kommunen pr 1. januar 2026: 106 013

Bibliotekstruktur: Ett hovedbibliotek, tre avdelinger

Hovedbiblioteket ligger på Union Brygge i et bygg som kombinerer moderne arkitektur med de historiske papirfabrikkene på Papirbredden. Biblioteket er over tre etasjer og en frittstående silo. Det deler bygget med blant andre Universitetet i Sørøst Norge (USN). Biblioteket flyttet inn i 2007 og har hatt flere større oppussinger siden den gang. Sist ute var den nye voksen- og ungdomsavdelingen som stod ferdig i august 2025.

Bibliotek i kommunen	4
Antall meråpne bibliotek i kommunen	3
Samlet bibliotekareal i kommunen	5 805 m^2
Netto driftsutgifter pr. innbygger	328 kr
Medie- og lønnsutgifter pr. innbygger	267 kr
Samling og aktivitet	
Bestand fysiske medier	130 838
Bibliotekbesøk	592 502
Bibliotekbesøk pr. innbygger	5,6
Førstegangstlån fysiske medier	186 975
Førstegangsutlån fysiske medier pr. innbygger	1,7
Utlån e-bøker, e-lydbøker og e-film	26 752
Utlån e-bøker, e-lydbøker og e-film pr. innbygger	0,25
Arrangementer	1 048
Deltakere på arrangementer	25 241

Fjell Familiebibliotek ligger i Knutepunkt Fjell og åpnet i nytt bygg november 2019. Biblioteket deler bygget med ungdomsklubb, innbyggertorg, frivilligsentral og er på formiddagene skolebibliotek for Fjell skole. *Svelvik bibliotek* ligger i Knutepunkt Svelvik. Bygget huser også kulturskolesatellitt og innbyggertorg. Det ligger nært både skoler, helsestasjon og BUA. *Mjøndalen bibliotek* ligger sentralt i Mjøndalen med nærhet til skoler og i gangavstand til togstasjonen.

7.4 Kristiansand folkebibliotek

Innbyggere i kommunen pr 1. januar 2026: 119 287

Kristiansand folkebibliotek består av hovedbiblioteket, tre filialer, tre kombinasjonsbibliotek og ett prosjektbibliotek.

Bibliotek i kommunen	8
Antall meråpne bibliotek i kommunen	3
Samlet bibliotekareal i kommunen	7 685 m^2
Netto driftsutgifter pr. innbygger	371 kr
Medie- og lønnsutgifter pr. innbygger	308 kr
Samling og aktivitet	
Bestand fysiske medier	283 374
Bibliotekbesøk	581 413
Bibliotekbesøk pr. innbygger	4,9
Førstegangsutlån fysiske medier	392 153
Førstegangsutlån fysiske medier pr. innbygger	3,3
Utlån e-bøker, e-lydbøker og e-film	30 064
Utlån e-bøker, e-lydbøker og e-film pr. innbygger	0,25
Arrangementer	786
Deltakere på arrangementer	24 656

Hovedbiblioteket er plassert midt i sentrum, nær offentlig kommunikasjon og gågate. Biblioteket har tre etasjer, Kristiansand kunsthall holder til i 4.-5. etasje, og bygningen er gitt benevnelsen Kunsten og litteraturens hus. Ved en delvis modernisering og ombygging i 2016-2017, fikk biblioteket et arrangementsrom i første underetasje. Det er stort behov for ytterligere modernisering og rehabilitering i årene som kommer. Hovedbiblioteket er meråpent hver dag fra klokken 07.00 til klokken 22.00.

Vågsbygd bibliotek flyttet inn i nye og større lokaler i 2009 (del av kultursenter/ kjøpesenter). Tangvall bibliotek holder til i det tidligere rådhuset i Søgne kommune (modernisert og totalrenovert i 2013). Både Vågsbygd og Tangvall bibliotek er meråpne. Nodeland bibliotek holder til i det tidligere rådhuset i Songdalen kommune (nytt i 2010). Kombinasjonsbibliotekene Flekkerøy, Hellemyr og Finsland bibliotek deler lokale og samling med hvert sitt barneskolebibliotek. Alle filialene ligger vest for sentrum.

Øst i kommunen åpnet i 2025 prosjektbiblioteket Demo Rona. Kommunen har vedtatt å erstatte dette med en fullverdig bibliotekfilial i 2028 (leide lokaler i et nybygg som er under planlegging).

7.5 Lillestrømbibliotekene

Innbyggere i kommunen pr 1. januar 2026: 96 771

Lillestrømbibliotekene består av seks bibliotek. Ett nytt bybliotek i Lillestrøm by og fem lokalbibliotek på Strømmen, Fetsund, Frogner, Skedsmokorset og Sørumsand. Lillestrøm bibliotek er betjent mandag til fredag fra klokken 08 til klokken 22 og i tidsrommet 10 til 16 i helgene. I tillegg er det i ukedagene meråpent for personer over 18 år fra kl. 06. De andre bibliotekene har noe varierende åpningstider og foruten Fetsund er alle meråpne mellom kl. 06 og 22/23 syv dager i uken.

Bibliotek i kommunen	6
Antall meråpne bibliotek i kommunen	5
Samlet bibliotekareal i kommunen	6 721 m^2
Netto driftsutgifter pr. innbygger	436 kr
Medie- og lønnsutgifter pr. innbygger	377 kr
Samling og aktivitet	
Bestand fysiske medier	122 172
Bibliotekbesøk	652 299
Bibliotekbesøk pr. innbygger	6,74
Førstegangstlån fysiske medier	216 922
Førstegangsutlån fysiske medier pr. innbygger	2,3
Utlån e-bøker, e-lydbøker og e-film	20 006
Utlån e-bøker, e-lydbøker og e-film pr. innbygger	0,2
Arrangementer	1 158
Deltakere på arrangementer	29 578

Lillestrømbibliotekene opererer ikke med et hovedbibliotek, men når det i denne rapporten refereres til hovedbibliotek omtales Lillestrøm bibliotek. Lillestrøm bibliotek står for en tredjedel av utlånet. I 2025 hadde Lillestrøm bibliotek 417 485 besøkende, noe som tilsvarer 64 prosent av det totale besøket. Bybiblioteket har langt flere arrangementer enn de andre bibliotekene og de største utviklingsprosjektene er forankret her.

Strømmen bibliotek ligger sentralt plassert i Strømmen sentrum. Biblioteket er en mediesentral for alle bibliotekene i kommunen og klargjør bøker og medier før de blir sendt ut. Biblioteket er også leverandør av bøker og medier til barnehager, skoler, voksenopplæringen og landets andre bibliotek. Biblioteket har derfor en større, mer allsidig og bredere samling enn de andre bibliotekene.

Skedsmokorset bibliotek ble flyttet til nyoppussede lokaler i Skedsmo senter høsten 2024. Frogner bibliotek er samlokalisert med skolen og kultursenteret på Frogner. Sørumsand bibliotek ligger midt i tettstedets sentrum og Fetsund bibliotek ligger enn så lenge i et gammelt herredshus litt utenfor Fetsund sentrum. sAlle de seks bibliotekene i Lillestrøm har svært høy automatiseringsgrad med felles fagsystem, selvbetjeningsautomater, nettbasert rombooking, selvbetjent betalingsløsning for utskrifter, publikums-pcer og meråpen løsning.

7.6 Deichman, Oslo

Antall innbyggere pr 1.1.2026: 728 714

Deichman bibliotek er Oslo kommunes folkebibliotek. I 2025 besto Deichman av hovedbibliotek, 18 lokalbibliotek, 2 BIBLO (spesialbibliotek for ungdom), 2 DEMO-bibliotek og 2 fengselsbibliotek.s

Bibliotek i kommunen	22
Antall meråpne bibliotek i kommunen	14
Samlet bibliotekareal i kommunen	32 912 m^2
Netto driftsutgifter pr. innbygger	455 kr
Medie- og lønnsutgifter pr. innbygger	414 kr
Samling og aktivitet	
Bestand fysiske medier	950 264
Bibliotekbesøk	5 875 432
Bibliotekbesøk pr. innbygger	8,0
Førstegangstlån fysiske medier	1 958 599
Førstegangsutlån fysiske medier pr. innbygger	2,7
Utlån e-bøker, e-lydbøker og e-film	347 102
Utlån e-bøker, e-lydbøker og e-film pr. innbygger	0,5
Arrangementer	12 107
Deltakere på arrangementer	327 167

Oslo kommune har gjennomført en stor satsning på folkebibliotekene siden forrige storbybibliotekundersøkelse ble gjennomført i 2015. Meråpent ble gradvis innført fra 2015, og tilbys i dag ved de fleste av Deichmans lokalbibliotek. Åpningen av nytt hovedbibliotek i Bjørvika i 2020 ble en stor suksess. I tillegg har flere av Deichmans lokalbibliotek blitt pusset opp, og nye tjenestekonsepter blitt testet ut. Til sammen har dette medført en formidabel besøksvekst. Besøk pr. innbygger i Oslo økte fra 3.3 i 2015 til 8.0 i 2025, noe som tilsvarer en økning på 242 prosent siden forrige Storbybibliotekundersøkelse ble gjennomført.

Utlån pr. innbygger i Oslo var nedadgående fra 3.9 i 2015 og frem mot pandemiårene. Dette må sees i sammenheng med nye medievaner og at tilbudet av kommersielle tjenester for e-bøker, lydbøker og strømming av film ble stadig mer tilgjengelige for folk flest. Siste normalår før pandemien (2019) var utlån pr. innbygger nede i 2.2. Etter pandemien har Deichman snudd trenden, og utlånet økt år for år. I 2025 var utlån per innbygger oppe i 2.7, hvis man kun ser på fysiske medier, eller 3.2, hvis man regner med digitalt utlån. Deichman arbeider kontinuerlig med å videreutvikle sentrale systemer og teknisk utstyr for å effektivisere og optimalisere tjenestetilbudet, med særlig vekt på løsninger som fremmer selvbetjening for brukerne og forenkling av arbeidsprosesser. Dette har vært en viktig forutsetning for å tåle den store økningen i pågang Deichman har opplevd de siste årene.

Foto: Kristian Ulyses Andaur

7.7 Sølvberget bibliotek og kulturhus, Stavanger

Innbyggere i kommunen pr 1. januar 2026: 151 669

Stavanger bibliotek består av hovedbiblioteket på Sølvberget, samt tre lokalbibliotek på Madla, Rennesøy og Finnøy. Alle bibliotekene er meråpne for personer over 16 år syv dager i uken.

Bibliotek i kommunen	4
Antall meråpne bibliotek i kommunen	4
Samlet bibliotekareal i kommunen	7 217 m^2
Netto driftsutgifter pr. innbygger	372 kr
Medie- og lønnsutgifter pr. innbygger	373 kr
Samling og aktivitet	
Bestand fysiske medier	33 7235
Bibliotekbesøk	1 429 109
Bibliotekbesøk pr. innbygger	9,4
Førstegangstlån fysiske medier	45 3367
Førstegangsutlån fysiske medier pr. innbygger	3,0
Utlån e-bøker, e-lydbøker og e-film	70 977
Utlån e-bøker, e-lydbøker og e-film pr, innbygger	0,5
Arrangementer	2 357
Deltakere på arrangementer	73 541

Hovedbiblioteket på Sølvberget ligger midt i sentrum, og står for 87 prosent av besøkstallene og 73 prosent av utlånet. Sølvberget er en sentral møteplass i sentrum av Stavanger. Biblioteket består av fire etasjer, og i bygget ligger det også tre kafeer, Stavanger kino og, frem til 2026, Sølvberget galleri. På Sølvberget finner en også ICORN, administrasjonen for det globale nettverket av fribyer.

Filialen på Madla ble pusset opp og ombygd i 2022 – 2023. Gjenåpningen ble en stor suksess. I 2025 hadde filialen 95 283 utlån og 152 485 besøk.

I 2025 ble Sølvberget galleri lagt ned. Det har ført til store endringer i plassering av samlingen og bruk av lokalene på Sølvberget etter at storbyundersøkelsen 2025 ble utført. Det satses særlig på barne- og ungdomsavdelingen som har fått større plass og skal få et løft med ny scenografi og muligheter for formidling av samlingen.

Arrangementer er en sentral del av virksomheten til Sølvberget bibliotek og kulturhus. Blant dem er bokpratene som arrangeres en gang i uken, stort sett med over 400 deltakere, og i september arrangeres Litteratur- og ytringsfrihetsfestivalen Kapittel.

Foto: Anne Lise Norheim

7.8 Tromsø bibliotek og byarkiv

Innbyggere i kommunen pr 1. januar 2026: 79 943

Tromsø bibliotek og byarkiv består av hovedbiblioteket i sentrum, to byfilialer i Kroken og Tromsdalen, en bokbuss samt to mindre distriktfilaler. Hovedbiblioteket og byfilialene er meråpne 07.00-22.00 alle dager. Hovedbiblioteket har betjent åpningstid syv dager i uken.

Bibliotek i kommunen	5
Antall meråpne bibliotek i kommunen	3
Samlet bibliotekareal i kommunen	4 360
Netto driftsutgifter pr. innbygger	*
Medie- og lønnsutgifter per innbygger	*
Samling og aktivitet	
Bestand fysiske medier	244 400
Bibliotekbesøk	556 184

Bibliotekbesøk pr. innbygger	7
Førstegangstlån fysiske medier	227 699
Førstegangsutlån fysiske medier pr. innbygger	2,85
Utlån e-bøker, e-lydbøker og e-film	29 346
Utlån e-bøker, e-lydbøker og e-film pr. innbygger	0,37
Arrangementer	1 027
Deltakere på arrangementer	21 177

* Tall mangler, kommunen har ikke levert regnskapet

Hovedbiblioteket er plassert midt i sentrum, og står for 90prosent av bibliotekbesøket i kommunen og ca. 72prosent av det totale utlånet.

Alle bibliotekene i kommunen bruker utlånsautomater og alle, bortsett fra distriktsfilialene, har felles biblioteksystem hvor brukerne fritt kan bestille bøker fra alle avdelinger med budtjeneste to ganger i uken.

I 2027 åpner en ny byfilial på Kvaløya.

Foto: Lene Regine Kjølaas

7.9 Trondheim folkebibliotek

Innbyggere i kommunen pr 1. januar 2026: 218 460

Trondheim folkebibliotek består av hovedbiblioteket i Midtbyen, samt bydelsbibliotek på Saupstad, Heimdal, Byåsen, Klæbu, Moholt, Risvollan, Ranheim og Buran (renoveres 2026). Trondheim folkebibliotek har også ansvar for drift av fengselsbiblioteket på Tunga. Syv av bydelsbibliotekene er meråpne (ubetjente), slik at lokalene kan benyttes av personer over 15 år mellom klokken 07.00 og 23.00 syv dager i uken.

Foto: Trondheim folkebibliotek

Bibliotek i kommunen	9
Antall meråpne bibliotek i kommunen	7
Samlet bibliotekareal i kommunen	10 285 m^2
Netto driftsutgifter pr. innbygger	272 kr
Medie- og lønnsutgifter pr. innbygger	279 kr
Samling og aktivitet	
Bestand fysiske medier	362 571
Bibliotekbesøk	1 118 646
Bibliotekbesøk pr. innbygger	5,12

Førstegangstlån fysiske medier	673 032
Førstegangsutlån fysiske medier pr. innbygger	3,1
Utlån e-bøker, e-lydbøker og e-film	104 804
Utlån e-bøker, e-lydbøker og e-film pr. innbygger	0,48
Arrangementer	1 651
Deltakere på arrangementer	59 731

Hovedbiblioteket i Midtbyen ligger sentralt plassert midt i byens historiske sentrum, og står for 38 prosent av kommunens bibliotekbesøk og 34 prosent av utlånet. Hovedbiblioteket yter en rekke fellestjenester til bydelsbibliotekene, som innkjøp, bokregistrering, klargjøring av nye bøker, felles utviklingsprosjekter og IT. Bydelsbiblioteket på Moholt er plassert midt i en studentby og er et av de travleste bydelsbibliotekene i landet med 161413 besøk i 2025.

Alle de ni bibliotekene i Trondheim har høy automatiseringsgrad. Desember 2025 ble landets nest største sorteringsanlegg installert med 72 sorteringer. Trondheim folkebiblioteks samlede bok- og mediesamling flyter fritt mellom bibliotekene med transport fem dager i uken. Sentral sortering er innført i april 2026.

Trondheim fikk sin første bibliotekplan[18] i 2023. I 2023 åpnet Buran testbibliotek i et nedlagt helse- og velferdssenter i en bydel med områdeløft. I 2024 ble det vedtatt bygging av et nytt bydelsbibliotek på Heimdal. Biblioteket blir sentralt i byutviklingen. Med flytting av sorteringsanlegget på hovedbiblioteket, blir det plass til ny scene og nyoppusset barne- og ungdomsavdeling i løpet av 2026.

[18] https://biblioteket.trondheim.kommune.no/globalassets/50-biblioteket/pdf/tfb_bibliotekplan_a4_web.pdf

Referanser

ABM utvikling,. (2008). *Hvem er de og hvor går de?: Brukeratferd i norske storbybibliotek*. ABM-utvikling.

Andel, Pek Van. (1994). Anatomy of the unsought Finding. Serendipity: Orgin, history, domains, traditions, appearances, patterns and programmability. *The British Journal for the Philosophy of Science*, *45*(2), 631–648. https://doi.org/10.1093/bjps/45.2.631

Audunson, R., & Aabø, S. (2013). From Collections to Connections: Building a Revised Platform for Library and Information Science. *Information Research*, *18*(3). https://informationr.net/ir/18-3/colis/paperC29.html

Blatt, D., Maloney, E. K., Pawelski, James O., & Cotter, Katherine N. (u.å.). *Libraries & Well-Being: A Case Study from The New York Public Library*. Hentet https://www.nypl.org/sites-drupal/default/files/2024-11/Libraries_and_Well-Being_A_Case_Study_from_The_New_York_Public_Library_accessible.pdf

Blaabæk, E. H., Friedman, S., Jæger, M. M., & Reeves, A. (2026). How are cultural tastes stratified? Evidence from library borrowing for the entire population of Denmark. *European Sociological Review*, *42*(2), 253–267. https://doi.org/10.1093/esr/jcaf041

Colbjørnsen, T., Larsen, H., Tallerås, K., & Liguzinski, M. (2024). Extending the media welfare state: The role of libraries in the Nordic countries. I J. L. P. Jakobsson &. F. Stiernstedt (Red.), *The Future of the Nordic Media Model: A Digital Media Welfare State?* (1. utg., s. 299–316). Nordicom, University of Gothenburg. DiVA. https://doi.org/10.48335/9789188855893-14

Fagerlid, C. (2020). Democratic coexistence, tiny publics and participatory emancipation at the public library. I *Libraries, Archives and Museums as Democratic Spaces in a Digital Age*. De Gruyter Saur. https://doi.org/10.1515/9783110636628

Folkebiblioteksloven. (2013). *Lov om folkebibliotek* (LOV-2013-06-21-95). Lovdata. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1985-12-20-108

Grøndahl Larsen, A. (2025). Connecting to local publics through media: An in-depth study of local media use and public connection. *Digital Journalism*, 1–18. https://doi.org/10.1080/21670811.2025.2569778

Henningsen, E., Håkonsen, L., & Løyland, K. (2017). From institutions to events: Structural change in Norwegian local cultural policy. *International Journal of Cultural Policy*, *23*(3), 352–371. https://doi.org/10.1080/10286632.2015.1056174

Høivik, T. (2014). Tracking the traffic in modern libraries. *Journal of Library Administration*, *54*(6), 529–541. lxh (98530806). https://doi.org/10.1080/01930826.2014.953396

Jochumsen, H., Hvenegaard Rasmussen, C., & Skot-Hansen, D. (2012). The four spaces: A new model for the public library. *New Library World*, *113*(11/12), 586–597. https://doi.org/10.1108/03074801211282948

Kultur- og likestillingsdepartementet. (2023). *Rom for demokrati og dannelse: Utvidet nasjonal bibliotekstrategi – ut 2025* (Strategi V-1045 B). Kultur- og likestillingsdepartementet. https://www.regjeringen.no/contentassets/e22ed9ad6d0d409a87398712d5ceb4fb/no/pdfs/nasjonal-bibliotekstrategi.pdf

Larsen, H. (2024). Managing Norwegian public libraries as civil public spheres: Recent controversies. *Journal of Documentation*, *80*(1), 116–130. https://doi.org/10.1108/JD-02-2023-0036

Larsen, H., Anderson, A., Fagerlid, C., & Straume, I. (Red.). (2017). *Det åpne bibliotek*. Cappelen Damm Akademisk/NOASP. https://doi.org/10.23865/noasp.20

Liguzinski, M., Colbjørnsen, T., & Tallerås, K. (2025). Perceptions of e-lending in Scandinavian libraries: Tension and harmony between institutional logics. *International Journal of Cultural Policy*, *31*(7), 898–913. https://doi.org/10.1080/10286632.2024.2402902

Moe, H. (2020). Distributed readiness citizenship: A realistic, normative concept for citizens' public connection. *Communication Theory*, *30*(2), 205–225. https://doi.org/10.1093/ct/qtz016

Nissen, A.-S. E., & Kann-Rasmussen, N. (2025). The public library "for all"? A typology of the ranging notions of " for all" in public libraries in Norway and Denmark. *Journal of Documentation*, *81*(1), 285–300. https://doi.org/10.1108/JD-05-2024-0109

Nissen, A.-S. E., & Larsen, H. (2026). Performances of neutrality: Audiences' perceptions of public library legitimacy. *The Library Quarterly*, *96*(2), 160–178. https://doi.org/10.1086/739800

Oldenburg, R. (1999). *The Great Good Place*. (Opprinnelig verk utgitt Marlowe & Company)

Sentio Research Norge AS. (2017). *Hvem er de og hva gjør de?: Brukeratferd i norske storbybibliotek 2015*. Bergen offentlige bibliotek. https://issuu.com/bergenbibliotek/docs/brukeradferd_rapport_book_web/1

Soelseth, C. H., Bøyum, I., Colbjørnsen, T., Pharo, N., & Tallerås, K. (2025). Public libraries on TikTok – emerging platform vernaculars of communication and distribution. *Information, Communication & Society*, *28*(14), 2521–2540. https://doi.org/10.1080/1369118X.2025.2461644

St.meld. nr. 23 (2008-2009). (2008). *Bibliotek—Kunnskapsallmenning, møtestad og kulturarena i ei digital tid*. Kulturdepartementet. https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-23-2008-2009-/id555516/?ch=1

Syvertsen, T., Enli, G., Mjøs, O. J., & Moe, H. (2014). *The media welfare state: Nordic media in the digital era*. University of Michigan Press. JSTOR. https://doi.org/10.2307/j.ctv65swsq

Aabø, S., Audunson, R., & Vårheim, A. (2010). How do public libraries function as meeting places? *Library & Information Science Research*, *32*(1), 16–26. https://doi.org/10.1016/j.lisr.2009.07.008

Vedlegg 1: Spørreskjema til Storbybibliotekundersøkelsen 2025

Undersøkelsen var digital, gjennomført med Nettskjema. Gjengivelsen her er tilpasset et tekstdokument.

Kjære bibliotekbruker

I samarbeid med åtte andre storbybibliotek og OsloMet gjennomfører vi en undersøkelse for å forbedre bibliotektjenestene og tilpasse oss brukernes behov.

Vi ønsker din tilbakemelding for å få innsikt i brukeradferd og ønsker, slik at vi kan utvikle bedre og mer målrettede tjenester i biblioteket. For å svare må du være over 15 år. Spørreundersøkelsen er delt inn i tre deler og besvarelsen vil ta i 8-10 minutter. Svarene dine vil være anonyme og kan ikke spores tilbake til deg, legg heller ikke inn noen personopplysninger om deg selv eller andre i tekstfeltene. Takk for at du tar deg tid til å gjøre biblioteket bedre! Med vennlig hilsen biblioteket **Bibliotekbruk** r Vi ønsker først å stille deg noen spørsmål om ditt besøk i biblioteket og hva som er viktig for deg. **Hvilket bibliotek har du besøkt flest ganger det siste året?** r*<alle bibliotek i kommunen listes opp>*

Hvor ofte vil du anslå at du besøker biblioteket fysisk?

- Daglig
- Ukentlig
- Månedlig
- Flere ganger i halvåret
- Årlig
- Sjeldnere enn årlig
- Aldri

Når besøker du biblioteket?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Daglig eller Ukentlig eller Månedlig eller Flere ganger i halvåret eller Årlig eller Sjeldnere enn årlig» er valgt i spørsmålet «Hvor ofte vil du anslå at du besøker biblioteket fysisk?»

- Flere valg mulig
- På hverdager i åpningstiden
- I helgene i åpningstidene
- Utenfor vanlig åpningstid (meråpent)

Hvor lenge pleier du å være i biblioteket ved hvert besøk?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Daglig eller Ukentlig eller Månedlig eller Flere ganger i halvåret eller Årlig eller Sjeldnere enn årlig» er valgt i spørsmålet «Hvor ofte vil du anslå at du besøker biblioteket fysisk?»

- Mindre enn 10 minutter
- 10-30 minutter
- 30-60 minutter
- 1-2 timer
- Over 2 timer

Hvilke av disse utsagnene beskriver din bibliotekbruk best? Velg de alternativene som du kjenner deg mest igjen i.

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Daglig eller Ukentlig eller Månedlig eller Flere ganger i halvåret eller Årlig eller Sjeldnere enn årlig» er valgt i spørsmålet «Hvor ofte vil du anslå at du besøker biblioteket fysisk?»

Flere valg mulig

- Jeg låner eller leverer bøker og annet materiale jeg finner i biblioteket
- Jeg leser i bibliotekets aviser/tidsskrifter/bøker
- Jeg bruker bibliotekets PC / nettbrett
- Jeg kobler meg på bibliotekets internett
- Jeg bruker bibliotekets skriver eller kopimaskin
- Jeg bruker biblioteket til å jobbe eller studere
- Jeg bruker biblioteket til å slappe av eller treffe andre
- Jeg deltar på kulturarrangementer
- Jeg deltar på samtale- eller debattarrangementer
- Jeg deltar på andre arrangementer (kurs, leksehjelp, språkkafe e.l.)
- Annet (kommentarfelt)

Annet:

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Annet (kommentarfelt)» er valgt i spørsmålet «Hvilke av disse utsagnene beskriver din bibliotekbruk best? Velg de alternativene som du kjenner deg mest igjen i.»

Pleier du å besøke biblioteket alene og/eller sammen med andre?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Daglig eller Ukentlig eller Månedlig eller Flere ganger i halvåret eller Årlig eller Sjeldnere enn årlig» er valgt i spørsmålet «Hvor ofte vil du anslå at du besøker biblioteket fysisk?»

- Velg de alternativene du kjenner deg mest igjen i. Flere valg mulig
- Jeg drar alene på biblioteket
- Jeg er som regel på biblioteket sammen med barn (i fritiden)
- Jeg er som regel på biblioteket i jobb med barnehagebarn, elever, studenter, kursdeltakere e.l.
- Jeg er som regel på biblioteket sammen med venner eller andre jeg kjenner fra før

- Jeg kommer av og til i kontakt med andre bibliotekbrukere jeg ikke kjenner fra før

Hvor gamle er barna du besøker biblioteket sammen med?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Jeg er som regel på biblioteket sammen med barn (i fritiden)» er valgt i spørsmålet «Pleier du å besøke biblioteket alene og/eller sammen med andre?»

Flere valg mulig

- Barnehagealder
- Småskolealder (1-4 klasse)
- Mellomtrinnet (5-7 klasse)
- Ungdomsskolen (8-10 klasse)
- Videregående eller eldre

Hva er de viktigste tilbudene i biblioteket for deg?

Velg de alternativene som er viktigst for deg. Flere valg mulig.

- Ligger i mitt nærområde
- Enkel adkomst og tilgjengelighet
- Attraktive lokaler
- Lange åpningstider
- Soner med lavt støynivå
- Ansatte som har kompetanse og tid til å hjelpe meg
- Stort utvalg av bøker, lydbøker, musikk, film, aviser
- Tilgang på digitale bøker og andre medier
- Kulturarrangement
- Samtale- og debattarrangementer
- Andre arrangementer, som kurs, leksehjelp, språkkafe e.l.
- Gode steder å henge / sitte
- Datamaskiner jeg kan bruke
- Tilgang til kopimaskin / skriver / skanner
- Gratis internett (wifi) som jeg kan koble meg til
- Arbeidsplasser, leseplasser, møterom
- At det er gratis
- Beliggenhet i nærheten av andre kommunale tjenester
- Meråpent som gir meg tilgang utenfor betjent åpningstid

Vi vil gjerne vite hvor fornøyd du er med de tjenestene som er viktigst for deg.
Hvilke spørsmål som kommer opp er avhengig av hva som er krysset av på «Hva er de viktigste tilbudene for deg».

Alle svaralternativer under har samme svaralternativer: Svært fornøyd, Fornøyd, Nøytral, Misfornøyd, Svært misfornøyd. For respondenter som svarte Misfornøyd eller Svært Misfornøyd kom det opp et tekstfelt hvor de kunne utdype svaret.

- Hvor fornøyd er du med bibliotekets beliggenhet?
- Hvor fornøyd er du med adkomsten til biblioteket?
- Hvor fornøyd er du med bibliotekets lokaler?
- Hvor fornøyd er du med bibliotekets åpningstider?
- Hvor fornøyd er du med støynivået på biblioteket?
- Hvor fornøyd er du med de ansattes kompetanse og tid til å hjelpe?
- Hvor fornøyd er du med utvalget av bøker / lydbøker / musikk / film / aviser?
- Hvor fornøyd er du med tilgangen på digitale bøker og andre medier?
- Hvor fornøyd er du med tilbudet av kulturarrangementer?
- Hvor fornøyd er du med tilbudet av samtale- og debattarrangementer?
- Hvor fornøyd er du med tilbudet av andre arrangementer, som kurs, leksehjelp, språkkafe .l.?
- Hvor fornøyd er du med gode steder å henge / sitte?
- Hvor fornøyd er du med tilgang til datamaskiner?
- Hvor fornøyd er du med tilgang til kopimaskin / skriver / skanner?
- Hvor fornøyd er du med tilgang til internett (wifi)?
- Hvor fornøyd er du med tilgang til arbeidsplasser, leseplasser, møterom?
- Hvor fornøyd er du med nærheten til andre kommunale tjenester?
- Hvor fornøyd er du med meråpent - tilgang utenfor betjent åpningstid?

Hvilke bibliotek har du besøkt det siste året
<alle bibliotek i kommunen listes opp>

Har du benyttet noen av disse digitale bibliotektjenestene?
Her vil vi gjerne vite litt om din bruk av de digitale bibliotektjenestene på nettsiden eller i app. Flere valg mulig

- Jeg har bestilt / reservert litteratur eller medier for lån
- Jeg har fornyet bøker og annet materiale
- Jeg har deltatt på digitale arrangementer
- Jeg har lest digitale aviser eller blader (i PressReader eller lignende)
- Jeg har lånt e-bøker og / eller e-lydbøker (i BookBites, Libby eller lignende)
- Jeg har sett dokumentarer eller filmer på PC / nettbrett / telefon (i Filmoteket, MPLC e.l.)
- Ingen av disse

Hvor fornøyd er du totalt sett med bibliotektilbudet i kommunen?

- Svært fornøyd
- Fornøyd
- Nøytral
- Misfornøyd
- Svært misfornøyd

For respondenter som svarte Misfornøyd eller Svært Misfornøyd kom det opp et tekstfelt hvor de kunne utdype svaret.

Bibliotekets betydning

Dette er del to av tre. Her vil vi gjerne vite mer om hva biblioteket betyr for deg.

I hvilken grad oppfatter du biblioteket som ...?

Alle svaralternativer under har samme svaralternativer: I svært liten grad, I noen grad, Nøytral, I stor grad, I svært stor grad

- en kunnskaps- og læringsarena
- et kultur- og litteraturhus
- en møteplass
- et aktivitetssenter

Hvilke av disse alternativene er relevante for at du skal besøke biblioteket?

Flere valg mulig

- Jeg vil få et avbrekk i hverdagen
- Jeg vil låne en eller flere bøker, spill eller medier
- Jeg trenger datahjelp
- Jeg vil få hjelp med offentlige papirer eller skjema
- Jeg trenger å konsentrere meg
- Jeg ønsker å lære noe nytt
- Jeg vil bli kjent med nye mennesker
- Jeg vil finne på noe med familie eller venner
- Jeg vil bli inspirert
- Ingen av disse

Vennligst ta stilling til følgende: Etter å ha besøkt biblioteket føler jeg meg ...

Alle svaralternativer under har samme svaralternativer: I svært liten grad, I noen grad, Nøytral, I stor grad, I svært stor grad

- engasjert / inspirert
- sliten / stresset
- som en del av et fellesskap
- sett og hørt
- oversett
- tilfreds med å ha oppnådd noe
- avslappet
- som før

Ta stilling til følgende: Biblioteket har vært viktig for ...
Alle svaralternativer under har samme svaralternativer: I svært liten grad, I noen grad, Nøytral, I stor grad, I svært stor grad

- meg som elev / student
- mitt arbeid og min karriere
- mitt sosiale liv
- å utvikle min innsikt og forståelse
- å utvikle mine praktiske ferdigheter
- meg generelt i livet, hvor bra jeg har det

Hvilke andre kulturtilbud har du besøkt i året som gikk?
Velg alle du har vært på i 2025. Flere valg er mulig.

- Teater / musikal / opera / ballett
- Konsert / festival
- Kino
- Museum / kunstutstilling
- Tro / livssynsmøte
- Idrettsarrangement
- Ingen av disse

Generelt

Til slutt vil vi gjerne vite litt om deg.

Kjønn

- Mann
- Kvinne
- Annet / ønsker ikke svare

Alder

- 15 - 18 år
- 19 - 30 år
- 31 - 45 år
- 46 - 60 år
- 61år og eldre

Hvor er du født?

- Norge
- Norden utenfor Norge
- Europa utenfor Norden
- Asia, inkludert Tyrkia og Russland
- Nord-Amerika
- Sør-Amerika
- Afrika
- Oseania

Hvor er dine foreldre født?
(to kryss mulig)

- Norge
- Norden utenfor Norge
- Europa utenfor Norden
- Asia, inkludert Tyrkia og Russland
- Nord-Amerika
- Sør-Amerika
- Afrika
- Oseania

I hvilken kommune bor du?
Skriv inn de første bokstavene...
<alle landets kommuner listes>

Hvilket postnummer er det der du bor?

Hva er din høyest fullførte utdanning?

- Grunnskole (Barneskole / Ungdomsskole)
- Videregående skole (inkl. tidligere yrkesskole) Fagskole, fagbrev / svennebrev og annen 1-2 årig utdanning etter videregående skole
- Universitet / høyskole inntil 3 år (Bachelorgrad)
- Universitet / høyskole 4 år eller mer (Mastergrad eller høyere)

Hva beskriver hverdagen din best?

- Skoleelev/Student
- Yrkesaktiv
- Alderspensjonist
- Hjemmearbeidende
- Trygdet / langtidssyk / uføre
- Arbeidssøkende
- Annet / Vil ikke svare

Hvordan bor du?

- Bor hos mine foreldre / foresatte
- Bor med venner eller i kollektiv
- Bor med samboer / ektefelle uten barn
- Bor med samboer / ektefelle med barn
- Bor alene uten barn
- Bor alene med barn
- Annet / vil ikke svare

Samtykke
Ved at du sender inn skjemaet samtykker du til at dine svar benyttes til å analysere bibliotekbruken i storbybibliotek i Norge.

Svarene dine er anonyme og kan ikke spores tilbake til deg. **Tusen takk for at du ville delta i undersøkelsen! Hilsen <biblioteket>**

Vedlegg 2 Trafikktelling

I metoden “Tverrgående trafikktelling i bibliotek” bruker man et fast oppsett av soner og aktiviteter. Til Storbybibliotekprosjektet ble listen over både soner og aktiviteter gjennomgått og oppdatert i forhold til behovene til storbybibliotekene. Dette arbeidet ble gjort av en arbeidsgruppe fra deltakerbibliotekene. Nedenfor gjengis disse listene på venstre side i tabellen. I forbindelse med denne rapporten ble det behov for å slå sammen noen av sonene og aktivitetene for å kunne fremstille dem grafisk på en god måte. På høyre side i tabellen er det betegnelsen på de sammenslåtte sone- og aktivitetene oppgitt.

Soner ved telling	**Sammenslåtte soner til denne rapporten**
Skranke	Skranke
Inn- og utlånsautomater	Lån
Reserveringshylle	
Stasjonære PCer	Stasjonær pc
Utskrift	
Grupperom	Grupperom
Aviser	Avis og tidsskrift
Tidsskrifter	
Scene/formidlingsrom	Scene
Verksted	
Barn - førskolealder	Barneavdeling
Barn - skolealder – skjønn	
Barn - skolealder – fag	
Ungdom	Ungdom
Faglitteratur	Boksamling voksne
Skjønnlitteratur	
Lokalsamling	
Åpent magasin	
Spesialrom/spesialsone	
Studieplasser	Leseplasser
Sitteplasser	
Utstilling	Utstilling
Smakebiter	
Gangområde	Transit
Inngangssone	
Toaletter	
Heis	
Kafe/spisested	Spisested
Spillrom/spillsone	Spill

Aktivitetene:

Aktiviteter ved telling	Sammenslåtte aktiviteter til denne rapporten
Arbeider alene (ikke-digitalt)	Uten digital
Arbeider i gruppe (ikke-digitalt)	
Bærbar datamaskin eller nettbrett slått på alene	Bærbar pc
Bærbar datamaskin eller nettbrett slått på i gruppe	
Går eller står alene	Går
Går eller står i gruppe	
Kikker/browser alene	Hyllevandring
Kikker/browser i gruppe	
Kontakt med personalet alene	Personalkontakt
Kontakt med personalet i gruppe	
Lek alene	Lek
Lek i gruppe	
Sitter alene	Sitter uten medier
Sitter i gruppe	
Snakker i mobiltelefon eller spiller av lyd fra telefon eller pc	Lyd
Stasjonær datamaskin eller søketerminal alene	Stasjonær pc
Stasjonær datamaskin eller søketerminal i gruppe	
Uønskede aktiviteter	Uønsket
Venter i kø	Kø

For hver tellerunde ble innsamlede data lagret i en sentral database. Dataene ble, etter endt gjennomføring i alle bibliotek, eksportert i et format egnet til analyse. For hver tellerunde ble to tidspunkter logget: når runden starter, og når den er ferdig å «sendt inn». Alle observasjonene innen denne tellerunden ble da rapportert med disse to tidspunktene.

Beregning av Gjennomsnittlig oppholdstid (GOT)

Målet med denne beregningen er å anslå den gjennomsnittlige oppholdstiden per besøkende per dag (eller en annen beregnet periode). Den bruker tre datakilder:

- Trafikktellingsrunder gjennom dagen (antall runder og samlet antall “hoder” som er telt)
- Besøkende telt ved inngangen (totalt antall inn-passeringer i dørteller)
- Åpningstiden målt i minutter.

En utfyllende beskrivelse av hvordan dette gjøres finnes på nettsiden til trafikktellingene.

Vedlegg 3 Intervjuguide fokusgruppe-intervju

Kort presentasjon av intervjuer og prosjektet intervjuet inngår i.
Kort presentasjon av metoden:
Tidsramme – 1 til 1 ½ time
Personvern:
Taushetsplikt (derfor bruker vi kun fornavn)
Tilbaketrekning av bidrag (fram til publisering i april/mai 2026)
Start: Hver deltaker får arket Hva er det beste med biblioteket til utfylling. Ca 5 min

Temaer for diskusjon i fokusgruppa:

- Runde rundt bordet, alle sier litt kort om eget forhold til nn bibliotek
- Temaer for diskusjon om biblioteket nå (temaer bringes opp ved behov):
    - Har dere god oversikt over hvilke tjenester biblioteket tilbyr?
    - Hva av bibliotekets tjenester nå er dere særlig fornøyd med?
    - Hva av bibliotekets tjenester tenker dere kan bli bedre?
    - Er det noe av det dere kjenner til at biblioteket gjør i dag som de kan nedprioritere?
    - Hva synes dere om bibliotekets digitalt tilbud?
    - Markedsføring? Nettsider? Sosiale medier?
    - Tanker om arrangementene – f.eks. profil og om de er for alle?
    - Tema: Bibliotek
    - t og aktiv formidling?
    - Er biblioteket i nn like mye for alle, eller oppfatter dere at bibl har særlig fokus på enkelte brukergrupper? Hvilke?
- Bringe opp Folkebiblioteksloven 2014 og endret fokus til diskusjon
- Biblioteket framover – mulige temaer:
    - Hva ønsker dere at biblioteket skal tilby i tida framover?
    - Hva hadde vært drømmebiblioteket i 2035?
    - Bør biblioteket satse mest på å ha en god samling av bøker og andre medier eller bør de satse mest på å ha arrangementer og aktiviteter i biblioteket?
    - Er det noen aldersgrupper eller andre grupper mennesker som biblioteket bør satse på å gi et ekstra godt tilbud til?

Avslutning: Hver deltaker får arket «Hva er drømmebiblioteket i 2035» til utfylling. Ca 5 min.

Avrunding: Nå har det kommet mange nyttige innspill til både nåtid og fremtid i biblioteket. Kan vi ta en siste runde rundt bordet, så kan de som vil si noe om hva de synes er viktigst av det som har kommet fram? Noe vi har glemt å snakke om?

Tusen takk for at dere ble med på dette!